STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10349

MESHOLIM

Eliezer Steinbarg

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אליעזר שטײנבארג

אליעזר שטיינבארג

מעשׂאָלים

מלוכה־פארלאג פאר ליטעראטור און קונסט בוקארעשט

פאָרוואָרט

דער גרויסער פאבל־דיכטער, דער אויסער געוויינלעכער שפּראַך־מייסטער און אויסער אָרדנטלעכער גרויסער פּעדאַגאָג אליעזר שטיינבארג, איז איצט 75 יאָר געבוירן געוואָרן אין שטעטל ליפּקאַן.

אין זיין פריסטער יוגנט איז ער לערער געוואָרן. באַזוכנדיק אסך שטעט און שטעטלעך פון בעסאראביע און אנדערע געגנטן, האָט ער געזען מיט זיינע דיכטערישע אויגן דאָס לעבן מיט אלע זיינע גרוילעכקייטן: נויט און פּיין, רעכטלאָזיקייט, פאַרפאָלגונגען, צוריקגעשטאַנענקייט און אמעראַצישקייט. ער האָט געזען דעם צארישן שטיוול און די יידישע „בעלי־טובהניקעס" ווי זיי טרעטן אויף דער אָרעמער שוצלאָזער מאסע.

דער פאבל־דיכטער אליעזר שטיינבארג, האָט זיך געשטעלט אין דינסט פונעם פאָלק. זיינע משלים, זיינע דראמאַטישע לעגענדן, קינדער־פּיעסן און אסך אנדערע ווערק אין וועלכע ס'האָט געשפּרודלט זיין גרויסער טאלאנט און ערודיציע זיינען געווען א ברכה פאַר די ברייטע פאָלקס־מאסן.

זיינע משלים זיינען געווען פּאָפּולער אין פארשיידענע שטעט און שטעטלעך, נאָך איידער זיי זיינען דערשינען.

גרויס איז געווען די פרייד ווען זיינע משלים האָבן אָנגעהויבן צו זען די שיין אין פארשיידענע ציימשריפטן פון יענער צייט. א ריזיקן רושם האָט געמאכט שטיינבארגס ווערק ווען ס'איז דערשינען אין א בוך־פאָרם. ווייל דאָ האָט מען געזען דעם ריז פון דער פאבל־ליטעראטור וועלכע איז אין אלגעמיין א זעלטענע דערשיינונג. ווייל משלים שרייבן איז נישט אזא גרינגער זשאנר ווען ס'איז די רייד זיי זאָלן בלייבן אין דער וועלט־ליטעראטור.

אין זיינע משלים שטראַלן ארויס: עפּאָס און דראַמע, ליריק און סאָציאַלער אויפּברויז, פאַנטאַזיע און טאָג־טעגליכ־קייט, בענקעניש און קעמפערישקייט, סאַטירע און הומאָר, בילדערישקייט און חריפות.

דאָס אַלץ איז געלונגען אליעזר שטיינבארגן צונויפצוּוועבן אין זיינע משלים מיט זיין מייסטערישן אייגנאַרטיקן רייכן סטיל און דיכטערישער דערהויבנקייט וואָס ווירקן אַזוי פּאָ־זיטיוו אויף דעם לייענער, וועקט אויף די מאַסן, און ווייזט זיי דעם וועג צו זייער באַפרייונג, דורך אַקציע, דורך קאַמף.

א חוץ זיין גרויסן טאַלאַנט איז שטיינבאַרגן בייגעשטאַנען די פֿאָלקס־חכמה, וואָס ער האָט זי געזוכט און געפונען אין די טיפעניש פון די יידישע לעגענדן, אין די פֿאַלדן פון דער פאָלקס־שפּראַך וואָס איז אָנגעזאַפּט מיט דורותדיקן טרויער, ליבע, האָפענונג, ווידערשפּעניקייט, רעוואָלט און שלום. ער האָט געהאַט דעם כח צונויפצוקניפּן דאָס אַלטע מיט דעם נייעם, ווייל ער איז געווען אַ גרויסער בקי אין דער אַלטער ווי אין דער נייער ליטעראַטור. זיין גרויסן שפּראַך־דערפאָלג האָט ער צו פאַרדאַנקען א חוץ זיינע פּערזענלעכע אייגנשאַפטן אויך די פאָלקס־מאַסן פון וועלכע ער האָט געשעפּט מיט פולע עמערס אויף זיינע באַזוכן אין פאַרשיידענע געגנטן, ווי אויך זיין שטענדיקס שלייפן און גריבלען ארויסצוברענגען דעם שענסטן וואַריאַנט.

דאָס אַלץ האָט באַרייכערט און באַפּוצט זיינע משלים וועלכע זיינען אַזוי אָפּגעטאָקט אַזוי באַטעמט און אַזוי אָנ־רעגנד פאַר דעם לייענער און צוהערער.

שטיינבאַרגס גאוניִשע וויזיע, זיין איראָניע, סאַטירע און הומאָר, פילאָזאָפיע און ליריק, זיין אַריינדרינגען אין די בעלי־חיים, זיינע פּשוטע שטריכן וואָס מאַכן לעבעדיק די דוממים פאַרכשופן דעם לייענער און צוהערער. זיין שאַרפזיניקייט אַי־בעראַשט. אַ טייל פון זיינע מוסר השכלס זיינען אויפּרייס־שטאָפּן.

גרויס איז געווען זיין ליבשאַפט צו די קינדער. ער האָט געלייענט אין זייערע נשמהלעך, ער האָט געעפנט פאַר זיי די פאַנטאַסטישע טויערן פון דער לעגענדע, שפּאַצירנדיק זיך דאָרט מיט זיי אויף סטעזשקעס און אויף וועגן, ארויספירנדיק זיי אויפן ברייטן און גרויסן שליאַך אויף וועלכן אַלע קינדער פון דער גאָרער וועלט דאַרפן זיך צונויפקומען: דער ברייטער שליאַך פון גערעכטיקייט און גליק. דאָס האָט ער געוויזן אין זיינע „מייסעלעך" וועלכע האָבן געבראַכט אַ גרויסן צושטייער צום יידישן פאָלקס־אוצר.

אויך אין די „מייסעלעך" באנוצט זיך שטיינבארג מיטן משל וואָס איז פול מיט דיכטונג, דראמע, לעגענדע, ראָמאנטיק, ליריק און פאנטאזיע. אויך דאָ האָט זיך אנטפלעקט דער גרויסער קינסטלער וואָס האָט געקאָנט באהעפטן די דורותדיקע ליידן וועלכע זיינען פארקערפערט אין לעגענדעס און אין גלייכווערטלעך — צו די ליידן פון זיין דור. כדי צו צעפלאַקערן דעם סאָציאַלן ברען, מיטן מיין איבערצוגעשטאלטיקן דעם נייעם דור, מאכן זיי פאר קעמפער פאר א בעסער לעבן.

שטיינבארג איז נישט נאָר געווען א גרויסער דיכטער און אויסער געוויינלעכער פעדאגאָג, ער איז אויך געווען א קולטור פארשפרייטער. זיינע טורנעען איבער שטעט און שטעטלעך פון אונדזער היימלאנד זיינען אויפגענומען געוואָרן מיט גרויס ליבשאפט פון די ברייטע פאָלקס־מאסן און פון די פראָגרעסיווע באוואוסטזיניקע ארבעטער.

זיינע משלים זיינען געלייענט געוואָרן אין די פינסטערע יאָרן פון פאשיזם, אין די יידישע געטאָס און אין די פארטיזאנגען־אָפטיילונגען. זיינע משלים האָבן געטרייסט, געוועקט, דערהויבן די קעמפער קעגן דעם בלוטיקן פאשיזם.

מלוכה־פארלאג
פאר ליטעראטור און קונסט

האַמער און אײַזן

הײ, הײ, העמערל! —
קומט צו מיר אין קעמערל!
איך װעל אײַך עפּעס װײַזן —
אונטער שװערן האמער קרעכצט און װײנט דאָס אײַזן.

די פויסט

קלאפּט דער האַמער, שלאָגט,
און דאָס אײַזן שרײַט געװאַלד, סע קלאָגט:
—גאָט מיט דיר! פאַרװאָס? פאַרװען? איך בין דיר
דאָך אַ ברודער! בײדע מיר גאָטס קינדער!
אײַזן איך װי דו—דאָס זעט אַפילו דאָך אַ בלינדער!
—סאַראַ ברודער! (לאַכט דער האַמער) סאַראַ קינדער גאָטס?
איך בין פויסט און דו ליגסט אונטן קלאָץ!

דער טעלער

אַ זײַגמאַכער. אַ צוקערקעס-מײדל
אין אַלמען קלײדל
מיט אַ פּאָרצעלײַ-טעלער אויפן קאָפּ
און דער [illegible] צום קאָפּ
[illegible] און [illegible].
און [illegible] - [illegible] [illegible] שלאָס גרויסן!
און [illegible] שטאַרק און [illegible] און [illegible]...
[illegible] און [illegible]
און [illegible] און [illegible] און [illegible]
[illegible].
[illegible] - [illegible]!
און דער [illegible]-טעלער אויף איר קאָפּ
[illegible]
[illegible]
קומען [illegible] צו גאָן
און זיי [illegible]
- קום אין [illegible] [illegible] וואָס טוען?
- וואָרפט [illegible] איר אין [illegible]!
- גיט איר [illegible] אין גרויסן!
- וואָס זשע וועט איר [illegible] - איר וועט
ליבינקער [illegible] ווערן! הערט!
לאָמיר זען וואָס איז אין טעלער!

אליעזר שטיינבאַרג

[„דער טעלער" — פאַקסימיליע]

דער האמער און דאָס שטיק אייזן

טרויריק, קינדער, אַף דער וועלט דער ברייטער, גראַמער!
ביטער! מיט אַ מאָשל כאַטש זיך קוויקן לאָמיר.
ס'האָט דער קאָפּ דער אייזערנער, דער שטאַרקער האמער,
וואָס ביים קאָוואַל יוויכענצע אין קאַמער,
זיך גענומען קלאַפּן דאָס שטיק אייזן,
אַלפּי בקירע אים דערווייזן,
אַז מע דאַרף זיין קלוג, געדולדיק,
און ניט זאָגן קיינעם: דו ביסט שולדיק:
— וויים:
ביסט אַ מזוסט נאַר, זאָגט ער, אַף מיר בייז.
נאַריש איז דיין שעלטן, לעפּיש איז דיין שרייען.
אַדעראַבע, זאָג:
איך בין שולדיק וואָס איך שלאָג?
וואָס בין איך דען? מער ווי אַ קלייזאַיען
אין דעם קאָוואַלס הענט?
און דער קאָוואַל — מיינסטו, ס'איז אין אים געווענדט?
האָסט אַ טאָעס, בענעמאָנעס!
פּונקט קאַפּויר! אַף אים אַ גאָטס ראַכמאָנעס!
ער איז נעבעך מיד, דערשלאָגן,
ס'וויל זיך אים גאָר רו'ן.
נאָר אַ ברייִרע? נו, וואָס זאָל ער נעבעך טון?
זעסט, אינדרויסן שטייט אַ קראַנקער וואָגן,
אויסגעבויגן אַפּן לינקן אַקסל,
מוז דער קאָוואַל שמידן, אַז די אַקס זאָל

זיין געזונט און שטאַרק —
עפּעס דאָרט געשען מיט איר אַראָפּן באַרג.
אָבער אויבעט אַף דעם וואָגן
זאָלסטו זיך ניט קלאָגן.
ר'מוז קעסיידער
דריי'ן די רעדער:
ס'שלעפּן אים די פערד וווהין זיי יאָגן.
און די פערד — אוי, זיי אַף זיי נוט ברויגעס-!
שלעפּן איז זיי אויך ניט ניבע, נאָר וואָס טויג עס?
ס'טרייבט די בייטש . . . די בייטש! . . און זי אַליין?
אויך ניט שולדיק, ניין!
ס'איז אַ מייסע אָן אָן עק... פאַרשטיי נאָר גוט דעם ראַיען *)
און הער-אויף צו שעלטן, שרייען,
ווייל פאַרשטייען הייסט פאַרצייען . . .
— קין!
(שרייט דאָס אייזן און מיט פייער שיט עס)
נייע האַמערס — נייע שיטעס!
האַרגעט־שלאָגט, און איז אַ ברודער! אייצעס גיט ער!
שווייגן, ווען אונטער די קלעפּ איך ציטער?
צווישן האַמער און קאָוואַדלע?! מויכל! מויכל דיר עס!
אוי, מיין ווייטיק אָן אַ שיר איז —
ווייל איך שעלטן, ווייל איך שרייען אָן בעקירעס!

*) „רעיון — געדאַנק.

דער כאַלעף און די זעג

ס'טרעפט אַמאָל זיך אויכעט,
אַז אַ שייטל האָלץ צעזעגן מוז אַ שויכעט.
איז געשען,
ס'האָט דער כאַלעף גראָד די זעג דערזען
און צעלאָזט די שאַרפע צונג.
— זע נאָר, זאָגט ער, יענעם גראָבן יונג!
שטשורעט מיט די ציין!... אַ פרייד אַף אים אין!
עפּשער ווייסט איר וואָס? אומשטיינס־געזאָגט אַ צורע!
גאָלע פּגימעס!
קריצן,
שפּיצן
גאָר אַ גאַנצע שורע!
טרייפע דאָך פון קאָפּ ביז פּיט!
און וואָס זאָגט איר אַף זיין הוילעך? אַף די הילצערנע מאַלבושים?
הערט איר, אַז איך טו אַ קוק אַף דעם מעגושעם,
דאַנק איך ערשט זיין ליבן נאָמען, וואָס ער מאַכט אוי שיין אוי מוס.
וויל איז מיר! מיין כיילעק זיס!
ניט קיין פּיצל
קריצל
אַף מיין קאָשער קלינגל! ניט קיין שפּרענקעלע! קיין פּנימל!
איז אַ כידעש, וואָס דער פרומער רעב עלקאָנע
נעמט מיך אין די הענט מיט הייליקייט, קאַוואָנע,
מאַכט אַ בראָכע, טוט אַ וווּנק צום הימל?
— עמעס, זאָגט די זעג בעטמימעס (צי גאָר מיט אַ מיין?),
יאָ, איך זאָג אַליין:

רעב עלקאָנע איבער מיר א בראָכע?
שיינע זאכן!
דאָס געווען וואָלט מאמעש נאָר צום לאכן.
וואָס בין איך? א פּראָסטער באַלמעלאָכע.
ניט איך בלינצל, ניט איך פינקל,
שטיי מיר אין א טונקל ווינקל,
וויים מיין אָרט און בין ביי זיך ניט כאַסוועשאָלעם שטאָלץ.
וואָס, איך קען דען מער ווי זעגן האָלץ?
אָבער דו — א קליינינקייט! — שניידסט־איבער דאָך א האַלדז!

*

קומט דער מוסער־האַסקל און שיט־צו אַביסל זאַלץ:
נאָך אַדהאַיעם איז א זעג, א באַלמעלאָכע,
נאָר א פלעק אין דער מישפּאָכע,
און א שאַרפער כאַלעף האָט האַצלאָכע —
אי ער קוילעט, אי מע מאַכט אַף אים א בראָכע!

דער וועלטאונטערגאַנג

אײנמאָל איז רעב קײלעװן שטאָט אָנבײסן א שטעקן גאָר באַשערט.
נו, איז וואָס ? מיסטאָם דער הונט דעם שטעקן ווערט.
ניט פאַר איצט, איז פאַר אַמאָל.
נאָר אַ הונט, וואָס לעבט פון כאַפּקע־לאַפּקע, ניט פון קיצווע,
נייע זינד ער שרייבט־אָן פאַר אַ מיצווע,
הײנט פאַר אַלטע גיי באַצאָל ! ?
ווײל רעב קײלעוו פון די קלעפּ ניט וויסן,
און געוואַלדעוועט, אַזש וועלטן אײנגעריסן.
— סלופּ, וואָס שטײסטו ? (רופט צום שאָכנס הונט ער)
ווײ, וואָס שווײגט מען, וואָס ? ס׳ע גייט די וועלט דאָך אונטער !
אַלצדינג, אַלץ !
און איעדער נאָר פאַר זיך, פאַר זײן געשמאַדטן האַלדז !
יעדער היט זײן בערגל מיסט, צי לעקט אַ ביין אין קיך ער !
גוואַלד ! שוין קײנער מיטן לעבן היינט ניט זיכער !
קײנער, ווער ס׳ע גלייבט אין גאָט און פירט זיך ערלעך !
אַז אַרויסצוגיין אין גאַס שוין היינט געפערלעך !
ווער לא תגנוב ?*) וואָס לא תרצח ? **)
הפקער ! אָן אַ גאָט די וועלט שוין פירט זיך !
אַז מע גלייבט אין גאָט ניט ! .. אַפּיקאָרסים און גאַנאָווים ! ..
ווײ ! די וועלט שטייט־איין ביי די קאַצאָווים !
ביי די בײכיקע קאַצאָווים מיט די העק !
שוין ! אַ סאָף ! אַן עק !

---

*) „לוי סיגנעוו“ = ביט גאַנווע ! — **) „לוי סירצעך“ = ביט גאַזלע !

אַז ניט היינט, איז מאָרגן קערט די וועלט זיך איבער!
היינט, וואָס שווייגט איר? האַוועט! האַוועט! הויך! בעציבער!
עפּשער? אוליי? גאָט אַ פּאַטער!...
— אי־או! רופט זיך אָפּ דער שוואַרצער קאָטער
וואַרגל־וועגל
(אין אַ בייז גרין־פּייער־שפּייענדיקן בערגל
איינגעהויקערט־איינגעבויגן,
קוקט דעם הונט ער סטערדיש אין די אויגן).
הער נאַר! וואָס אַזוי צעשריגן זיך, רעב קאַרעוו?
מאַלע אַז אַ קיילעוו כאַפּט אַ שטעקן, ווערט די וועלט שוין כאָרעוו?!

דער קוש

יעדער האָט זיך זיינע טנועס און האוואיעס.
און רעב ניסל שאיעס,
דער געוויר דער שיינער,
ער געהאַט אַ טעווע: טאָמיד נאָכן עסן
זיך ביים טיש געזעסן
און געצמאָקעט ביינער.
צמאָקעט ער אַ ביין אַזוי און נאָגט,
און דער ביין דערפרייט זיך און ער זאָגט:
— מעלער, שיסל, גרויס און קליין!
זעט נאָר, ווער סע קושט מיך! דער באַלבאָס אַליין!
גלעזלעך דינע,
רוקט אייך אָפּ, מעבילע!
איר פאַר קינע
קענט דאָך פּוקען נאָך, באַלילע!
ווי ער צמאָקעט, לעקט מיך מיט די ליפּעלעך די רויטע!
— איי, דו שויטע,
(ענטפערט אים אַ שיסל)
וואַרט אַביסל,
ביז רעב ניסל
וועט דעם מאַרעך דיר אויסנאָגן —
וואָס וועט איר, רעב ביינוש, דעמאָלט זאָגן?

דער ראָשע

פון אַן אָפּגעריסן פרומען בלימל
איך אַמאָל געהערט:
פּאָר געוויירעס שטראָפט דער הימל
און פּאָר מיצוועס שטראָפט די ערד.
און איך האָב דערצו אַ מאָשל. הערט!

*

— ברודער, (זאָגט דאָס שפּיגעלע צום זייפל)
זאָג, וואָס איז דיר? עסט דיך ניט דער צווייפל?
ס'שטילע ווערעמל? דער „נאָגער”?
איז ניט ריין, כאָלילע, דאָס געווין?
כ'וואָלט געוועןן אַ באַלן ווייסן,
וואָס סע מאַכט דיך אַזוי מאָגער
און פון טאָג צו טאָג אַלץ נאָכגעלאָזטער, שיטער?
— ביטער!
(זאָגט דאָס זייפל מיט אַ קרעכץ)
קאַלטס און וואַרעמס, און מע פייניקט און מע פּלאָגט.
— טו-זשע טשוווע, קינד! מע זאָגט:
יעדער טוט אַליין זיך שלעכטס...
— וואָס-זשע?
מיינסט אַן עמעס, איך אַ ראָשע?
— נו, וואָס דען-זשע? וואָס-זשע שטראָפט מען? זאָג אַליין!
— איך די וועלט איך זייף און מאַך זי ריין!

די קאַץ און דער ווורשט

מיט אַ יאָמער זיך די קאַץ אַרומגעטראָגן:
„מיאו! מיאו! מיאו! די באַלבאָסטע מיך פאַרגעסן
און די דינסטמויד מיך געשלאָגן!
איך בין הונגעריק, און עסן וויל איך, עסן!
און פאַר וועמען וויינען? און פאַר וועמען קלאָגן?
מיאַ, איך לאָז זיך אויס פאַר הונגער און פאַר דורשט!"
קומט־אַקעגן איר דער בייביקער, מיט פלייש געשטאָפּטער ווורשט
און ער נעמט דער קאַץ זיך זאָגן מוסער
(אַז ניט העלפן, כאָטש אַ וואָרט איר זאָגן מוז ער).
„פע! סע פאַסט ניט", זאָגט ער, „פאַר אַ קאַץ צו וויינען! ניין,
סע פאַסט ניט!
הונגעריק? איז וואָס? און אַז אַ טאָג מע פרעסט ניט,
איז סעקאָנעס? בעסער אַז מע עסט ניט!
ווער סע הונגערט, דער און גאָט פאַרגעסט ניט?
זו איז טשוווע, אַז מע פאַסט ניט?
דאָס אַ מאַכלעס דען: מיט פלייש דאָס בייבעלע צו שטאָפּן?
זאַלץ און וואַסער, און אַ שטיינדעלע צוקאָפּן!"
„מ... יאָ, נו," זאָגט די קאַץ, „אינדעסן
קומט דאָס גיט צו עסן...
דו גערעדט, איך שוין פאַרגעסן...
איך געדענק נאָר וואָס איך לייג אין בויך... אַזוי איך..
וואָס? אומשטיינס־געזאָגט אַ קאַץ... אַ מויעך..."
וויל דער ווורשט אַנטלויפן, כאַפּט זי מיט די ציין אים —
שלינגט די טוירע איין מיט אים אינייינעם.
איינגעשלונגען, אָנגעשטאָפּט מיט טוירע און מיט ווורשט דעם
מאָגן —
צו די מייז אַוועק די קאַץ, זיי מוסער זאָגן.

זשאבעס

עפּעס ראַשט זיך אין געמויזעכץ! עפּעס דאָרט אַ קאָך!
קעגן בושל אויפגעהויבן זיך די זשאַבעס. (— דאָך!)
אַ געשריי, אַ קוואַקעריי:
„פריי זאָל זיין די בלאָטע, פריי!
אוים! גענוג! ביזוואַנען? שלינגט אונדז אָפּן שאָק,
און קיין פּיפּס ניט!? העפּקער! שנייד און בראָק!
ניין! סע גייט אַזוי גוט ווייטער! ריישעס ווילמיר טאַקע,
ניט באַשרענקט און ניט באַגרענעצט זיין זאָל אונדזער קוואַקע:
ווען מע דאַרף און ווען ס'איז נייטיק, מאַכן אַ „קוואַקאַוועקע",
און אַרויסזאָגן איעדער זאָל זיין מיינונג הויך, און ראַוועקע
נאָר ביי טאָג — דער זומפּ זאָל ברויזן!
זאָלמיר וויסן אויך וואָס גוט און שיין איז!
וועהאַשיינעס:
בלומען! רויזן!
ס'איז ביי אונדז דאָך בלאָטע בלויז!
זאָלמיר אויך אַמאָל שוין זען אַ רויז!"
(זשאַבעס — און געפּערלעכע האַסאָגעס?
אים, דעם סאָלאָוויי גיי זאָג עס!
פונעם נאָענטן וועלדל זיינע זונדיקע געזאַנגען
זים געוועקט כאַלוימעס, ניט-געשטויגענע פאַרלאַנגען
צווישן אוילעס, יענעם גליטשיק-קאַלטן-נאַסן.)
נו, אַז דאָס געמויזעכץ זיך גענומען וויגן!
וואָס? וואָס טראַכט איר זיך? דער בושל זיי געשוויגן?
בלוט געגאַנגען אין די בלאָטעגאַסן!

זונטיק, מאָנטיק, דינסטיק... קיצער: שאַבעס...
נו, ווער אויסגעפירט? די זשאַבעס!
זשאַבעס היפּען, זשאַבעס טאַנצן . . .
מאַזלטאָוו! דער בושל נאָכגעגעבן זיי אינגאַנצן!
וואָס־זשע דאַרף מען נאָך? מע דאַרף אַ נעם טון זיך געטריי,
און די בלאָטע איבער־בלאָטען אַפּדאַסניי,
העט פון שימלהייטל גרינעם
ביז אַראָפּ צום שליים און איפּעש-פּאָדעם קאָל- האמונים.
(דאָס אַן אַרבעט פאַר געניטע, פאַר מעווינים!)
און צום ערשטן מאָל די כעוורע קוואַק
איינגעפירט אַ קאַלפּע,*) און מיט אַלע פּליטערלעך תרי"ג,**)
מיט אַמביציעס, מיט דראָשעס, סודעס, צדאָדים,
מ'האָט געקוואַקעט דורך די נעכט — פּעכאָדים!
און געקלויבן און געקלויבן,
ביז זיי האָבן — גאָט צו דאַנקען און צו לויבן! —
אויסגעקליבן דריי בעקאָוועדיקע נעמען!
ניין, דעם זומפּ זיי כאַסוועשאַלעם ניט פאַרשעמען:
קווינס־קווע־קוואַד־קווא-פּאַפּוגיי, וואָס רעדט אַף שיווים-לאָשן —
אַ באַרסאַמכע ביי די פּראָשן;
און דער פרומער שוואַרצער כאַסיד רעב קראַ-קראַך,
וואָס ער זאָגט נעוויעס פון שפּיז דאַך;
און דער איקער —
דער הער פּיקער,
וואָס מע רופט אים פּיקהאָלץ (ע, ער איז קיין שויטע —
ר'האָט אַ יאַרמעלקע אַ רויטע!).
און העיווים די לייט
שענקען דעם געמוירזעכץ אַ זיי'ר כאָכמע אַ זיי'ר צייט,
מוז דאָך קאָהאָל אַף זיך נעמען זיי'ר פּאַרנאָסע.
אַלקן
האָט אַליין דער בושל פון זיין הויכן באַלקן
אָפּגעשטעלט אַף קאָהאָלס כעשבן זיי'ר האַכנאָסע.

---

*) „קלפּי" = אורנע (געהיימע וואַל).
**) תרי"ג (לייען: טאַריאַג) = 613.

די מעשאָלים וועלכע גייען אריין
אין ביזאיצטיקן בויגן זענען אויס־
געזעצט אונטער דער פּאָטערלעכער
האשגאָכע פון זייער
באשאפער

דאָ אף דער שטעל האָט דער טויט
אָפּגעשיידט דעם מײַסטער פון
זײַן ווערק

געשען זונטיק בײַנאכט אף מאָנטיק
MCMXXXII / III / XXVII
ווען דער זייגער האָט געקלונגען
דרײַ

און אַ נעם געטון מיט כּיישעק
אין אַ שאָ אַ גוטער בעוורע זיך צום אייסעק —
עסן!
און די בלאָטע? וויים איך וואָס! פֿאַרגעסן!
די הויצאָעס לעאייסאַטע גרעסער:
צוגעקומען נייע פּרעסער . . .
און ראָם בלאָטעלעבן אַף אַ האָר ניט בעסער!

דער שטעקן

האָט דער גוטער-יאָר אַ שטעקן אָנגעטראָגן.
איז דאָס, מאַמעניו, אַ זאָגער, רעדער, שמועסער!
ס'איז דער עמעסער, דער גרויסער שבט-מוסר*).
רעדט ער צו דער ראַבער קו אַזוי צו זאָגן:
„גיבן דאַרף מען! מילעך גיבן!
ס'שטייט אַזוי געשריבן!
ונתנו**) מאַכט צוריק ונתנו. דו פאַרשטייסט?
ניין, פאַרשטייסט מיך ניט. בעהיימע דו, דאָס הייסט:
גיסטו מיטן שעפל,
גיט מען דיר מיט לעפל;
גיסטו מיט די הערנער,
גיט מען דיר מיט דערנער.
לאָז דיך, זאָג איך, מעלקן!
ביימער דאַרן, גראָזן וועלקן —
מיסים-טויווים
אייביק בליענדיקע קרויוים,
אייביק דיר געטריי זיי ווי דעם אויג די ברעם,
אי אַף דעם
אי אַף יענעם אוילעם.
זיי-זשע ניט קיין גוילעם!

---

*) „שייוועט-מוסער“

**) „ווענאָסנו“

באַלד וועט קומען מיטן שעפּל די באַלבאַסטע ראָניע...
ע, דו פּאַרקעסט מיט דער ניאַניע?
ברוגעס ביסטו? וואָס? דיין קעלבעלע און שטאַל,
ווען דיך מעלקט מען דאָ איגדרויסן?
ווילסטו עפּשער דריגען? שטויסן?
וועט עס וואַרפן דיך אין קאַפּאַקאַל!
הער, מע טאָר ניט, זאָג איך דיר, מע טאָר ניט דריגען, שלאָגן!
אַלץ צו גוטן, מוז מען זאָגן,
אַלץ צו גוטן, אַלץ,
ווען אַפילע ס'ליגט דער כאַלעף אַפן האַלדז..."
זאָגט־אַריין דער שטעקן אונדזער קו און זאָגט,
און דערביי אַליין ער שלאָגט, ער שלאָגט.

צווי פייגעלעך

פרילינג אונדז געשענקט א טאָג, א גילדענעם, א גרויסן.
זעט: מיט טויזנטער קרישטאָלנע עמערס ער אינדרויסן
כיעס, ליכט און פרייד צעגאָסן.
און צווי פייגעלעך — ווײ-ווײ! — אין שטייגעלע פארשלאָסן!
פרעגט פארוואָס! אומזיסט־אומנישט!
ווייל מיט לידעלעך דאָס הארץ געקוויקט־געפרישט!
שוין דעם עמעס דען דער שוכעט ווי א טייבעלע געשאָכטן?
שלעכט! פארפאלן! אז דאָס שטייגעלע פון דראָטעלעך געפלאָכטן!...
זיצט זיך איינס, דאָס עלטערע, האכנאָעדיק און שטיל.
מיילע, וועלן מוז מען ווי ס׳איז מיגלעך, אז נימ מיגלעך ווי מע וויל.

דאָס ווייסט יעדער, ווער דעם קאָפּ און אומגליק גוט פארלירט.
נאָר דאָס צווייטע — ווײ, וואָס דאָס פארפירט!
וואָס פאראקשנטער די גוזמ, אלץ אומפּעט מער.
ווארפט זיך, שפּרינגט אהין, אהער,
סע געפינט זיך נימ קיין אָרט,
רייסט זיך, בייסט די דראָטלעך דאָ און דאָרט,
פּיקט אין טירל — פּראָטעסטירט.
„פּיקהאָלץ!״ זאָגט דאָס עלטערע, „וואָס נארישקייטן צו באווייזן?
זעסט דאָך, שוואך דאָס שנעבעלע, די דראָטלעך — אייזן!
גיי שוין, אומרו, גיי שוין אין דיין רו!״
נאָר די רו פון אומרו — עפּשער ווייסט איר ווו?
קומט צו גיין די שיינע ראָבעלע און קוקט זיך צו.
זעט זי — מיר פאר איר בלאָ אייגעלע! —
ווי סע ווארפט זיך, ווי סע רייסט זיך פונעם שטייגעלע דאָס פייגעלע.

דאַכט זיך איר, דאָס פּיצל מיטן שנעבל איר אין האַרץ אַ פּיק,
שפּרינגט זי — אַז מע שמועסט, אַ ווילדע ציג! —
און אַז עפּן פונעם טפּיסעלע די ריגעלעך!
ביידע ראַפּטעם אויסגעגלייכט די פליגעלעך
און — אין פרייען פעלד!
דאַרט זיך אַף אַ בוים געשטעלט,
און צום אומרו זאָגט דאָס שטילע:
„נו, געריכט זיך מיט אַ רעגע פרי׳ר?
אָבער זאָג: געפילדערט איך ווי דו? געטון אַ פּיפּס אַפילע?
און צי דען דער הימל ניט געהאָלפן מיר ווי ד׳יר?
נו, באַדאַרף מען ווייוועןֹ? האַ? קעדיי?
אַז באַשערט איז די ישועה, קומט זי סיווויסיי!”

★

נו, פאַרשטייט זיך, קומען קומט זי און זי מוז...
נאָר פאַרגעס ניט, שטילינקע, אין וועמעס זכות!

ביי רעב טאָדרעסל אין הויף

איך געווען אַמאָל אין דערפל ביי רעב טאָדרעסל דעם נאָגיד ?
דאָ איז שיין און דאָ איז וווּל, און דאָ גיט
גאָט זיין מאזל־בראָכע.
אפן הייפל געגדזעלעך און הינדעלעך ניט איין מישפּאָכע,
און אַ אינדיק מיט אַ אינדיטשקע, אַ ציג, אַ קו,
און אַ טויבנשלאָק דערצו.
דאָס דער איקער. ווען אים דערציילט איך. —
איינמאָל זיצט אַ טערקלטויב און וואָרקעט: „אַלע פריילעך,
נאָר צו מיר אַליין זיך טוליעט ער, דער טרויער,
איך אַליין געפעל אים . . .
פרעג איך אים: וואָס ווילסטו ? וואָרקעט ער אין אויער:
אַלעמאָל אַן אַנדער טייבעלע ווערט געלעם!"
הערט מען אוים — פאַרשטייט זיך, ניט אָן שרעק —
פאַלט שוין עפּעס אויף:
אַלע דאָטערשטיק דאָס באָרוועסמיידל קומט־אַרויף . . .
נעמט אַ טייבל... גייט־אַוועק . . .
און פאַרפאַלן! שוין! נימאָ דאָס טייבעלע צוריק! . . .
וואָס -זשע זאָל דאָס הייסן, האָ ? . . דאָס לעבן נעמט זיך עקן!
ניט אַזוי דער שאָדן — דאָס ניטוויסן טוט זיי שרעקן!
גייען פרעגן זיי אַן אייצע ביי דער ציג.
שאָקלט מיט דער באָרד זי: ס'איז ניט גוט, דאָס זעט זי אויבעט—
זאָל אַזוינס ביי גוטע פריינד זיך גאָר ניט הערן!
נאָר אין טאָך וואָס איז דאָ, קען זי ניט באַקלערן.
— וואָס איז דאָ צו קלערן ? (זאָגט דער האָן) סע שמעקט מיט
שויכעט!

— שוּיכעט? וואָס־זשע הייסט דאָס, גוט צי שלעכט?
— שאַיעך שלעכט? אַ שוּיכעט שעכט!
— שעכט? וואָס הייסט דאָס שעכטן?
— קוקוריקו!.. וואָס מיר ניט געכאַלעמט זיך, ניט היינט, ניט נעכטן...
פריצלעך! ערשט פון אייעלע אַרוים! . . .
שעכטן הייסט: מע ציט דאָס העלדזועלע דיר אוים,
און מיט עפּעס דאַרט אַ שאַרפס, אַ שאַרפס ווי אַדלערס נעגעלעך,
איבער העלדזועלע אַ פּיר אַהין, צוריק —
כיק!
:
און געגוג! פאַרגלייזט די אייגעלעך! . . .
— גאָט מיט דיר! וואָס רעדסטו? הערט נאָר, הערט!
(מיט די פליגל ציטערט־קלאַפּט די טערקלטויב צו דר׳ערד)
וואָר דאָס? וואָר דאָס? טאַקע וואָר?
זווייסט איר וואָס גאָר: לאָמיר גאָר אַנטלויפן! גאָר גאָר ווייט! גאָר גאָר!
— פליען! פליען! (כאַפּן אַלע אונטער) און וואָס גיכער—בעסער!
—דאָר־אַלדאָר־אַדאָר! פאַרפירט און זינדיק!
(בלאָזט און גווידערט זיך דער אינדיק)
לויפן פונעם כאַלעף צו באַגעגענען דאָס מעסער!
טייקעף מיט מערידע! פליען!
— גר־גו (זאָגט די קאַטשקע און זי קוקט זיך אַלעמאָל אַרונטער)
גר־גו גוט, דאָס יונגוואַרג אין די פאַכוועלעך טוט בריען...
ווייסט ניט, זיצן אַפן אָרט געזונטער...
נאָר די אַלטע —זיי געמעגט כאָטש זיין אַביסעלע געזעצטער,
ווייסן: ניט פון נעכטן פירט זיך אונדזער הויף,
קיינער ניט דער ערשטער, קיינער ניט דער לעצטער,
וואָס באַשערט — באַשערט, כאָטש פלי און שווים און לויף!
— לויפן?... קוקוריקו!... (קרייט דער האָן) און אַז מע וועט
אייך כאַפּן?
— מע־מע־מע (צעמעקעט זיך די ציג) מע וועט דערטאַפּן!
אויך אַמאָל אַנטלאָפן,
אין אַ פרעמדן גאָרטן... מיינט איר, מע־מע־מע מע האָט מיך
ניט געטראָפן?
אוי, אַז מיטן שטעקן מע־מע־מע מע האָט גענומען קלאַפּן!...

אַט אַזוי אַ פּאַכער אָנגעיאָגט, פאַרקישעפּט,
אַלטע זיך דערשראָקן, יונגע זיך געיישעווט,
אַזוי ברייט און אַזוי לאַנג,
ביז —
מאַזלטאָוו, רעב טאָדרעס מאַכט אַ בריס!
און אין קיך, געבונדן, אַף דער ברייטער באַנק
אויסגעלייגט די טייבעלעך, די גענדז, דער האָן,
און דער אינדיק אויוונאָן,
און מע קרייט, מע גאָגערט, און מע קלאָלעט, און מע בראָמעט —
וועמען? נו, די טייבעלעך! פון זיי די צאָרע טאָמיד!
זיי, די הויכע פליערס, זיי!
אומגעבראַכט דאָס הויף אונדז מעניייביי!
— דאָר־אַלדאָר־אַדאָר, אַנטלויפן זיך פאַרגלוסט!
— גע־גע־גע געוווסט, אַ צאָרע גייט אַף אונדז, געוווסט!
— קוקוריקו! אַ שטראָף אַף אונדז, אַראָפּ!
— אָלדער־אָלדער! טויבן זינדיקן — מיר קומען אָפּ!

די שפּיז און די נאָדל

איינער (רוזן, שימען אָדער אויקס)
קומט פון דער מילבאָמע מיט אַ שפּיז און מיט אַ ביקס
און שפּאַרט־אָן זי און קאַמאָדל,
וו געשטעקט אַ דינע נאָדל.
— אָט אַ נאָדל, אָט אַ ריז !
(טראַכט דאָס נעדעלע, דערזעענדיק די שפּיז)
קליידער מאַכט אוואַדע זי פון אייזן צי פון בלעך,
און אַף גיך, מיט ריזנשטעך !
פאַר אַ גאָג־מעגאָג מיסטאַמע, צי אַזוי אַ ריז אַ נאָדל . . .
און די שפּיז ? זי קוקט, באַטראַכט די נאָדל :
— אָט אַ שפּיזעלע אַ שרעטל !
בידעש, וואָס סע לויפט זיך ניט צונויף דאָס שטעטל
אַף דעם שנעקעלע צו קוקן !
קאַמיש ! אַזוי קאַמיש ! נו ווי מאַכט מען ניט מיט אים קיין שפּאַס ? . .
זאָג מיר, ברודערל, ניט שעם זיך : עמעס, וואָס מע שמוסט אין גאַס ?

ביסט אַ פּיער ! קומסט אין קאַס, איז מעסוקן !
מיטאַמאָל דערשטעכסטו, זאָגט מען, זיבן פליגן !
— שייקער ! (שרייט די נאָדל) ליגן !
איך קען שווערן דיר ביים מענטעלע פון סיפּער־מוירע :
לייוונט שטעך איך, לייוונט ! ס'איז אַזאַ מין סכוירע...
— כאַ, כאַ ! (שיסט די ביקס אויס אַ געלעכטער)
כאַ, כאַ, כאַ ! ער שטעכט גאָר לייוונט ! לייוונט שטעכט ער !
—וואָס־זשע ווילט איר ? (פרעגט די נאָדל) איך זאָל שטעכן בלעך ?
ער, ער,

ווען ווי איר איך גרוים!
— אוי, געוואַלד, איך האַלט ניט אוים!
(שרייט די ביקס) איך פּלאַץ! איך שים!
— זייט מיר מוחל! (זאָגט די נאָדל) ניט געמיינט צו שלעכטן!
ניט קיין לייוונט, ניט קיין בלעך — איז וואָס-זשע שטעכט'ן?
— מענטשן שטעכט מען! מענטשן! (זאָגט די שפּיז)
אָבער דאָ די נאָדל שוין גענומען לאַכן,
נאָר אַ לאַכן — עפּשער לאַכט זי נאָך:
כי, כי, כי! און אָך, אָך, אָך! און אָך, אָך, אָך!
— שטעך איך, זאָגט זי, לייוונט, מאַך אַ שטעכל נאָך אַ שטאָך,
ווערט אַ העמדל, ווערט אַ מאַלבעש — זאַכן;
אָבער מענטש — שטעך היינט, שטעך מאָרגן אים, וואָס וועסטו פון אים מאַכן?!

די באַרשט און דער קאַמאַש

קיש־קאַש !
ס׳טאַנצט אַ באַרשט אַף אַ קאַמאַש !
שטאַרקער, שטאַרקער גייט דער טאַנץ
און אַלץ העלער ווערט דער גלאַנץ —
ס׳איז צו קוקן אַ ציקאַווע !
דער קאַמאַש איז אָבער אַ באַל־גייווע :
אַף זיין פּיסל טראָגט אים דער געוויר רעב הענעך,
אַרט אים, (ניט רעב הענעכן, נאָר רעם קאַמאַש גאָר מיין איך),
ס׳שטייט די זאַך ניט אָן אים.
וועו סע שפּרינגט אים דאָ אין פּאָנעם !
נאַ דיר, נו ! אַ באַרשט, וואָס וואַלגערט זיך
ערגעץ דאָרט אין קיך !
ווערט ער מאָלע קאַס
און ער שרייט מיט האַס :
„ס׳איז דאָך, כלעבן, פון די בערשט ניט אויסצוהאַלטן !
זעט נאָר, ווי ער טאַנצט אין פּאָנעם מיר, דער באָכערעץ !
איי, וואָלט איך צו דר׳ערד געטון מיט אים אַ זעץ
און אַף צווייען אים צעשפּאַלטן !״
„זייט ניט ברויגעס, רעב קאַמאַש !״
ענפערט אים די באַרשט, „מאַ ראַש ? *)
אַז דו קענסט אָן מיר ניט גלאַנצן,
מעג איך, ברודער, אַף דיר טאַנצן !״

---

*) „מה רעש“

דער טיש וואָס פרעגט קאשעס

איר געהערט אַזוינס נאָך — פון אַ טיש אַ פילאָזאָף זאָל ווערן!
איינמאָל גאָר אַ טיש גענומען קלערן,
אָנגעהויבן צווייפלען ער,
וואַקלען זיך אַהין, אַהער —
שיילעם פרעגט ער. שטייגער:
וואָס אַזוינס דער זייגער?
עפעס, מוז מען זאָגן, אין אים שטעקט:
קלינגט און וועקט . . .
אוילעם קוקט אַף אים . . . דעם צייטגאַנג פאַרשטייט ער . . .
און — ווהין מע דרייט אים, גייט ער!
האָט אַ האַנט אַ שליסעלע אַזאַ מין
און זי דרייט מיט זיין נעשאָמע און די ווייזערלעך צוזאַמען!
וואו־זשע איז זעלבשטענדיקייט? גיי זוך עס! . . .
צי רעב אָרנדל, דאָס שאַפקעלע מיט ספאָרים!
האַלט פון זיך! אַ כאָכעם מופלעג! אַ מעיוכעס!
וואָס־זשע פלאַפּלט ער גאָר נאַרישקייטן, שקאָרים? . . .
און דער לאָמפּ? דער אָדן מיטן גלעזערנעם צילינדער?
איז ביינאַכט אַ זעענדיקער און בייטאָג אַ בלינדער!
פּיילע!
און וואָס נאָך? ער נעמט דאָך אין דער לינקער קיילע!
ער דאָס פלעשעלע ניט פיינט!
גיסט אין העלדזל, ווערט ער לעבעדיק און שיינט . . .
אָט גאָר נעמט דאָס צינגל צאַפּלען־פלאַפּלען מייסע שיקער! . . .
(גוט נאָך, וואָס פאַראַן אַ שערל — צינגל־פּיקער!)

פּאַסט דאָס פאַר אַ גלעזערנעם צילינדער ? שיין ?
און אַ ייכעס ! אַפן טיש נאָר וויל ער שטיין !
ווי געפעלט אייך ? אַנדערש שטייט ניט אָן דעם אָדן ! ...
אָט וואָס פאַר אַ שיילעס אונדזער פילאָזאָף באַוועגן !
וואָס־זשע טוט מען, אַז אַ טיש הייבט־אָן זיך וואַקלען, פרעגן ?
מוז מען עפּעס אונטערלייגן.
(ס'קען דאָך זיין, כאָלילע, נאָך אַ שאָדן !)
נו, געגומען שיינדל
און געלייגט דאָרט ווו מע דאַרף אַ שפּענדל.
גוט געוואָרן ! ניבע ! . . .
שרייט אָבער דער שפּאָן פון דר'ערד : געוואַלד ! רעציבע !
גראָבער פוס, וואָס טרעטסטו מיך ?
דיר איז עפּעס קאַשע — שולדיק וואָס בין איך ? !

גאָטס סטראַפּטשעס

זיצט אַ פּאַסטעכל און שפּילט —
גאָטס ראַכמאָנעס ער דערפילט,
דאָס ראַכמאָנעס, וואָס סע וואַרעמט, פינקלט, קוועלט,
זינגט אַרום דער וועלט
ווי אַרום דער קאַלעס פינגער דאָס קידושן־רייפעלע.
„מע, מע, מע!" צעמעקעט זיך אַ שעפּעלע
און סע ציטערט אין די אויגן איר אַ בליצל,
„גרוים, אַוואַדע, גרוים ווי בערגער גאָטס גענאָד... פון אייביק
וואַרעם, גלעטנדיק, פאַרגעביק —
ווו-זשע איז מיין קאָשער לעמעלע, מיין פּיצל?..
און אַז גאָט געוואָלט, דער בייזער וואָלף איר קינד זאָל עסן —
וואָס-זשע גיט דער מאַמען ער אַ בענקשאַפט און זי קען עס ניט פאַרגעסן?

וואָס־זשע ברייט אַזוי אין האַרץ און בראָט?"
פרעגט זי מיט די אויגן, זוכט אַ טרייסט. דערזעט זי גראָד,
איינגעשלאָפן ער, דער פּאַסטעך. כאַפּט זי זיך אַוועק אין שטאָט —
לויפט צום ראָוו. דאָ הייבט זיך אָן אַ מייסע־נוירע!
הערט, אַ שעפּעלע מיט גאָט וויל האָבן אַ דין־טוירע!
ווערט זי אָבער פונעם רעבנס ציג געווירע,
אַז דער ראָוו נאָך פרימער פונעם שויכעט:
טאָג ווי נאַכט אין ספאָרים גאָר פאַרמויכעט,
און ער אויכעט

גאָטס אַ מענטש! פאַר גאָט ער מוירע!.. שלעכט!
דאָ, ביי אים, אַוואַדע גאָט גערעכט!
לויפט זי שוין אין וואַלד אין פרייען,
זוכן דאָרט אַ ראָוו אַן עמעסן, אַ דאַיען,
וואָס פאַר גאָט ער גאָר קיין מוירע ניט.
(אַנדערש לוינט זיך דאָך, פאַרשטייט זיך, דער דין־טוירע ניט!)
גיי־זשע ריכט זיך, אַז דער פוקס, דער בער,
שטאָל און אייזן זיי פאַר גאָט נאָך מער
ווי דער ראָוו. — כצופּע!
(שרייט דער פוקס) מיט טיינעס גאָר צו גאָט? ! דאָס גופע
ברענגט פוראָניעסן,*) בייז געיעג און קלאָווים אַפן וואַלד!
ווייַ געשריגן! ווייַ, געוואַלד!
וויינִיק
נישטער איך און זוך און ריינִיק?
אַלץ די זינד ניט אויסגעראָטן?!
— בו־ה־ה! (צעברומט דער בער זיך) מייסע סאָטן!**)
וואָס־זשע שווייגט איר? גיט זי איבער מיר!
— דיר?!
(טוט דער פוקס אַ כאַפּ זיך) דיר? פאַרוואָס?
— ווייל אַזוי! ווייל איך באַלבאָס -
— דו גאָר? אַזאַ אייזל?!
— פלאַטשיק נעזל!
— בופלאָקס דו! מיגעגע!
— שווייגסט — ניט, מאַך איך שטויב פון דיר די רעגע!..
און זיי רייסן זיך און בייסן זיך און מאַכן זיך צו שפּאַט,
ווייל — אַ טיינע האָט דאָס שעפעלע צו גאָט!

---

*) „פורענױתן“
**) „מעשה־שטן“

הענגערפּלעקלעך

ווינטער אין די גרויסע פרעסט
זיך צונויפגעקומען געסט,
אין דער ליבער ווארעם מאַכן ביז פאַרטאָג א קערטל.
(ס'יאַ, ווי זאָגט די וועלט א ווערטל:
ווען שלאָף איך ניט אויס זיך! ווען די נאַכט ווערט לענגער,)
און וואָס מערער געסט, ביים טיש אַלץ ענגער,
און אין פעדערהויז אַלץ שווערער פאַרן הענגער —
אונטער דיקע מאַנטלען, פוטערס ברעכן זיך די פּלעקלעך.
— שרעקלעך!
(קלאָגט אַ פּלעקעלע זיך פאַרן שאָכן)
וויי איז מיר! איך ווער צעבראָכן!
עפּעס ציט צו דר'ערד מיך ציט מיך!
לאָזט ניט פאַלן, ברידער! היט מיך!
— ביסט ניט איינער! יעדעס פּלעקל
האָט זיין פּעקל!
(טרייסט דער שאָכן)
גאָט וועט העלפן! האָב ביטאָכן!
— גאָט וועט העלפן!... (זיפצט דאָס דריטע) יאָ, געוויס,
נאָר ווי העלפט גאָט, ביז
גאָט וועט העלפן? אוי, ס'איז ניט צום איבערטראָגן!
— און ניטאָ כאָטש איינער וואָס זאָל איבערשלאָגן,
זאָל זיי זאָגן:
גאָט מיט אייך! גענוג שוין! אַלצדינג מיט אַ מאָס!
— ווו איז דער באַלבאָס?
— גוואַלד, וואָס שווייגסטו, פּאַטערעניו, אַרן?
אונדזער בראָך פאַר דיר דאָך אויך אַ שאָדן!

— ווײס איך וואָס ! וואָס הערט ער ? א מעציע — פּלעקלעך !
פּלעקעלעך ווי האָלץ ! . . .
בעטן נאָך דעם אָרן ! ווו איז ווערדע ? שטאָלץ ?
שעמט אײַך ! טויטע פינגער ! מײַזנעקלעך !
— וואָס־זשע זאָל מען טון ? — זידלט ! שעלט !
— בע, איך זאָג אײַך, שולדיק גאָר די קעלט —
אײַנגעוויקלט יעדן זי אין פּעלצן . . .
טראָג און שטוב דאָס פוטער, ווען זיך צעשמעלצן —
מוז מען עס צום הענגער ברענגען,
אַף די פּלעקלעך הענגען.
הײַנט א צײַט אַזאַ, פּאַרשטײט איר ! ניט פאַר ווײכן, צאַרטן,
נאָר פאַר הארטן, אײַנגעשפּאַרטן !
שלעכט איז דעם וואָס קען קײן שלעכטס ניט איבערוואַרטן !
— איבערוואַרטן . . . איבערוואַרטן . . . (קרימט א פּלעקל איבער)
ווײַל איך ניט ! איך קען ניט ! איך בין ניט קײן גיבער !
און דערפאַר, דעריבער,
אַז איך וועל זיך שוין דערוואַרטן אלפּי נעס,
דערמאָלט ערשט מײַן וויטיק אַף מיר הענגען ווי א מעס,
אײַך און מיר אלײן ארויסשטעלן א לעקער
און זיך רײצן : טעמפּע פּלעקער !
טויטע פינגער !
וואָס א ל יי ן געטון איר, זיך צו מאַכן גרינגער ?!

דער קיילעוו

איינמאָל נעמט דאָס פערד זיך פאַרן קיילעוו קלאָגן
אַף דער בייטש און אַפן וואָגן —
אויסגערעדט דאָס ביטער האַרץ זיך:
אַז דער הייגט — אַ פיינד, דער נעכטן
איז אַוועק מיט שלעכטן,
און פון מאָרגן וואָס דערוואַרט זיך?
עפּשער שוין אַ נייע צאָרע פונדערווייטנס שאַרט זיך...
— ווייסטו, מאַכט דער קיילעוו, וואָס איך וועל דיר זאָגן:
פרעמדע צאָרעס קען מען איבערטראָגן!
און אַפילע באַרגאַרויף צו שלעפּן זיי ניט שווער!
— יאָ, איך ווייס... דער קאָפּ פון צאָרעס כאָטש צעטומלט —
אָבער ווייסן ווייס איך, יאָ... אַנומלט
איך געפירט אין שעכטהויז לעמעלעך אַ צען און עפּשער מער.
די אומגליקלעכע אַ גאַנצן וועג געמעקעט... מיר דאָס האַרץ
צעריסן...
איך געשלעפּט זיי באַרגאַרויף — די בייטש געשמיסן!
און אַרויפגעשלעפּט איך טאַקע זיי אַהינצו...
— און מע לאָזט אַהין אויך הינט צו?
— הינט? כאָלילע! הינט פון דאָרט מיט דרוקעס!
— ווער דערהאַרגעט! (רייסט זיך אָפּ אַף אים דער קיילעוו) מיטן
קאָפּ אין דר'ערד!

קוק עס אָן נאַר, קוק עס!
ווו פּאַרנאָסע — נאָר פאַר פערד!

האָרל און די נאָדל

װעגן העלדן
זאָל דער טומלדיקער טאָג אונדז מעלדן,
פּויקן און טרומייטערן;
און פאַרנאַכטצו, װען דער ערשטער שטערן
פיבערט שטיל און עלנט אַפן שטערן
פון דער װעלט, און אונדזער מאַמע ערדם באַלייטערין,
די לעװאָנע, קומט־אַרױס אַן אױסגעװאַשענע אין טרערן —
ציַיט איז צו דערציילן װעגן האָרעלען דער נייטאָרין.
האָרל
רױמט אַ סאָד אין אױ׳רל פון איר נאָדל.
זעט: מיט אַ פאַרשפּיצטן פאָדעם צילט זי גלייך אין אױ׳רל —
ס׳איז דער שװאַרצער פאָדעם פון איר גורל.
איז די נאָדל אָבער דאָס ניט גערן,
פּאָשעט — װיל ניט הערן.
נו, איז זאָל שױן זיין דאָרט װאָס זאָל זיין —
אַז סע גייט איר גאָר אין אױ׳רל ניט אַריין!
האָרל פּילט דאָס נעבעך, פּילט,
דאָך אַזױ, זי בעריעט זיך, זי צילט,
נאָך אַמאָל און נאָך, און טאָרעט,
בעט די נאָדל: נו שױן! נו־זשע!.. און פאַרפינצטערט און
פאַרצאָרעט
גראָבט זי איין אין איר זיך מיט די אױגן און מיט אַלע גלידער.
און די נאָדל? קיר־ער־װידער,
װיצלט־שפּיצלט,
פריילעך! האָרלס שװאַרצער פאָדעם קיצלט זי גאָר, קיצלט!

שטיפט זי, שלאָגט זיך קלוימערשט מיט דער דייע:
אַט-אָ זי געכאַפּט דעם פּאָדעם, ערשט — ער ליגט איר אין דער
לינקער פּייע!
פון געדולר קען דאָס ארויסברעננגען אפילע דאָך אַ מאַלעך.
ניין? און האָדל מער ניט ווי אַ מענטש — מיט נערוון —
ווערט זי בלאַס ווי קאַלעך
און שוסט-אוים: „אַ בראָך אַף דיר! אַ כערבן!
און אַף אַלע נעדעלעך, די שפּיצקעס, וואָס זיי שטעכן!
ווי איר ליגט מיר אין די זייטן!
ווי סע וויל זיך מיר אַף אַלע אייך אַ שפּיי טון
און אַף ברעקלעך אייך צעברעכן!
איר די קליי מיר אויסגעצויגן פון די ביינער!
נאָר וואָס קען איך טון דען? קריצן מיט די ציין נאָר!..
ניין! דאָס קען איך אויך ניט, ניין!
וואָרן ווו — ווו זענען מיינע ציין?
מיינע ווייסע ציינדעלעך די שטאַרקע?
אויך די נאָדל אויסגעגראָבן זיי אַ קאַרקע!
נו, איז ניט קיין ווייסע צייטדלעך, האָב דערפאר איך ווייסע האָר—
כאָטש זיי זענען שווארץ געווען דאָך, שווארץ צו אלדי שווארצע יאָר!
איצטער זילבער! איך בין רייך אין זילבער גאָר!
נאַ דיר זילבער אַף מיין קאָפּ!
זילבער... וואָס אַף מיר זיך אָנגעזעצט? אַראָפּ! אַראָפּ!
גאָט, אַ שניי אַף מיר געלייגט זיך און ער ליגט!
ווער נאָך אים געשיקט?"
און זי רייסט דאָס זילבער פון איר קאָפּ, זי פּליקט.
און דאָס נעדעלע, סע קוקט און טראַכט:
הער אַ מייסע! ניט געוווסט אַליין גאָר פון מיין מאַכט!
און סע זאָגט צו שער און אייזן:
„זעט נאָר, כעוורע, וואָס אַ נאָדל קען באַווייזן!"

געשיכטע

זיך געזעצט דער קאָטער שרייבן די געשיכטע פון זיין פאָלק.
ניט קיין שלעכטע זאַך, און ווינטשן מעג מען אים דערפאָלג.
ניין? פאַרוואָס? באַשער *)
מיט קיין מייסעביכלעך האָדעוועט מען ניט קיין נאַשער?
היינט די בעזורע יונגוואַרג ליב דאָס לעבן צו פאַרברענען
און קיין צייט ניטאָ זיך מיט דער פאָלקסגעשיכטע צו באַקענען?
דראַפּען דאַרף מען זיך אַף גלייכע ווענט?
זיך אַרומשלעפּן און מוזיקען לידלעך דורך די נעכט?
טאָרען פונעם זאַלצברעטל ווי ראַבטשיק אונטער ד'הענט.
און די דינסט זאָל ברעכן ביינער און דערצו נאָך זיין גערעכט?!
שנעקעס! קורצער סייכל און נאָך קערצער זכּרון!
זאָלן זיי זיך לערנען, זאָלן זיי כאָטש וויסן,
אַז דאָס לעבן ניט קיין שפּילעכל — אַ האַרבער ביסן,
און דער סייכל איז אַ קריכער, ער קומט־אָן ערשט נאָך די יאָרן!
און בעכיין, דערפאַרונג ניט קיין קלייניקייט, סע קומט צונויף,
זייער וויכטיק . . . און אכויף
מוז אַלדינגס פאַרצייכנט ווערן, למען ידעו **)
וויאַזוי אַמאָל געלעבט, געקעמפט אַ זיידע,
און ניט מיינען זאָלן זיי, די שנעקעס,
אַז דאָס לעבן הייבט מיט זיי זיך אָן ערשט און מיט זיי שוין
גייט־אַוועק עס!

און געזאָגט — געטון. ביינאַכט, ווען יעדער
שלאָפט, געפּאַקט פּאַפּיר און טינט־און־פעדער,

---

*) „באשר"
**) „לעמאן יידר"

און זיך צו דער ארבעט גלייך א נעם:
קוידעם־קאָל א ווארף־ארוים א „באָרוך האשעם"
מיט א דריי אהין, אהער, ארײַן, ארויס,
און פארשפיצלט מיט א שפּיץ — א לעבעדיקע מויז.
נאָכדעם כך וכך לבריאת עולם, סעדרע, דאכט זיך מיר, „מקץ'"*)
און דערנאָך מיט גרויסע אויסיעס: „געשיכטע פון די קעץ"
ווייטער — סטאָפּ!
ווי דער רויך פון קוימען אלץ ארויס פון קאָפּ!
עפּעס פאַר די אויגן ווי א זופּל, און ווי דורך א כאָלעם
ברעקלעך, שטיקלעך, פּיצלעך —
אָט א סנאָפּ זיכרוינעס־זאַנגען און א נעפּל אף די שפּיצלעך.
ווארפט ער זיך צום קוימען, קושט ער זיבן מאָל אים,
זעצט־צוריק זיך, דרייט דעם עק און שפּיצט די אויערן,
בייסט די פּען און, צום באַדויערן,
ווו און וואָס און ווען — פאַרגעסן! נאָר זיכרוינעס בלאַסע,
אָן געשטאַלט, אָן לעבן. שלעכט, כאָטש טו דיר אָן א מייסע!
פּלוצים מיט די אייגעלעך א בליץ ער,
הענדעם־פּענדעם זיך מעיאַשעוו און א מאַך בעקיצער:
נעגל — פּייגל —
שווארצער קעלער און גרין אייגל —
ציינדלעך — ביינדלעך —
פרומע כיינדלעך —
גראבל — קראַץ —
פּוטער — קאַץ —
מייזלעך, בלוט און קאָטער —
תם־ונשלם **) די היסטאָריע — און פּאָטער!

---

*) „קאך וועקאך ליבריאס אויילאָם" — „מיקעץ"
**) טאם וועניש לעם"

רויך און כמארע

אָט װיל איך ארויף מיטן רויך,
אָט װיל איך אראָפּ מיט דער כמארע,
און אויפלייזן זאָל איך זיך אויך
אין טרערן אף גראָזן אף דארע!

דער קוימען

הייבט געדאנקען און געדאנקעלעך דער קוימען,
קרייזלט זיי און דריידלט זיי גרויף אין ווייטע רוימען
אינדעם טראָגט עס אָן א כמארע,
מארע
שווארצגעדיכטע רויכעס,
מיט א בליץ, א קנאל, סע שפאלט אזש מויכעס.
זאָגט דער קוימען: ביט גומזיסט שטיי הויך אזוי איך—
מיין געדאנק צעטרייסלט וועלטן מיט זיין קויעך!

דער רויך און די כמארע

ווי א נאקעטע נעשאָמע, וואָס פון גוף שוין אויסגעהוילט זיך,
שלינגלט זיך און רינגלט זיך און וויקלט זיך און קנוילט זיך
שווארצער רויך פון קוימען
העט ארויף, ארויף, אין הויכע בלאָע רוימען —
שלינגלט זיך, ביז ערגעץ אין א הימלגעגנט
מיט א כמארעלע באגעגנט.
— גאָט מיט דיר! וווהין? אין יענעם
געגעם?
סארא נארעלע!
(זאָגט דער רויך צום כמארעלע)
מיך פרעג! אקערשט קום איך דאָך פון דאָרט! א בוים געווען!
ווי געוואקסן איך, געבליט — געמעגט שוין זען!
גאָט און לייט געפרייט! אין קיל געדיכטן שאָטן
מידע איך באהאלטן, זאָל די זון נוט בראָטן,
זיי א פריינד געווען, א מאכנים־אוירעך —
נים קעדיי, איך זע שוין, איצט באדוי'ר איך!
פאר ליבהארציקייט באצאָלט מיט וואָס? מיט אייזן און מיט
פייער!
היט זיך, ווי דאָס לעבן איז דיר טייער!
קום מיט מיר אהין, אהינצו צו די שטערן —
ריינע פונקעלעך, נעשאָמעלעך אָן גופן!
זע נאָר, ווי זיי ווינקען, ווי זיי רופן!
— ניין! איך קען נישט! איך — אראָפּ, אראָפּ איך מוז מיך
קערן!
— קינד, פארוואָס? — איך האָב א הארץ מיט בליץ, מיט דונער
און מיט טרערן!

דער קלוגער טייך

ס'האָט אַ טייך אַמאָל געזאָגט:
„אַלע טייכן נאָר אין יאַם — אַהין זיי טראָגט!
איך פאַרשטיי ניט: קליין די ערד זיי? ווייניק וועגן?
ווייניק ערטער דאָרשטיקע, פאַרגעסענע פון רעגן?
ערטער, וווּ מע לעכצט, מע כאַלעשט נאָך אַ טראָפּן וואַסער?
זאָגט: ניט גלייכער דען אַהינצו, ווי דעם יאַם צו מאַכן נאַסער?
אַז מע לויפט, מע ראַשט! ניטאָ קיין צייט זיך צו פאַרטראַכטן
אַף אַ רעגע כאָטש אין די ביינאַכטן
אין די שטילע!
ניין! איך גיי מיט זיי ניט! איך — איך זוך אַ נייעם דערעך!
און איך שווער אייך:
ווען דער יאַם־האַגאָדל, ער אַפילע,
ער אַליין שיקט זאָגן מיר: איך וועל דיר
אַלע מיינע פּערל שענקען, די סירענע
יענע,
וואָס געפּעלט חיר —
איינמאָל ניין! אויך אים וועל איך אויסמיידן!"
און דער טייך גענומען שלענגלען זיך און שניידן
איבער וועלדער,
וויסטע פעלדער
און יאַבאָשע פּיקלדאַרער.
(ניט קיין נאַר ער!)
בראָכעס אים באַגעגנט וווּ נאָר ער געקומען,
יעדעס שטיינדעלע מיט פרייד אים אויפגענומען.

נאָר דער טייך, ער קרימט זיך אַלץ נאָך — ווייטער, ווייטער
שניידט ער,
זוכט אַלץ נייע וועגן, גייע, ביז ער איז פאַרפאַרן
אין דער הייסער מידבער פּאָרן, *)
וווּ די זון ווי קאַלעכאויוונס פלאַמט.
און וואָס איז געוואָרן?
פרעגט דאָס הייסע זאַמד!

★

זוכן נייע וועגן — יאָ, מאַכטייסע;
נאָר פאַרקריכט ניט אין מידבאָריעס קיין הייסע!

*) „פּרן"

רעב כאמאריש

„אך, א וועלט, א וועלט!
דעם נאר גוט איז, ווענען סייכל פעלט —
דאס אן אלטער קלאל!"
שרייט דאס אייזל אף א קאל
פון אן אוגערקע א זוי'רער.
„איך וואלט דאך געווען א ראוו אין שטאט, א בוירער,
איך אזויצוזאגן
וואלט די גאנצע שטאט אף מיר געטראגן!
כ'האב, בישקאשע, גאט צו דאנקען, ברייטע פלייצעם
און א פולן בויך מיט אייצעם
און האמצאעלעך און פלענער,
איינס פון אנדערן באריפעסדיקער, שענער!
ווען לעמאשל מע וואלט מיך געהערט,
וואלט איך זאגן:
שוין גענוג די פערד געשלעפט דעם וואגן,
איצט פארקערט —
זאל דער וואגן שלעפן שוין די פערד!
צי איך וואלט א ניי געזעץ גאר אויסגעפלאכטן:
הכל שוחטין! *)
ווער סע וויל, דער קוילעט! פריי ביי אונדז!
שויכעט זיין מיר אויך א קונץ!
כיק א העלדזל, פליק א פעדער —
דאס קען יעדער,
אי דער קאצעוו אי דער בעדער!

---

*) „האקל שאכטן"

און אַפּשיטע שוין דער הונט! איז וואָלט איך אָנגעבאָטן
יעדן הונט אַ שטריימל מיט אַ טאַלעס־קאָטן:
זיי אַ שויכעט, קיילעוו, נאָר ניט זיי קיין בילער!
וואָלט געוואָרן אַף די גאַסן שטילער.
און קעדוימע.
אָבער גיי צעריים זיך, הירזשע אַני שלמה,*)
אַז —"
„בענעמאָנעס, רעדט ווי אַ באַרדאַס!" **)
רייסט אים איבער ציפּעדריפּליקער,
אַ קודלאַטער הונט אַ פּיקער.
„גאַנץ גערעכט מיר דאַכט זיך,
אָבער לאַבן פּאָרט סע לאַכט זיך.
האָט ניט קיין פּאַריבל, רעב כאַמאַריש —
קענטיק, ביז די כאַבמע קומט צום אייזל, ווערט זי נאַריש!"

---

*) „אֲני שלוימע"
**) בר־דעת

דער אמעריקאנער

גוליע
בר-בארבוליע —
דאכט זיך וואָס, ניט מער ווי אַ קאַרטאָפל;
נאָר אַ פּעמפּיקל און אויסגעוואַקסן אין אַמעריקע,
האָט ער ליב, צווישן אונדז געדערט, אַ בלאָפל —
ס'הייסט אַ ניטגעשטויגנדל אין גולדענע פאַנטאָפל.
זיצט ער ברייט צווישן ריבעלעך און ציבעלעך נייגעריקע
אין אַ קויש אונטערן אויוון,
ווי אַ גאַסט אַ נאָגיד ביי קליינשטעטלדיקע קרויווים,
און ער בלאָפט:
— זאָלט איר זיך ניט כידעשן, וואָס קום צו אייך ניט אָפט.
ניין, ניט היימלעך דאָ, ניט היימלעך.
דאָרטן, זאָגט ער, דאָרטן
אין מיין אייגענעם יערושע-גאָרטן,
צווישן ניס און ווײַנשלביימלעך,
האָב איך מיר אַ שטיבעלע פון בלעטער, בליט עס,
און אַז וויל איך, נעמט עס גאָר און פליט עס
גלייך אַרויף אין הימלבלוי . . .
— טאַקע? וואָס? אַזוי?
— איך פלי אָפט אַהינצו.
נעם איך מיר מיין שטיבעלע און בינד־צו
צו די וואָנצעס פונעם מאָ־גנשטערן
און איך לאָז מיך גיין שפּאַצירן, נייעס הערן.
אָדער איך צעלייג זיך אויפן טעלערל פון הימל
און איך כאַפּ אַ זיסן דרימל.
— הער נאָר, ס'איז דאָך טאַקע גומל!

— גוט, ווילט זאָגן איר? נאָך מער ווי גוט!
איך בין דאָרט קעמײַלעכל ביגדויד —
ווי אַ סאָנישניק צווישן פּאַפּושויעלעך!
הערט איר, אויב איר וועט ניט זײַן קיין לעבערדיקע שטרויעלעך,
וועל איך אײַך דערציילן עפּעס שיינס, אַ סאָד:
איינמאָל מיר אין ליבע זיך דערקלערט די זון —
— וואָס? די זון? — די זון! — סע קען ניט זײַן! — ביי גאָט!
אבער איך זיך אָפּגעלאָזט דערפון,
ניט פאַר מיר זי — אַ צעפּלאָסענע, און צו אַ הייסע . . .
נאָרניט, גלאַט אַזוי אַ גלעט, אַ קוש — מאַכטייסע!
אָבער זיך פאַרקאָבן גאָר? פּאַוואָליע!
בויר־לעזע *) צו מיר געוווּנקען דאָרט אַ גילדענע פּאַסאָליע
מיטן נאָמען שטערנווונס —
ליכטיק, שיין און יונג,
אָבער זיך געטראָגן וועגן איר דאָרט ניט קיין שיינע קלאַנגען.
געבעך, זעלבסטמאָרד צוליב מיר באַגאַנגען —
זיך אַראָפּגעוואָרפן און צעשיט זיך איבער דעכער!
טאַ, וואָס בין איך שולדיק? מײַן געווויסן ריין —
האָט געזאָלט זי זוכן זיך איר גלײַכן און ניט קוקן העכער!
פרי׳ר פאַר אַלעמען מוז יעדער קענען זיך אַליין!
ניט געקענט זיך — ליג אין גריבעלע! — —
בלאָפּט באַרבוליע און ער שאַרט זיך צו אַ ציבעלע.
מיילע, איז באַרבוליע אַ קאַרטאָפל און אַ בלאָפּער —
זאָלן מײַנע רייד ניט שווער זײַן אים, שוין הײַנט אַ שוכן־אָפּער! **)
אָבער אַז סע קומט צו רייד שוין, מוז איך טון דאָ אַ פאַרצייכן:
ניט מאַטריעך זײַן די שטערן און די זון פון זיי׳רע הייכן,
אַז מע וויל אַ ציבעלע דערגרייכן!

---

*) „חוץ לזה“
**) „שוכן־עפר“

צוויי קאַטשקעס

אין אַ טײַכעלע אַ קלײנעם
און אויך ערטערווײַז ניט איבעריק רײנעם
זיך צוויי קאַטשקעס לאַנג געפּליעסקעט, זיך געטויוולט,
מיט די שנעבעלעך זיך אין די פּעדערן געבויבלט —
הײַנט אַ גאַסט געקומען פון די ווײַטע אויפּעס, •
אַזש פון הודו זאָגט מען, אַ באַל־מויפעס,
אין אַ שוואַרצער יופּע, גאָלדגעשטיקט דער טאַלעס־קאָטן,
מיט אַ נוידערל, דאָס בײַכעלע געראָטן,
און רעדט פויגליש: זאָגט ניט „אָדלער” — „אָלדער”.
(טאַקע שענער מאָל דיר!)
גרייטן זיי זיך,ביידע קאַטשקעלעך, געטריי
און מע ריי־ניקט זיך אַ שאָ, און צוויי, און דריי.
טרעפט גראָד איינע אין אַ בלאָטיק אָרט
און אַרום נאָך אומרײנער פון דאָרט —
ווײס איך וואָס, די גאַנצע טווילע ניט קעדיי!
און די שאָכנטע? אַ מאַזל! קלאָר און ריין!
טוט זי אָבער אַף דער כאַווערטע אַ קוק
און זי טראַכט זיך: „ניין,
ניט געטויוולט זיך גענוג!
איך מיסטאָם ניט ריינער דאָך פון איר.”
נו, איז ווידער שווענקען! „שווענקען”, זאָגט זי, „האָט
קיין שיר!”
און די אויסגעשמירטע? זי איז גאָדלדיק בײַ זיך:
„מײַ־דאַך”, זאָגט זי, „יענע שיין — מיקאַלשכן *) איך!”

*) „מכל־שכן”

דער שווימער

איינמאָל, לאַנג נאָך, ווען דער זיידע
איז געווען א יינגל,
האָט שפּאַצירט א גילדן רינגל
מיט א פלעדערווישל.
(ווו און וואַזוי באַגעגנט זיך די ביידע?
פאַרט־זשע ניט אַריינעט מיטן דישל
און קיין קאַשעס אַף א מייסעלע ניט פרעגן!)
מיט פאַרדרייטע און פאַרקרימטע וועגן,
וווּ סע פאָרן ניט קיין פורלעך און סע שליטלען ניט קיין שליטלעך,
זיי געגאַנגען און געגאַנגען, און נאַטירלעך,
ווו סע פּורט זיך אַף שפּאַצירלעך,
זיי גערעדט, געפּלאַפּלט זיך געמיטלעך,
ביז אַזוי פּאַמעלעך
אָנגעקומען גלייך צום יאַם־האַמעלאַך. *)
שטייט דאָרט איינגעשטעקט א מעסער
פונעם קיניג שאַלמענעסער.
פרעגט עס: „ווער שווימט בעסער?"
„איך!"
שרייט דער פלעדערוויש און גיך
גלייך אין יאַם א שפּרונג.
אַף די וואַסערפליגל פלעדערווישל־ווולעריונג
טראָגט זיך, טראָגט זיך,
און דאָס רינגל נאָך אים יאָגט זיך —

*) „ים המלח"

פליוך-פליאַם,
אויך אריין אין יאַם.
קומט דאָס מעסער, מאַכט אין האַרץ אַ ווונד:
פלעדערוויש פון אויוון — פינגערל צו גרונט!

★

ווער ס'איז נישטיק, פלאַך און מיטלמעסיק,
אום אַרויפצושווימען ניט קיין שווערער אייסעק.
ווען דאָס ניט גרינגלעך?
שווערע גילד'נע רינגלעך.

צוויי הינער

איינער קלאָגט און וויינט,
און איין גאָט ווייסט וואָס ער מיינט!

*

זיצן זיך צוויי הינער, איינע
געבעך אן אקאָרע —
מיט די אייער אירע עפּעם האָרט געשען א צאָרע.
און די שכיינע:
אונטער ברייט צעשפּרייטן פליגלדיקן מאַנטליק
געלונקע קונדייסימלעך א צענטליק.
און זי פּיקט, פּיקט מיטן שנעבעלע, דעליבעט.
„הערסטו,” זאָגט זי, !וואָס איך וועל דיר זאָגן, קאָשערע? נו הער:
שווער צו זיין א מאַמע, שווער!
ס'גייט מיין לעבן אָט צוליב די כעוורעליט לעאיבעד!
טרעף איך נאָר אביסל מיסט, נאַכוואָס צעשאַר איך עס?
עפּשער צוליב מיר? אומשטיינס־געזאָגט, מיין ביסעלע
היצטארכעם!
צוליב זיי דאָך! מיינסטו, אז א מאַמע האָט א ווערט?
אז סע פאָלגט? סע הערט?
אָסער!.. זעסטו אָט דעם גרינעם צוצעק?
שיין, איאָ? כאָטש, טפּו־טפּו־טפּו, אביסל שמוציק!
פי, א ברען! ניט מוירע פאַרן קאָטער!
אז איך רוף אהער אים, לויפט שוין דאַווקע נאָר אהין ער!
היינט די אייער קליגער פון די הינער.

און דער אכבעראַש, וואָס כאַפּט דעם אָנבליק פונעם פאָטער —
ער איז בעסער?
כ'זאָג דיר: אַ מישלאַכעס! ס'זאָל ניט וואַקסן גרעסער!
ווייסט דען וואָס ער האָט מיר היינט געטון?
אַ פאַרשלעפּטע קרענק! סע קען דען רו'ן!
זיך צווישן האָלץ אַזוי פאַרמאַטערט,
אַז געמיינט איך: שוין, אַן עק! געפּאַטערט!
און דאָס שטילע פּויעלע, דאָס שנעקל?
קוק עס אָן! אַ פלעקל, זאָג איך דיר, אַ שלעקל!
ערשט
מיטן אינדיק שיר זיך ניט געמיימעסט פאַר אַ גערשט!
און סע לויפט נאָר פאָרויס, פאָרויס!
צאָרעס מיינע, צאָרעס!
„קו־או, קו־קו, קו-קו־אַך!
לאָז געמאַך!"
שרייט די שאָכנטע און טוט אין קעפּל איר אַ פּיק,
„נאַ דיר, נו! געפעלט אייך? שיינע שטיק!
קלאָגט און וויינט, און רייצט מיך מיט איר גליק!"

★

שוועד דער צאַר פון גידל-באָנים*) —
ערגער איז נאָך אָן אום.

*) „צער" — „גידול בנים"

דער גיבער

פאַרן פאַרקן,
מיט אַ טריט אַ זיכערן, אַ שטאַרקן,
שפּאַנט דער האָן זיך, שפּאַנט אַהין, צוריק,
אַף די זיבן ווייבער אַלעמאָל אַ בליק
און מיט גאַדלעס, מיט אַ שטעל:
„קוקוריקו! קוקוריק!
וואָס? וואָס ווילט איר, ווייבער? גליק?
איך וועל גיבן אייך, איך וועל!״
פלוצים גאָר דער פוקס! סע גאַנוועט זיך דאָס מאַזיקל פאַמעלעך,
מאַכנדיק אַ בראָכע „זה התרנגולמשיק ילך!״ *)
טראַכט דער האָן ניט, איינס און צוויי — און אַפן הויכן פלויט!
„שטיי נאָר, שטיי, מיין ליבער!״
שרייט דער פוקס, „וואָס זאָגט מען אַף דעם גיבער?
ווי סע ציטערט דאָס אַף אים די הויט!
ניקער,
בעריע איז דער גרויסער קוקוריקער
אַפן פלויט און אַפן בוידעם!
בע! איך אַלטער נאַר געזאָגט דאָך ווידע קוידעם,
איידער איך געפּוי'לט ביי זיך מיט אים זיך צו באַגעגענען!
דונערן און בליצן — און סע הייבט ניט אָן צו רעגענען!
נו, פאַר וועמען איך געשראָקן זיך, פאַר וועמען!
פאַר די ווייבער דיינע, כלעבן, מעגסטו זיך דאָך שעמען!

*) „זע האטארנעגוילטשיק יוילעך“

שפּרינגט אַף פּלויטן! נו, מאַ ראַש?
יעפּייפּיעס! אַ העלד גיב זיי, קוראַזש!
מיט געווורע מוז מען זיי'רע הערצלעך קויפן,
מיט געווורע, ניט מיט האָזישן אַנטלויפן!"
„קוק אַ רועך, קוק!" דער האָן צעקרייט זיך,
„וויל די קויכעס מיט מיר מעסטן, רייצט זיך!
און אַז דו ביסט שטאַרקער, נו, איז וואָס? ווער לאַכט דען
פון אַ שוואַכן, כאַסוועשאָלעם? אַף געלעכטער איז דער פּאַכדן,
וואָס ער וואַרפט זיך ווי אַ שויטע אין סאַקאָנעס
מאַכמעס פּאַכעד פאַר פּאַכדאָנעס!
טראָג זיך, רועך, אָפּ!"
און פון פּלויט אין הויף אַריין דער האָן אַראָפּ.

רעב כויטעם

רייט אַ בריל זיך אַף דער נאָז.
און רעב כויטעם,
כאַטש די בריל זי דריקט אים, מאַכט אַביסל רויט אים,
נאָר ניט דאָס אים קוועטשט, ניט דאָס;
אַ ביזאָיען און אַ כאַרפּע אים פאַר לייטן —
נאַ דיר נו, אַף אים גאָר זאָל מען רייטן!
ער איז דאָך דאָס העכסטע פּונעם פּאָנעם!
בלאָזט ער זיך, סע שטייט ניט אָן אים.
„וואָס זיך", שרייט ער „אָנגעזעצט אַף מיר דער נאַר?
איין שוואַרציאַר אים קאַרג!"
„שווייג, דו סמאַר . . . !
(פע, אַ וואָרט וואָס שמעקט מיט מאַרק.
אָבער גיי רעד איידל מיט אַ נאָז!)
מעגסט דיר זיצן אויוון און פאַררייסן הויך,
ס'אייבערשטע פון פּאָנעם? מיילע,
ביסט דאָך פאָרט אַ מיסע קיילע —
פרעג, זיי מוחל, די פּאַטשיילע!
מאַך-זשע ניט, אַדוני כויטעם, קיין יירגאָזן,
הער זיך אויף צו בלאָזן
מעגסט דיר זיצן אויוון און פאַרריסן הויך,
ווייסן אַלע קלוגע און אַפילע אויך
אַלע שויטים,
ווער און וואָס סע איז רעב כויטעם."

*

דאָס קיין נייעס, זאָגט איר? ווייס איך וואָס?
עמעס, נאָר דערציילט איך דאָס —
פּאַשעט, ווייל כ'האָב ליב צו שנאָלן אין דער נאָז!

קעציש מיטגעפיל

לעבן אויוון קאַטשערע געשטאַנען
און גענומען צו דער קאַץ זי טיינען
(וואָס צו טיינען האָט די קאַטשערע אסאך):
אז מע האָט ניט קיין ראַכמאָנעס! אז מע לאָזט זי ניט געמאַך!
פאַרוים צינדט מען אָן אַ פייער
און דערנאָך די קוילן שאַרן שיקט מען זי!
דאָס איז יושער? זי ביי זיך איז אויבעט טייער!
פיינט ווי יעדער זי אַ ברי!
און פאַרוואָס־זשע צו פאַרשטיין דאָס גוט זיך קיינער גוט קיין מי?
און וואָס נאָך? צעקריגט די דינסט זיך מיטן קיילעוו, אַ געשריי—
האָט זיך דאָרט מיט אים אַ מאַסעמאַטן,
צופיל נאָכגעגיבן ער דעם טרייפע־האַלדז געשמאַדטן —
איז צו וועמען גייט עס אוים? איז וועמען ווינד־און־ווי?
איר, דער קאַטשערע, גיט פרומע ניט קיין רו!
זי דעם הונט זאָל ברעכן רוק־און־לענד!
וואָס איז עפעס איך? פאַרוואָס ניט דו?
וואָס־זשע, האָסט כאָלילע ניט קיין הענט?
און ביכלאָל, וואָס איז דער קיילעוו שולדיק, פרומע?
אז די דינסט אַ שלימעזאַלניצע — דער הונט אַ בעריע!
ניין, איז פרומע היים געבאָדן אין די וואַסערן פון טווערע,
ברענט און פייערט: אַ פאַהיבעל! אַ מעהומע!
און זי שלעפּט די קאַטשערע . . . אום גאָטעס ווילן!
לאָז געמאַך! וואָס טויג דער קאַטשערע, דער הונט זאָל אף איר בילן?

אַז אַ קיילעוו האָווקעט, קומט דען צו געזונט?
„וואָס? דער קיילעוו?" זאָגט די קאַץ, „דער הונט?"
כ׳קען אים, יאָ, איך קען אים!
איידער און זיין פּיסק אַריינצופּאַלן, גלייכער שוין און געגעם!
קיל אין האַרץ ווערט, אַז איך זע אים ביי דער טיר.
ווייסטו וואָס איך בעט דיך, טייערע? טו אַ טויווע — גיב אים
אויך פאַר מיר!"

דער כאָשעוו

שפּעט ביינאַכט. אין קיך איז שטיל.
אָפּגעזונגען שוין איר לידעלע די גריל.
איצט אַ מייסעלע דערציילט דער אויוון,
עפּעס פון אַ שרעטעלע: „זיך אויפגעהאַלטן קוידעם
אַפן בוידעם
לעבן קוימען אויוון.
שפּעטער, אַז אין אויוון זיך גענומען פּייפן ווינטן,
דאָס אַראָפּ אין קעלער, ווו אַן אויצערל 'געפינט'ן.
אַלע שאַבעס, אַלע יאָמים־טויווים ניסעלעך געקנאַקט,
יאָדערקעלעך זיך, די שאָלעכץ — אַרעמע אַף מאָעס-כיטן.*)
ביז מע האָט דאָס שרעטעלע געפּאַקט —"
„גלייבט ניט," פּאַלט־אַריין די קאָטשערע, „ער באַקט!"
(גראָב! אוואַדע גראָב! מיט פּריסעק זי באַשיטן!)
„מאַלע ביסטו, קאָטשערע, אַ שטיפּערקע, אַ קריכערין,
מאַלע אַז מאַכשייפעס זיך צעוויכערן,
פליען שיידים רייטנדיק אַף דיר און דורכן קוימען
גליַיך צום אַשמעדיי, וואָס האָט געדינט ביי שלוימען?
אָבער דערעך-ערעץ ווו? געמעגט כאָטש ווייסן,
ווער פאַרזאָרגט מיט לעקעך כאַסענעס און בריסן
און די וועלט מיט ברויט און כאַלע! און דערצו:
ווער איז עלטער, איך צי דו?
כוצפּע! און מע שווייגט! מע גיט איר דאָס ניט צו פאַרשטיין!
איך דערצייל שוין מער ניט, ניין!

---

*) „מעות־חיטין"

זאָל די קאַטשערע דערציילן!"
און די קאַטשערע, זי לאָזט זיך גראָד ניט בעטן.
וואָס־זשע? שעמט זיך? קען קיין צוויי ניט ציילן?
„איינמאָל", זאָגט זי, דער מעשאַרעסיונג מיך אָנגעטרעטן,
מיינט איר, איך געשוויגן? ניט געוואַקלט זיך קיין סאך
און צוריק אין קאָפּ אים — טראַך!
מארש, מעשאַרעספּיסל, מיט דיין קאַפּעטע!"
„יאָ, אַ שיינע מייסע, נאָר אַ קורצע!" זאָגט די לאַפּעטע.
„נו, און דו וואָס? אין יעריד־געשלעג געמיימעסט און צעטראָגן
זיבן דרענגלעך און אַ דישל פון אַ וואָגן?
אונדז די מייסע וואָלט געוואונדערט —
ווען־זשע? ווען שוין ניט געהערט זי אַ מאָל הונדערט."
„לאָזט געמאַך! וואָס טויג אייך?" בעט דער וואָלגערהאָלץ
(זיי'ר אַ גוטער, קיינער ניט געזען נאָך בייז אים),
בעסער וואָלט דערציילט אונדז עפּעס שיינס דער בעזעם.
זעט איר, ער מעג זיין ביי זיך אַביסל שטאָלץ.
אומעטום אַ כאַשעוו ער, ׳פּאַר אים דאַך אָפן אַלע טירן,
אין דער זאַל, אין שלאָפצימער — און ווו פאַרוועדט אים צו שפּאַצירן?"
„מיאָ, אַ כאַשעוו," זאָגט דאָס קעצל, „ניט אומזיסט!
אָדן בעזעם טראָגט פון אומעטום אַרוים דאָס מיסט!"

*

און פאַרפאַלן! יענע נאַכט די קיך קיין מייסעלע געהערט.
און די קאַטשערע, וואָס האָט געשטערט —
אָנגעצייכנט איר אַ שטראָף פון אויוון:
אָפּברי׳ן אין די קוילן פונעם אויוון.

דער קלוגער בער

ערגעץ און מיצראַיים, לעבן גושן,
וווּ די כוואַליעס פֿונעם נילוס רוישן,
וווּ פֿון וועלדער, פֿון מידבאָריעס, פֿון הייל֞ן
קומען כאַיעס גאַנצע שאַרעס
הערן יענע מייסעס פֿון מעכאַשפֿים און פֿון פֿאַרעס, *)
וואָס דער נילוס טוט דער שטילער נאַכט דערציי֞לן
(וויפֿל מאָל די נאַכט געהערט זיי, אַלץ ביי איר אַ נייעס) —
דאָרטן איינמאָל פֿאַר די כאַיעס
שיין געדאַרשעט האָט דער העלפֿאַנט „מאַריך־אַף",
פֿונעם וואַלד דער פֿילאָזאָף.
(ביי די כאַיעס אויך פֿאַראַן אַ קאָנט!)
אַלפֿי קלאָרן סייכל, ריין־פֿאַרשטאַנד,
העל און בוילעט
ווי די נאַכטמאַכשייפֿע, ווען דעם שוואַרצן בער זי קוילעט
(ס'הייסט, ווי די לעוואָנע נאָכן מוילעד),
ער דערהויזן, אַז די כאַיעס לעבן גאָר אין טאָעס:
אויגן האָט מען, און מע זעט דאָך, נאָר מע ווייסט ניט וואָס,
ווייל אין טאָך איז יעדע זאַך לעגאַמרע גאָר ניט דאָס.
„מיגלעך," זאָגט ער, „ מענטשען רופֿן אונדז נאָר כאַיעס ראָעס.
און אַז איר וועט פֿרעגן זיי,
שטייט די וועלט אַף פֿיס נאָר צוויי,
ניט, ווי ס'דאַכט זיך אונדז, אַף פֿיר —
ווייל אַי זיי אַי מיר

*) „פּרעה'ס"

אין אַ שווינדל־בלינדל זיך געפינען
און די דר'ליזסנוועלט מיר שפּינען
ווי אַ שפּין, איר שפּינוועבס, נאָר פון זיך —
קלאָר געערדט: פון אונדזער איך . . .״
רעדט דער העלפאַנט, מויבעם ברעכט ער.
און צווישן אוילעם אויוון, אין דער זייט דער רעכטער,
זיצט רעב בעריש אין דער גראָבער בעקעשע,
גלאַצט צוויי אויגן לעקישע,
און ער טראַכט זיך: בע, דער רועך קען זיך שטויסן,
וואָס דער שויטע אויסן!
און צום סאָף,
אַז געענדיקט שוין דער פילאָזאָף,
הייבט זיך אויפעט דער באַלבאָס דער וסטער,
הוסט ער
און ער זאָגט זיך מיט אַ שמייכל:
„יאָ, געפאַלן אַפּן סייכל!
יאָ, איך ווייס שוין, וויים, אין וואָס סע שטעקט דער קויעך:
רעדן דאַרף אַזוי איך,
נים דער אוילעם, נים אַפילע איך אַליין
זאָל נים ווייסן וואָס איך מיין —
וועט מען זאָגן: איי, דאָוו-בער!
דערעך־ערעץ! ע, ער איז נים אַבי ווער!
מענססט אים, ברודער, הערן —
ער דער קליגסטער פון די בערן!״

דער הונט און די גענדז

איינמאָל זיך פֿאַרבענקט אַ הונט נאָך עפּעס וואָס אַזוינס, אַ יענץ,
וואָס מע רופֿט בײַ־לײַט אינטעליגענץ —
פֿײַנבאַנעמונג, טאַקט . . .
אויפֿגעוואַקסן אויפֿן סמעטניק בײַ אַ פּויערישער כאַטקע,
אויף דער גאַס אַרום דער יאַטקע —
ווי אַזוי גאָר ער דערטראַכט דערצו זיך? זעט איר דאָך, אַ פֿאַקט!
נימעס אים געוואָרן די כאַווײַרים זײַנע די פֿאַרגרעבטע הינט.
(פֿרײַנט — און וואָס מע ווינטשט זיך, זאָל עס פֿאַלן אויפֿן ווינט!)
און די יאַטקעיידענעס — אוי, פּיסקעלעך!
אָנגעפּילט מיט קלאָלעס־כראָמעס ווי דער בויך מיט קישקעלעך!
און ווי גראָב באַהאַנדלען זיי דעם קאַצעוו! דאַכט זיך, וואָס?
אין פּלוג,

דאַרף אַ הונט דען זײַן דעם קאַצעווס סטראַפּטשע?
אָבער אַ פֿאַרדראָס: מע גיט אײַך, כאַפּט־זשע!
נעמט און זאָגט אַ דאַנק! איז, פֿאַר אַ באַלן, קוק:
וואָס דער קאַצעוו גיט זיי, אַלץ נאָך ניט גענוג!
גיט ער איינער לעבער, לונג,
שרײַט זי: ניין — זי וויל גאָר צונג!
איינער
גיט ער פֿון דער ריפּ אַ פֿיידע — שרײַט זי: גאָלע ביינער!
און אַז ביינער וואָס? מע קען דערמיט זיך סאַמען?
אוי, ווי גוט דאָס איז דער קאַצעוו! ביינער האָבן אַלע טײַמען!
אָבער יאַטקעווײַבער אויך אומשטיינס־געזאָגט מיר דאַמען!

ווייסן צו פאַרדריי׳ן אַ קאָפּ רעב כאַי׳מען, נעם כאַטש גיב זיי אַ מאַיאָנטעק !
און ווי זאָגט דער קאַצעוו : טוויוועע כאַטע זונטיק מאָנטיק —
טויבע זינדיקט זונטיק, מאָנטיק הייסט דער שלעכטער טאָג !
און צו וועמעס קאָפּ די קלאָג ?
פרעגט דעם שטעקן ! אַף דער קאַץ אין קאַס ער —
אַפּן הונט די ברויגעס-טענץ !
און פאַרוואָס ? ווייל איקער פעלט — אינטעליגענץ !
ווו-זשע, נו, געפינט מען דאָס ? ביים הונט ? ביים כאַזער ?
צי גאָר ביי דער קאַץ, אַ פייער זוכט זי ? פלאָם פון שטרוי !..
ווי ער גייט, דער הונט, און טראַכט אַזוי —
ערשט, סע קומט־אַקעגן אים אַ כאַפּטע גענדז,
ריינע, ווייסע, קלאָרע, שלאַנקע —
אָט דאָס הייסט אינטעליגענץ !
זאָגן זיי : „גוט מאָרגן !” ענפערט ער : „איך דאַנקע.”
פרעגן זיי אים, וואָס ער מאַכט,
ענפערט ער : „וואָס זאָל מען מאַכן ? בע, מע שמאַכט.
וויסן זי, אַ שווערע זאַך פּאַרנאָסע —
זיבן קלאָווים אַף איין ביין !”
פרעגן זיי, וואָס טויג אים ביינער — בעסער פּראָסע !
זאָגט ער : „גייט שוין, גייט ! וואָס רעדט איר ? איר זאָלט ניט פאַרשטיין ?

קייען פּראָסע גלייך ווי קייען האָלץ, צי ערד . . .”
קוקן־איבער זיך די גענדז : „איר הערט ?
גאַנץ גענוג געפּלוידערט ! לאָמיר גיין !”
און דער הונט, ער קוקט זיי נאָך, באַדוי׳רט די גענדז :
„ווייסן ניט דעם טאַם פון ביינער ! אָרעמע אינטעליגענץ !”

דאָס זעלצערל

זע: דער טיש האַרכאָוועדיק געגרייט,
אָן א קנייטש דאָס טישטעך ליגט פאַרשפּרייט,
האַקל־באַקל *) אויסגעשטעלט, אי דאָס אי יענץ,
גאָפּל־לעפל, טעלער, אַ קרישטאָלענער קרעדענץ,
און די גוטע־ברידערלעך די דריי (איך מיין עס
פלעשלעך דריי, וואָס שטייען זיך אין שכיינעס —
בראָנפן, רויטער וויין און וואַסער,
און זיי רעדן צו די גלעזער־גלעזלעך אַפן ווונק);
אָט איז אויך דאָס זעלצערל (אַ מאַמזערל! אַ פונק!)
און דאָס קנאַקניסל (אָן ציין אַ בייסער)
און דאָס זילבערמעסער מיט דער שאַרפער צונג
(דאַרף קיין שלייפער זיך ניט זוכן) —
האַקל מוכן,
אַלץ שוין פאַרטיק צו דער סודע,
נאָר ניט פאַרטיק נאָך רעב יודע —
ער פאַרנומען איז געשעפטלעך
(פאַרן עסן טרעטן־צו געשעפטן עפּטלעך).
וואָס־זשע זאָל דערווייל דער אוילעם טון דאָ אַפן טיש?
האַלט מען אונטער זיך, פאַרשטייט זיך, מיט אַ שמועס.
— אַך, ווען גאָט זאָל געבן אונדז נעכאָמעס און יעשועס
(זאָגט דער וויין), ווען זינגען זאָלן פיש
און במקום שאין איש **)

---

*) „הכל בכל“
**) „בעמאָקעם שעאיין איש“

טאנצן זאָל אַ קניש,
וואָלט געווען שוין איינמאָל אַ לעבאַיים!
— מיגלעך! (זאָגט דער בראָנפן) ניט געהערט דערפון —
ווען דער בורא פּרי הגפן *) זיך צעהוליעט אין מיצראַיים,
איז דער יאַם געוואָרן מאַשקע, אויסגעזשליאָקעט אים די זון,
און די בערג געטאַנצט, געטופּעט ווי די ציגלעך.
ניט געזאָרגט, ביי גאָט איז אַלדינגס מיגלעך!
— יאָ, ביי גאָט איז אַלדינגס מילכיק!
פּי, אַז גאָט וויל, שיסט אַ בעזעם הילכיק
און אַ בלינדער שיקער ווערט אַ טרעפער!
(שיט דאָס זעלצערל מיט זאַלץ און פּעפער.)
— מאַמזער! אַפּיקוירעס! (טאַנצט אַ פלאַכער טעלער אונטער.)
לעפל קלינגען בייז און גאָפּלען קריצן מיט די ציין:
— הולטיי! ווער דערהאַרגעט! זאָל דערשלאָגן דיך אַ שטיין!
וויי, דער שוואַרצער פּעפער רעדט אויס אים, די קליפּע — האַווקעט
ווי אַ הונט ער!
— וואָס־זשע טוט ער אויפן טיש גאָר? זאָל ער גיין אַרונטער!
— זאָל ער גיין אַהינצו ווו דער שוואַרצער פּעפער וואַקסט!
— קנאַקניסל, וואָס שווייגסטו? נעם אים!
קלעם אים!
קענסט דאָך, אַז דו קנאַקסט!
— קענען קען איך, זאָגט דאָס קנאַקניסל, דאָס ווייסן אַלע טישן;
אָבער, האָט ניט קיין פאַריבל, איך זיך פיינט צו מישן —
ליידן אַז איך מוז, איך בין געצווונגען, ס'איז ניטאָ קיין ברייר‏ע...
— נו, וואָס זאָגט איר, ווי געפעלט אייך אונדזער קנאַקער?
(רויטער וויין זיך אַ צעפלאַקער)
פיינט צו מישן זיך! פאַרוואָס? די ציינדלעך אַ נעװײרע?
שעם זיך פאַרן טיש און פאַר די ווענט!
— ווערט פאַרשטומט שוין! (האַקט זיי אָפּ דאָס מעסער)
מער מע שווייגט זיי, אַלץ דער טומל גרעסער!
לעפל־גאָפּל זיך צעקלונגען! טעלערלעך וואָס איר זענט!
און איר אויבעט, פיינע בריעס, פלעשלעך וויין —
שעמט זיך אין איי'ר טיפן האַלדז אַריין!

*) „בוירע פּרי האַגאָפן"

— ווער ? מיר ? !
— איר !
מאכט זיך נאָר גישט טאַמעוואַטע !
אייער מאַשקע ווינקט צו גאָט און איז גאָר א געשמאַדטע !
חצי מים, חצי יין *) —
און מע נעמט זיך אף מיין זעלצערל גאָר שרייען ?
זאָל מען וויסן : שעקער שמאַדט זיך און ער נעמט זיך אָן פאַר זיין
באַשעפער —
עמעס גיט זיין גאָט אַליין צו שמעקן פעפער !

*) „כאַצע מאַיים, כאַצע יאַיען"

דער ויברח*) פונעם אייזל

שאַט נאָר, שאַטס —
עפּעס רעדט דאָס אייזל מיט דער קאַץ:
„זיי געזונט מיר! מאָרגן, בעלי-נײַדער.
איידער
פון די שוואַרצע שטאַלן די פאַרכמאַרעטע
פּאַרט־אַרויס די רויטע קאַרעטע
מיט די ווײַסע אײזלעך,
וואָס זי קייען ניט קיין גרעזלעך,
נאָר זיי שלינגען שטערן —
וועסטו הערן,
איך בין שוין אַוועקגעפאָרן.
זיי געזונט אַף לאַנגע יאָרן!
וועסט ניט בענקען, כאַיע־עטל?"
„פרעג ניט, סע וועט זײַן אַ לאָך אין שטעטל!
כ'וועל מיר אויסוויינען דאָס דריטע אויג!
עפּשער מעג איך וויסן, אויב ס'איז ניט קיין סאָד,
וואָס סע טרײַבט דיך, ליבינקער, צו גאַוועגנאַד?
וואָס איז עפּעס פּלוצים גאָר? וואָס טויג
נעמען מיטאַמאָל אי זיך אי פרײַנט צעברעכן?
נו, באַרעכן:
עסן-טרינקען האָסטו,
ווייל און טייער די באַלבאַסטע,
זיס ווי פּוטער,
און רעב מאָטל דער באַלבאָס, זאָל לעבן, אויך אַ גוטער —"

---

*) „וואַייזהרעך"

„ווי פאַר ווענמען — גראָד פאַר מיר אַ שלעכטער!"
זאָגט דאָס אייזל און סע גריבלט מיט דער קאָפּעטע דער רעכטער,
„זאָג אַליין: פון מיין געבוירן
איך געטריי אים פון די קנעכל ביז שפּיץ־אוי'רן,
רו ניט, אַרבעט פאַר צען רוכעס,
און קיין האָניק, ווייסטו, גיט ער מיר ניט לעקן,
ניט איך זוך עס —
בע, געגנוג פאַר מיר אַביסל שטרוי.
אָבער יאָ, פאַרוואָס־זשע זאָל נאָך זיין אַזוי,
אַז צעברעכן גלוסט זיך מיין באַלבאָס דעם שטעקן,
ברעכט ער אים גאָר אויבער מיר?
ניט פאַר דיר געזאָגט געוואָרן, ניט פאַר דיר —
דו וואָלסט דאָס ניט אויסגעהאַלטן! און וואָס נאָך:
קאַרג אים, וואָס ער שונדט די פעל — ער מאַכט מיר נאָך
אין האַרץ אַ לאָך!
ער באַליידיקט מיך, ער זידלט: ,אָקסנקאָפּ!
לאָקשנטאָפּ!
לעקיש! פּעטעך!
עט, איך
וויל דאָס גאָר ניט נאָכזאָגן. ניט גוט —
ער פאַרצאַפּט מיר, ניט צו דיר גערעדט, דאָס בלוט,
עקט די יאָר —"
„זאָג איך טאַקע,פּאַר!"
„זיי געזונט־זשע!" פּאַר געזונט!"
„גריס דעם הונט!"
און וואָס מיינט איר, ניט געהאַלטן וואָרט? געהאַלטן!
מאָרגן, אָקערשט דורך די שפּאַלטן
פון דער שטאַל אַ שפּראָץ דער טאָג —
ס'אייזל פונעם שלאָף אַ הייב, אַ טראָג,
גלייך ווי עמעץ ראַפּטעם אים ביים עק אַ ריס
און אַ שטעל אים אויף די פיס
(כאָטש דער שלאָף נאָך אַזוי זיס).
איצט שוין גאַנצע דריי שאָ צייט,
אַז דאָס אייזל טראָגט זיך, שפּאַנט זיך ערגעץ ווייט,

אף די ווייסע, ברייטע שליאכן,
און סע טראכט פון מאָדנע זאכן:
„בילעמס אייזל האָט גערעדט אף זיבן שפּראכן . . .
אף אַן אייזל קומען וועט משיעך,
צוועקעס וועלן בליען, שטיינער וועלן לאכן —
עפּשער מאַקע איך משיעכס אייזל? . . . אי־עך? אי־עך!!״
און אַ הירזשעדיקע פרייד וואַקסט הויך און העכער. —
און דער שטעקנברעכער,
דער באַלבאָס רעב מאָטל —
ער וו איז ער? וו זאָל זיין ער? אפּן זאָטל!

דער טעלער

א ציגיינערטע א צירקוסמיידל,
אין א ווייסן קליידל,
מיט א זילבערטעלער אפן קאפּ,
און דער שווארצגעדיכטער צאפּ
ווילד צעפלאסן און צעלאזן —
אט אזוי־א קומט־ארויס די נאכט אף שטילע גראזן.
און אט בלייבט זי שטיין אין לייבקאליר אין ראזן.
קומט צו פלי׳ן א שפּין
און צווישן ערד און הימל לאנג און דין
ציט זי אוים א פאדעם,
לאזט זיך גיין אף אים די נאכט — פּעכאדים!
און דער זילבערטעלער אף איר קאפּ
פאלט, כאלילע, ניט אראפּ.
שיין?
קומען אבער הינט צו גיין
און זיי נעמען בילן:
— קאפּ אין דר׳ערד! די קונצן נאכ:וואס טויגן?
—ווארפט א קאץ איר אין די אויגן!
— גיט איר קייען שטרוי מיט גרילן!
— וואס־זשע ווילט איר, הינט? — מיר ווילן,
ליכטיקער זאל ווערן, העלער —
לאמיר זען, וואס איז אין טעלער!

רעדער

ציט א וואָגן מיט פיר סקריפּענדיקע רעדער — א מוזיק.
אפן וואָגן כעוורע קלעזמער — אף א כאַסענע,
צי, מיר דאַכט זיך, פון דער כאַסענע צוריק.
פאָרן, פאָרן קלעזמערלעך געלאַסענע,
ס'יאָגט א ווינטעלע אף זיי א שלאָף —
אָפּגעשפּילט א נאַכט דעם ראָוו
און דעם בעדער,
זאָלן שפּילן איצט די רעדער.
פאָרט מען, ביז מע קומט צום וועלדל. שטעלט מען זיך דאָרט אָפּ,
כעוורע קריכט־אַראָפּ,
פערדלעך לאָזט מען פּאַסן, און דער אוילעם, ווי סע פירט זיך,
דער געלייגט זיך, דער געזעצט זיך, דער שפּאַצירט זיך.
און רעב יאַנקעוו-עליע,
ער, דער ראָש פון דער קאַפּעליע,
לעבן וואָגן זיך געזעסן און געטיינעט
מיטן באַלעגאָלע, און זיין פידל גראָד
ער געלייגט ביים וואָגן, האַרט ביים ראָד.
רעדט דאָס ראָד צום פידעלע — פּאַר א באַלאָנעם הערט זיך אוינעט:
„הערסטו," זאָגט עס, „ברודערקע — (איך מיין,
דו וועסט מיך פאַרשטיין,
נאָר דו איינער — ניט אַזוי פאַרשטיין ווי פילן)
היינט א וועלט א פאַלשע, ברודער, א גענאַרטע —
פויקן, טרובעס, טאַצן גיב זיי, דזשומדזשע ווי די מילן!
איך האָב פיינט דאָס לידיק-פּעסלדיקע, ליאַרעמדיקע שפּילן —
ליב האָב איך דאָס ווייכע, צאַרטע,

וואָס סע בעט זיך, גלעט,
וואָס גייט-איבער אפֿן בייקאָל און פֿאַרפֿאָרט העט־העט...
זאָג, געהערט מיין זיפּצעלע, מיין קרעכצעלע?
היינט מיין איבערקאַטשען זיך, דאָס יעכצעלע —
קונציק, האַ? נאָר וואָס . . . אַ שטיקעלע כיסאָרן —
(עך, ניטאָ קיין מאַזל, דאַרף מען ניט קיין יאָרן!)
ווער פֿאַרשטייט מיך און וואָס האָב איך פֿאַר אַ ווערט?
אַז איך שפּיל פֿאַר פֿערד!
פֿון דער שקאַפּע אָפּגערעדט, אַ גאָלע גאָרניט —
שפּיל איך, זי גאָר ברויגעס וואָס איך פֿאַר ניט.
און דער קאַשטאַן —
גאָר אַ גאַנצער ווערטלזאָגער, קליגערט זיך: „וואָס ראַשט'ן?
אַז אין העלדזל טריקנט, מיט אַביסל פֿאַקרע וואַ שט'ן!'
מויכל! עט, אַ פֿערד בלייבט פֿערד, איך זוך ביי אים קיין קיבעד;
ס'אַרט מיך נאָר — סע גייט דאָך מיין טאַלאַנט לעאיבעד!"
„זאָל ער!" זאָגט דאָס פֿידעלע גלייכגילטיק, „קיין סעקאַנעס!"
(ע, ניט איידל!)
אָבער ניט געפֿאַלן איז ביי זיך דאָס רעדל.
„נאַריש!" זאָגט עס, „פּרעגט נאָכוואָס געטאָן עס —
ביי אַ קאָנקורענט געזוכט ראַכמאָנעס!"

פליגן

מיר דאָס מײַסעלע דערצײלט אַ גרױסער שאַקרען
און אַלײן געזאָגט: איך זאָג אַ ליגן.
איז אַ סימען, ס'איז אַן עמעס. — בײַ די פליגן
נאָר אַ װילדער קאָפּ באַװײזן זיך, אַ כאַקרען —
אױסגעפונען ער, אַז ליבע האָט דאָס לעבן ניט קײן זין
און אַ פליג מוז ליב האָבן אַפילע אױך די שפּין.
מיט זײַן אײג'נעם סײכל ער דערצו דערגאַנגען. און אַבוּ!
זיך דערגרונטעװעט צום שװירעש, װאָס פון אים די צאַרעס גרינען:
פליגן טרײַבט מען ניט אומזיסט, כאַלילע, זײ פאַרדינען.
אַז מע פליט־אום באַטל! אַז מע ברענגט קײן נוץ!
אַט, װען פליגן מאַכן האָניק װי די בינען,
דעמלט, דעמלט —
און אַ נאַכעסל אין כאַכעמס אײגעלעך זיך פלעמלט.
ניט געװוּאַרט און דורכן פליגל „מיקל־שוקל"
ער צעשיקט אַ רוף אין װוּ אַ געסל, װוּ אַ ליקל,
אין די הױכע פּאַלעצן װי אין די הײזעלעך די קלײנע,
אין די שמוציקע װי אין די רײנע־שײנע:
„מירטשעם פּסח שני *)
אין אַלטן ביקער־כּױלים
אַן אַסײפע. װער סע קומט, אַז װױל אים!"
און דער אױפרוף אַ געשרײַ אין מידבער ניט געבליבן.
אַקוראַט צום טאָג אין העקדעש זיך צונױפגעקליבן
מאַכנעס זשומענדיקע, שװאַרצע.
דאָרט אין קיך דער כאַכעמס אָפּגעװוּאַרט זײ

*) „פּײסעך שײני"

און אַרויס מיט אַ געטאַקטער וויצפּאַרבראַקטער רעדע.
קוים געענדיקט, זיך צעווינט די שוואַרצע אייִדע —
אַ געזשומעריי:
— האַניק מאַכן? יאַ, קעדיי!
— גרינג צו זאָגן: מאַכן . . . פּרעגט, פון וואָס?
— ווייסט ניט? האַניק מאַכט מען דאָך פון גראָז!
— ניין, פון רויזן און פון אינדיקזאַמען!
— זאָל די שפּין זיך אַזוי וויסן פונעם נאָמען!
האַניק מאַכט מען גאָר פון טרויבן! דאָס דער איקער!
— יאַ, יאַ, טרויבן! טרויבנזאַפט פאַרטרייבט דעם אומעט!
— ד־ד־זאָל גאָט היטן! (זיך אַ היקעוואַטע פליג צעזשומעט)
טרויבנז־ז־זאַפט מאַכט ש־ש־שיקער!
— פון וואָס רען־זשע? זאָג-זשע! בעבע!
— פּ־פּ־פון קעבעבע!
— טו אַ קוק! אַ היקעוואַטער רעבע!
— אַז-ז־זעם-פּאַנעם! מאַמז־ז־זער! . .
און געווען איז דאָרט דאָס פליגעלע פון טיטעס
(ס'האָט אַ פּיסקעלע פון קופּער און מיט שטעכווערטעלעך שיט עס),
לייגט עס פאָר: העיווים דער כאָכעם זיס גערעדט, באַטאַמט זיי'ר,
זאָל מען מאַכן האַניק פונעם כאָכעמס זיסע ווערטער.
— שטילער, שטילער, זעצט זיך אויסעט אַף די ערטער!
— שרייט ניט „שטילער", וועט שוין שטילער זיין מעמיילע!
— אוי, פאַרפאַלענע! אַ פאָלק פון גנייווע־גזיילע! — —
און אַזוי אַ גאַנצע נאַכט. פאַרטאָג אַ העסקעם ערשט געבליבן,
אַף די העקדעשוועגט מיט פליגנקסאַוו פאַרשריבן:
„יאָר ביי יאָר אַסייפעס צוויי פון פליגן פּרומע, יווילע,
כוצדעם אַן אַסיפה גדולה *)
איינמאָל אין אַ שמיטע,
אויב ניט מיגלעך זיין אין פוילן, איז אין ליטע —
ביז געפינען וועט מען סאַפקאָלסאָף
גאָר דעם בעסטן האַניקשטאָף."
און פון דעמלט — קומט דער זומער,
הייבט זיך אָנעט מיט זשום-זשום ער:

*) אסייפע גדוילע"

פליגן זשומען, פליגן ראשן,
און מע האלט זיך מיט די הינטערפיסלעך אין איין וואשן —
שטורעמס אין די פלאַשן —
מע אַסייפעט און מע פליט אַהער, אַהין —
נו, און האָניק? גייט, זייט מוחל, צו דער בין!

דער פליפיש

אזוי ווי ביי מענטשן, אזוי אויך ביי פיש און ביי כאַיעס און אויפעס.

איז אויבעט אין וואַסער פאַראַן אַ באַלשעם, אַ באַלמויפעס —
דער פליפיש. דערמאָנט ער אין ריינקייט דעם הייליקן שעם,
און מיט די פליספעדערלעך פעסטער אַ נעם,
און הייבט זיך אויף העכער צען טפאָכים פון וואַסער צום הימל אַרויף,

און טויוולט זיך דאָרט אין איינסאָף,
און קומט זיך צוריק צו די פיש,
און טויוולט אין יאַם זיך, און פראַוועט אַ טיש,
און זאָגט פאַר די קאַרפּנקעפּ טוירע:
„איי, בורא מאורי
האש! *)
וואָס וויים׳מיר, וואָס זענען מיר — וואַסער און פלייש!
און בלינדע מיר גראָבן אין אָפּגרונטן לעבער!
נאָר אָבער, אַז טוסט אַ טו־אוים זיך פון זינדיקן בויך,
פון גאַנצן דעם גאַשמיעס אויך,
און הייבסט זיך אויף העכער פון העכער —
פאַראַנען מאַדרייגעס נאָך העכער פון הויך! —
ניטאָ דאָרט קיין וואַסער, נאָר עפּעס אַ גאָרניט,
וואָס איז קולע **) גאָר, און מע טאָר ניט,

*) „בוירע מעאוירע האאייש“
**) „כולו“

מע קען אים ניט גיבן קיין בילד און קיין נאָמען —
אַ נײַן, וואָס איז מערער פון יאָ, אַ ,מסתם כל מסתמין׳: *)
דו פליסט דיך אַרום דאָרט אין ליכטיקער ווארעמקייט
און ציטערסט אין זיסער דערבאַרעמקייט —
אַ גאָטס אַ ראַכמאָנעס!
און זעסט אונטער דיר דעם שטאַקכוישעך, וואָס הילט דעם
אָקיאַנעס,

און זעסט ווי נעשאָמעלעך, דרייענדיק רינגען,
זיך באָדן אין גלאַנציקן נאַכעס און זינגען
געזאַנגען זיס־זיסע,
און הייבן די פליגעלעך העכער צום כסא
פון לבנת־הספיר **)
וואָס אַלע די פערל פון יאַם
פון אים ניט אפילע קיין אָפּגלאַנץ קיין קנאַפּער!
און אָמן ואָמן ***) — אַזוי דאָס! אַזוי דאָס! אַזוי דאָס!"
און ס׳הערן זיך איין מיט אַ דווייקעס די פיש אין די סוידעס,
און ס׳נעמט זיי אַרומעט אַ וואַרעמער שטראָם,
וואָס גלייך ווי פון האַרץ פונעם יאַם ציט,
און שטיל שטיל אַ ניגנדל פישיש מע באַמצעט —
סע פלאַטערן בולבעלעך גרינגלעך אַרום זיי׳רע ליפּלעך,
די פרומע מיט טמימעס פאַרזיגלטע קניפּלעך...
און איינער אַ פיש אַ הייגטוועלטיקער דאָרט,
וואָס גלייבט אין דריי זאַכן נאָר: ווערעמלעך, ליבע און ספּאָרט —
ער כידעשט זיך, כוועקט און לעצט:
„די פינצטערע קרעפטן, זיי ווירקן נאָך יעצט?!
אַז צוויי מאָל צוויי פיר שוין באַרעכנט די פישמאַטעמאַטיקער —
און נאָך עקזיסטירן פאַנאַטיקער!"

*) „מיסטאָם קאָל מיסטאָמען"
**) „קיסע„ — „ליווגעס־האַספּיר"
***) „אָמיין ווע־אָמיין"

בײ געלעבט

װער רעדט ?
צאַפּעם צװײ. מע רעדט, מע מאַלעגײרעט:
— מע׳ע ! מה אָנו, מה חיינו ? *)
טאָך אַ װאָך און נאָך אַ װאָך, נאָך אײנע און נאָך אײנע,
נאָך אַ צװײטע, נאָך אַ דריטע —
און דערנאָך װאָס ? סאָף בעהײמע — צו דער שכיטע !
— בע !
שכיטע — מײלע ! . . מע !
ס׳איז אַ גוירל —
מ׳איז געגאַנגען און מע װעט ערשט גײן דורכן טױ׳רל.
אינדערװײל װאָס מײנסטו טוט מען, װאָס ?
אַז מע לעבט, איז לעבט מען און מע קײעט גראָז.
— גראָז ? מיט גראָז פאַרשטעקט מען אַלע לעבער ?
— איז דיר װײניק, שפּרינגט מען העכער,
און מע צופּט, מע קײעט שטרױ פון דעכער !
קײען, ברודער, איז ניט העװל ! **)
עי, װעל
איך באַלד שפּרינגען און װעל צופּן און װעל רײסן, רײסן !
— און מע װעט דיך כאַפּן ! און מע װעט דיך שמײסן !
— שמײסן ? בע ! אַזױ אָדער אַזױ,
אײנמאָל לעבט מען — קײ־זשע שטרױ !

---

*) „מעאָנו, מע באַײנו״
**) „הבל״

צווייַ אייזלעך

— גוט מאָרגן, רעב אייזל! — גוט מאָרגן, גוט יאָר!
— וואָס הערט זיך עפּעס גוטס?
— עט, בע... ניט גאָר!
געמיינט, כ'וועל עפּעס אויפטון, ברענגען נוץ
פאַר זיך און פאַר דער וועלט,
איך וועל צעאַקערן דאָס פעלד
פון אונדזער ווייסנשאַפט —
אַז העפּקער! אַז סע הערשט אַזאַ צערייסנשאַפט!
זאָגט דער אַזוי און נאָר אַזוי,
איז קומט דער אַנדערער און זאָגט קאַפּויר.
און בייג דיך צו, איך וועל דיר זאָגן אַפן אוי'ר:
זאָל גאָט זיי מוחל זיין, זיי קייען אַלע שטרוי!
אַז מע רעדט זיך אין דער וועלט אַריין, האַשאַרעלעך,
בויכסוואַרעלעך,
מע שפּינט, מע דריידלט און מע דראַטלט!
איך וואָלט זיך ערשט אַ נעם געטון, זיך אָנגעזאָטלט,
איך וואָלט אַרויסגעלאָזט אַ סייפער „אבן-אזל" —
דער ערשטער ביילעק וועגן בולעמס אייזל,
און פעסטגעשטעלט, ווי צוועקעלעך אין דער פּידקאָווע,
דאָס אייזל וויפל טעג געפּאַסט, און אויפגעפּאַסט נאָר מיט פּאָלאָווע,
און וויפל ס'האָט געהאַט אין ווידל האָר,
און ווען געבוירן, ווען געשטאָרבן — ס'יאָר,
דעם טאָג, דעם כוידעש,
אַפילע אויך די שאָ —
אַדהאַיעם וועגן דעם קיין ריכטיקע יעדיעס נאָך ניטאָ.

און אז גערעדט יענץ אייזל לאָשן־קוידעש,
איז מוז מען וויסן אַף וואָס פאַר א האַוואָרע —
וואָלינִיש, אשקענאַזיש, אָדער ספּאַרדיש מיטן פּאַסעך;
ביי מיר איז דאָס א זאַך א קלאָרע,
אַז בילעמס אייזל נאָר גערעדט אַף ספּאַרדיש — אשקענאַזיש
האָס איך!

דערנאָך דער צווייטער כיילעק —
הייליק!
כ'רעד דאָרט וועגן אייזל פון ר' פנחס
בן יאיר: *)
ווי אין מידבער וואַסער פרושט געפון איך עס,
אַז יענער צאַדיק ניט געווען קיין ווייסער, נאָר א גראָער.
דערנאָך ערשט נאָך און נאָך.
— איז וואָס־זשע שוויגסטו, ברודער? — אָך, אָך, אָך!
אַז שטענדיק נאָר אין יאָך!
און וואָס אַ'?
פּאַרנאָסע, זינדיקע פּאַרנאָסע! —
דאָ ביידע אייזלעך שטיל אַראָפּגעלאָזט די אויערן
און, שאָקלענדיק די מאָרדעס טרויעריק, באַדויערן:
צוליב אַ נאַרישקייט אַזויפיל כאָכמע גייט פאַרלוירן!

*) „רעב פינכעס בען יאָער"

דער ברויגעסער דאָך

קאַעס, ווייסן מיר דאָך, איז אַוווידע-זאָרע; *)
אָבער מיטן דעבל פון רעב שלוימעס הייזעלע אַ צאָרע —
בייז, סע גייט אַ רויך אַזש פון זיין נאָז,
פונעם קוימען.
און פאַרוואָס?
טיינעם האָט עס צו רעב שלוימען.
הערט אַ מייסע: שלוימעס דעבל
האָט באַקומען ערגעצוו אַ לעבל,
אָדער צוויי, צי אַפילע דריי — און אַז פינעף, פופצן, זעכצן,
נו, באַדאַרף מען רופן שוין דאָס דעבל רעשעטע און קרעבצן?
און וואָס ערגער נאָך — דערציילט ניט קיינעם! —
קוים וואָס עפּעס, ווייסעך, אַפן הימל אַ יעריד,
בוידעם, קלאָץ, אַ כמאַרעלע — ווו טרעפט זיך ניט? —
ער אַוועק, ער ליגט שוין איבער ביי די שכיינים!
מעג ער זיך ניט שעמען?...
רעדט זיך אוים דאָס דעבעלע דאָס האַרץ. פאַר וועמען?
פאַר דער טויב, מיר דאַכט זיך.
הערט די טויב, פאַרטראַכט זיך,
און זי זאָגט: „אַ לעבעלע און דאָך? דאָס מאַכט זיך —
ניט געפערלעך!
און רעב שלוימעלע? איך קען אים — פרום און ערלעך.
אָבער הער, צו זאָגן דיר איך האָב:
ווילסטו ניט, ער זאָל אַנטלויפן, וויין ניט אַף זיין קאָפ!"

*) „עבודה זרה"

דער האַרבסטטאָג און דער זייגער

עפּשער ווייסט איר, זאָגט מיר, ברידער,
וואָס הרייט־אום זיך ווי אַ נעבעטיקער אַ טאָג אַ מידער
אַף דער גאַס ?
האַרבסטיק קוויטיק, קראַנק, פּיטשנאַס,
וואָלט ער בעסער אויפגעהאַלטן זיך ווי יענער כאַבעם אין אַ פּאַס,
אָדער ווי אַ דיבעק אין אַ ווייסן בער פון קאַלטן צאַפּן,
צי גאָר אַף אַ וואָלן כמאַרעלע געלייגט זיך שלאָפן
און ערשט אויפגעשטאַנען מיט די אויגן גלאָצן,
ווען אַף די דאַלאַניעס האָר וועט שפּראָצן —
גיין ער וויל נאָך לעבן ! לעבן וויל ער גאָר !
ציען נאָך אַזוי און ציען כאָטש אַ יאָר,
נאָך אַ יאָר מיט זיך אַזוי די וועלט פאַרגראָען !
און איז ברויגעס אַפן זייגער, וואָס ער ציילט אים זיינע שאָען :
„אין געציילטן איז די בראָכע דאָך ניט שווילעט —
שוין ניט איין טאָג אונדז דער זייגער אָפּגעקווילעט !
קיינער ניט ווי ער אַזויפיל שעדלעך !
פול מיט שפּיצעלעך און דריידלעך־רעדלעך,
רעדט ער שטיל, זיס־אומעטיק, איינטאָניק —
טיק־טאַק, טיק־טאַק, טיק־טאַק, ווי די טראָפּנס האָניק,
ביז סע נעמט דיך שלעפערן און לאָזט־אַראָפּ די ברעמען,
ווייסטו ניט פונוואַנען און פון וועמען,
רוקט זיך אָן אַף דיר אַ שוואַרצע מאַכנע
און מע כאַפּט דיך, טראָגט דיך צו דער באַבע יאַכנע
נעמט זי און פאַררוקט דיך אינעם טשאָלנט פון די אַלטע שקראַבעס
פון איר באַבעס באַבעס באַבעס —

בלייבט די וועלט פאַריאַסעמט, איז דאָס האַרץ דיר שווער,
ווייסטו שוין נישט וועמען צו באַדויערן מער.
צי די וועלט, צי זיך אַליין..."
ברומט דער אַסיענטאַג, פאַרלירנדיק אַ טרער.
„הער!"
קלינגט דער זייגער, „אויב די וועלט דיין איקער־מיין,
זאָלסטו גיין!
גיין און שוין נישט קומען מער, געדענק!
און לעמאַן־האַשעם, נישט בענק,
ווייל נאָך דיר אויך וועט נישט בענקען קיינער!
נאַסע האַרבסטטעג עסן־איין זיך אין די ביינער,
און זיי מיינען
גאָר, די וועלט וועט נאָך זיי וויינען!"

דער באַל־ראַכמים

נאַקעט, באָרוועס, אין איין העמד,
האַלב דערשראָקן, האַלב פאַרשעמט,
ווי אַ קינד,
וואָס פאַרפאָלגט פון בעסטיע פון רויער,
זיך געראַנגלט ערגעצוו אונטער אַ מויער
און זיך אויסגעריסן אָקערשט פון דער נעץ פון זינד —
די לעוואָנע שווימט־אַרויס און בלאָע טייכן טרויער.
סע צעשרויפט דיך, סע צענעמט.
דאַרפט איר מער: דער אַשמעדיי, וואָס אויך ביים האַרץ פאַרקלעמט!
איינגעהילט אין זיבן נעכט און אָנגעשפּאַרט אַף שווערד,
שטייט ער פאַרן גענעם־טויער און ער קלערט:
„צאַער, טרויער — דאָס דער גורל דער לעוואָנעס,
און דער גורל מיינער —קלאָלעס.
צאַער, טרויער היילט מען מיט ראַכמאָנעס;
האָב ראַכמאָנעס איך, באַוויז איך כאָטש איינמאָל עס —
און געבענטשט וועט זיין מיין נאָמען.
האָמען!"
טוט אַ גרילץ ער און אַ פּאַטש מיט שוועבל־פליגל,
אַזש דער גענעם שפּרינגט שיר אונטער,
„האָמען! (דעם באַל־דאָווערס גאַבע, זיין געטרייער הונט ער)
טייקעף אויפריגלען דעם ריגל
פון שוואַרציאָר! אַרויסלאָזן די מאַמע
פון ביי־זווונדער און פון ליקעכאַמע! *)

*) „ליקוי־חמה"

און אַ פּאַכעד אַף דער זון שיס און אַ וויסטקייט אין איר מינע!
זון, לעוואָנע — גלייך! אוים קינע־סינע!
נעבעך, נעבעך, די לעוואָנע אַ פאַרשעמטע שכינע!"
„האַלט!"
הילכט אַ דונער אַ צערודערטער, יאָגט־אום און קנאַלט,
„ראָשע! וויפל ניט פאַראַן סעקאָנעם —
גאָר די גרעסטע, אז דו ווערסט אַ באַל־ראַכמאָנעם!"

די מיל

אומגעקוקט האָט זיך די מיל,
אַז ניט גוט — זי מאָלט צו פיל.
פּע, וואָס צו איז איבריק, ווייסט דאָך יעדער —
שוין אַפּשיטע צו פיל מאָלן, דרייען רעדער.
אַז מע מאָלט אַסאַך, איז מאָלט מען דאָך ניט שטענדיק ווייץ.
איר פאַרשטייטס!
פאָכט זי מיט די פליגל, טייַנענדיק צו באַרג און טאָל:
„כ'האָב געוויינט זיך שוין צו מאָלן, מאָל איך, מאָל.
וואָס, איך מאָל ניט ווייניק קלייען? יאָ, איך פיל עס.
וואָס-זשע זאָל איך טון? אַזאַ רעגילעס!
כאָטש, מיר דאַכט זיך, אַ רעגילעס ניט קיין אייזן, ניט קיין שטאָל —
אַ רעגילעס קען מען ברעכן.
האַ? ווי מיינט איר? מיר אַמאָל געזאָגט אַן אַלטע מויז
(קייעט ספּאָרימלעך אין שאָכנס הויז):
‚אַ רעגילעס איז אַ צווייטע טעווע'. נו, איז וואָס? איך רעכן,
אַז אַ טעווע קען מען אויכעט ענדערן.
פּרעגט, זייט מוחל, אונדזער מילנער סענדערן:
ר'האָט געהאַט אַ מיסע טעווע,
ז'האָט געהייסן סאַרע-שעווע —
ער גערופן זי ‚מיין מילשטיין אפן האַלדז' —,
פלעג זי אויכעט מאָלן, קלאַפּן, קלאַפּן, שיטן
אַף די וווּנדן זיינע זאַלץ.
וואָס-זשע מיינט איר, וואָס? ער האָט זי ניט געביטן?

יאָ, נעביטן. איצטער האָט ער שוין אַ נייע,
הייסן הייסט זי שיינע־כאַיע —
ניט קיין מילשטיין, נאָר אַ טייבל.
וואָס? דאָס ניט קיין טעווע, זאָגט איר, נאָר אַ ווייבל?
רעדט ניט! טעווע, טייבל, ווייבל — סאָראַ כילעק?
איך אַליין געהערט, געזאָגט רעב סענדערל צום שאָכן הילעק:
„הערסט, אַ ווייב אַ קליפּע — ווי אַ מיסע טעווע! ווילסט צי
ניט ווילסט,
וועסט זיך מיט איר מאַטערן און מאַטערן —
מיטן טויט וועסטו זי פּאַטערן!'
נו, איז וועט מיין טעווע איבעט שטאַרבן מיט דער צייט,
ווי אַ ווייב אַ קליפּע שטאַרבט ביי לייט."
שמייכלען, הערנדיק זי, בערג און טאָלן.
און די מיל זי מאָלט און מאָלט, וואָס מער זי קלאָגט זיך אָפּן
מאָלן.

דאָס העמד און דאָס רעקעלע

שטילער, קלאַפּ ניט, צינגל פונעם גלעקל —
עפּעם רעדט דאָרט עמעץ !
ווער ? דאָס העמד צום רעקל.
— איך בין, זאָגט עס, קלאָר ! ניטאָ אף מיר קיין שעמעץ
פון קיין שמוץ, קיין שפּרענקעלע —
זאָל גאָט היטן ! שפּרענקעלע איז קרענקעלע !
מעגסטו טאַקע, רעקעלע, זיך שעמען !
— איך ? פאַר וועמען ?
— נו, פאַר מיר, פאַרשטייט זיך ! איך בין ווייס, דו שווארץ.
ניט אומזיסט בין נענטער איך צום הארץ !
שווארץ איז בלאָטע, ווייס — אָט דאָס איז, ברודערל, א פאַרבל !
— האָב איך דיך אין ארבל !
(זאָגט דאָס רעקל) ווייס :
דו ביסט נאָענט צום הארץ, זאָלסט איינזאַפּן זיין שווייס !

רעב בערלס הויזן

פאַרן דאַרף רעב בערעלע קיין פּויזן,
אָבער אַ מעניע. וואָס? מע טאָר ניט זאָגן,
סיידן אַפן אוזער: אָפּגעטראָגן

ער די הויזן,
טאַקע שטאַרק!

גייט ער אַ מעציע זוכן אַפן אַלטן מאַרק,
און געטראָפן גראָד בעכאַצע־כינעם
פלודערן אַ פּאָרל פון געוואַנט פון גרינעם,
שטייפע, שפּאָגלנייע. נאָר וואָס רען —
לאַנג, צו לאַנג. בעכען? *)
לאַנג פון קורצן — ניט פאַר אונדז,
קורץ פון לאַנג — אַ קליינע קונץ!
קומט אַהיים ער, בעט זיין סערל: ,
„נעם, זוגאָסע־קרוין, דאָס שערל,
מיטן שערעלע די הויזן האַקן —
באַפּסטו קיש אין בײדע באַקן!"
מוז זי אָבער מאָרגן באַקן.
גייט זי צו דער שכיינע ציפּל
לייען דאָרט דאָס נייע זיפּל,
און זי ווערט שוין דאָרט פאַרפאַלן —
זי צו פּלאַפּלען ניט קיין קליינער באַלן.

---

*) „בכן"

בעט זיין שוויגער ער, די אַלטע זלאַטע —
ווײַל זי שלאָפֿן לעאייסאַטע,
קען אים איצט ניט דינען.
פּרוווט זיין טעכטערל ער בעטן, דינען,
איז זי טאַרעד, זוכט דאָס קעמל,
האָט קיין צייט — מע שפּילט היינט „קוניע־לעמל".
וואָס־זשע טוט ער, בערל?
כאַפּט אַליין דאָס שערל,
שנײַדט־אַרום, באַזוימט די עקן,
מייסע כאַיעט,
און געליינגט זיך, ניט געהייעט —
מיט די זאָרעס קומט דער באַלעגאַלע וועקן.
ער נאָר איינגעשלאָפֿן — זי דאָ מיטן זיפּל,
בייסט פֿאַר בושע זיך דאָס ליפּל:
„בערל וועט דאָך נעבעך זיין געדעכט —
ניין מאָס רייד, דאָס מאַלבעש ניט פֿאַרריכט!"
כאַפּט דאָס שערל, שנײַדט, אַף גיך מיט דריבנע שטעך פֿאַרוואָרפֿן—
וואָס־זשע דען, זי קען נרט? וועלן דאַרף זי נאָר!
אָפּגעפּאַרטיקט און געליינגט זיך. (מיר, און אויפֿשטיין מוז זי
היינט קאַיאָר;
גוט וואָס דינעלען די טיר ניט עפֿענען באַדאַרפֿ'ן —
מיטגעגיבן איר דעם שליסל.)
נעמט עס ניט — אַזויפֿיל מיט אַביסל,
קומט־אָן דינע
און דערזעט די פּלודערן די גרינע:
„יאָ, געבעטן עפּעס דאָך דער טאַטע..."
אַ געטרייע טאָכטער — באַלד געכאַפּט, אַרומגעקערצט, אַרומגעבוויגן,
און הערנאָך ערשט שלאָפֿן — שוין געקלעבט זיך איר די אויגן.
דינע איינגעדרימלט, שטייט שוין אויף די אַלטע זלאַטע.
(דינע ליב זיך צו באַרימען:
„קיינמאָל לייג איך זיך ניט שפּעט, אַ סימען —
ניי איך שלאָפֿן, שטייט די באָבע אויף, און זי
אויפֿשטיין שטייט זי טאָמיד פֿרי.")

זיך געוואשן, אָפּגעזאָגט די אַלטע מודה *)
און צו דער אווידע —
שניידן!
(פּינט די אַלטיטשקע צו זיצן לײדיק, סיידן
ניט מיט אַלעמען זי, באַסוועשאַלעם.)
און רעב בערעלע? אין כּאַלעם
האנדלט, קויפט בעזיל־האזאַל
באַקל־מיקל־קאַל! **)
און פון אַלע די כּאַלוימעס און מעציעס —
פּלודערן גאַר ביז די קניעס!

---

*) „מוידע"
**) „בזיל הזול" — „בכל מכל כל"

דער האַנטעך

ברודערלעבן, האָסט אַ האַרץ, פילסט-מיט מיט יענעם —
ראַכמים בעטן גיי־זשע!
זינדיקע זיך פייניקן אין גענעם —
קוטיק גרייט אין הייסער דייזשע.
אונטערערקלעך, כאַווע-העמדער,
וואָס דו גייסט ניט אָן זיי קלוימערשט, קערסט זיי אָן אַ פרעמדער,
און זיי וואַרפן פון באַהעלטעניש דיר ווייסע בליצעלעך,
קוקעלעך מיט שפיצעלעך;
איבערוועש און אונטערוועש — מעשאָרסים און אַדויִנים —
הויכע קעלנער און, צווישן אונדז גערעדט, טאַכטויִנים —
אַלע פריען זיך איניינעם אין איין דייזשע.
מיילע, נו, אַ מיצווע! האָסט געזינדיקט — ווייס־זשע!
ווילסט זיך שליטלען — שלעפ דעם שליטן!
פרי׳ר געזינדיקט — איצט געליטן!
אָבער וואָס־זשע טוט דער פרומער האַנטעך דאָ אינמיטן?
ער, דער פאַרעש, וואָס פון טוילע־וואַסער נאָס —
ער ליגט אויך אין קוואַס?
נעמט צו אים זיך דאָס פאַרשייטע אונטערדעקל:
„פעטער, וואָס? איר אויך? אַהערצו פונעם הויכן פלעקל?
איר, רעב האַנטעך?
אײ, אײ, אײ, דערמאַנט אייך:
פענעמער פאַרוואַשענע געריבן און געווישט!
קאָשער, פרום — צום סאָף גאָר: ניין, ס׳איז ניט!..
סיידן היינט דער הימל ווי אַ ברודיק ליילעך טריפע!
אָדער אַלפּי טאָעס אייך פאַרשלעפּט אַהערצו די מאַכשייפע

קאַטשקע-פּראַטשקע כאַיע־ראָסיע?"
„אוי, חטאתי! *) זיפֿצט דער האַנטעך, „יאָ, חטאתי!"
„פּעטערל, וואָס רעדט איר?" „פֿרעג ניט, קינד — ניט גוט!
כ'האָב געלעבט פֿון פֿרעמדן שמוץ און ברוד!
ווי פֿאַרשעמטע פּענעמער — איך ראָש־ווערישן! **)
ניט געפֿרייט זיך מיטן קלאָרן, מיטן פֿרישן,
איקערשט מיר דער שמוץ — צו רייבן און צו ווישן!"

*) „כאַטאָסי"
**) „ראש־וראשון"

קאָשער

אויגן טויזנטער די נאַכט און דאָך אַזוי פאַרקוקט,
ניט געזען, ווי בלוט סע גיסט זיך איינגעהיים:
האָט דער וואָלף אַ באַרנדל פאַרצוקט,
אָפּגעדושעט אין דער פינצטער, מיט זיין זינדל אָפּגעשיקט אַהיים —
פּירט שוין אויס דער מאַזיק אַ שעליכעסל בישליימעס!
און די שאָף די מאַמע, וואָס געפּרוווט צו מאַכן אַ געוואַלד,
בעטן הילף ביי הינט, ביי מענטשן, ביי בעהיימעס —
אויך צעריסן זי, פאַרשלעפּט אין וואַלד:
„אַזאַ כצופּע! רופט די הינט גאָר! וועקט דעם פּאַסטעך!
זאָל זי וויסן ווייל:
קום צו גאַסט איך —
ניט קיין שאָרך!
האָרך,
זע און טסס — האַלט ס'מויל!"
אָפּגעגעסן, אָפּגעפרעסן, מיט אַ האָזעלע פאַרביסן
(שוין געהאַלטן נאָך דער סודע, ביים באַלעקן,
ערשט — דאָס נעפּעשל אַדורך, צעטומלט פון אומזיסטע שרעקן,
און צווישן זיינע נעגל שוין געבליבן שטעקן).
ביז דאָס פרישע בלוט און פּאָנעם אויס געשמיסן,
ער געזשליאָקעט דאָס ווי רויטן ווייַן זיך זיסן —
שענקט דיר גאָט אַ פעטע סודע, שטעלט ער מאַשקע אויך! —
און די שפּילפייגל צום עסן שפּילן־צו.
פּאַטשט דער וואָלף צופרידן זיך אין בויך,

עפֿנט ברייט דעם פּיסק און זאָגט זיך מיט א געגעץ:
„איך מיין כּוִיוּו, א לויב צו גאָט, איך טו.
נאָר אלצדינג מוז האָבן דאָך א גרענעץ —
נאָך אזויפיל ארבעט קאָשער איך פֿאַרדינט דאָס ביסל רו.“

רייזנדער

רייזנדער, פֿאַרשידענע פֿאַרשווינען,
אָרעמע און רייכע, גרויסע, קליינע,
דייטשן און פֿראַנצויזן, טערקן, רוסן און אחינו
בני ישראל *) — וואָס דען, סע וועט זיך לוינען?
אַלע פֿאָרן, מיר'ן זיצן ווו מיר וווינען,
אַף די ערטער אַף די האַרטע?
פֿאַר-וואָס, ברודער, כי לכך נוצרת! **)
פֿאָרט מען: ווייבער, קינדער, מענער,
לייט געבילדעטע, ווילקענער,
סאָכרים אײדעלע און אַמעראַצים —
איינער אָנגעשטאָפּט, איך שאַץ אים
אין די הויכינקע אַלאָפּים,
נאָר אַ דייטש! אוי, רעדט ער! גאָטעניו, ניט שטראָף אים!
נו, אַ דאָר־האַפּלאָגע, אַ מישמאַש פֿון שפּראַכן:
אַלע רעדן — ווער פֿון ליבע, מיסכער, וועטער, פּוסטע זאַכן,
ווער פֿון פּאָליטיק און ווער סע זאָגט זיך גלייכע-ווערטלעך.
וווּ־זשע איז דאָס? ערגעץ אַף אַ שיף?
כאַס־כאַלילע, ניין — אין בריווקאַסטן די בריוו!
רייזנדער אין רייזעמענטעלעך — קאָנווערטלעך,
און מיט רייזעפּעסער אויך באַזאָרגט — פּאָסטמאַרקן,
מיט ביטאָכן אויבעט אין אַ גאָט אַ שטאַרקן,

---

*) „אכיינו בניי ייסראָל"
**) „קי לעקאך נעצאַרטע"

נו, פאַרשטייט זיך, איז מען זיכער,
פרי'ר צי שפּעטער, צי פּאַוואָלינקע צי גיכער,
יעדער ווי אים אָנגעצייכנט, קומען וועט מען צו אַ ציל,
בעזרת שם יתברך *) —
וויל ער, זיין איך, וויל ער, פאַר איך.
ניט איעדן אָבער איז באַשערט
אָט דאָס גליקלעכע געפיל.
ווי אַ באַרמענען, פאַרפינצטערט אין דער קאַרקע
נעבעך, ליגט אַן אָרעם ברייזל אָן אַ מאַרקע.
(אָן אַ פּאַס: וואָס האָט אַ רייזנדער די ווערט?)
און איר הערט:
אין אַ ברייוול ליגט אַמאָל אַ מענטשלעך האַרץ,
אָפטמאָל אַ פאַרביטערטס און אַן אָפּגעגנאַרטס.
קלאַפּט עס, קלאַפּט, פון זאָרג פאַרכאַפּט:
טאָמער, גאָט זאָל היטן, ביי דער גרענעץ מע דערטאַפּט,
טאָמער טוט מען אים אַ פרעג, אַ נעם צום כומעש —
ברודערל, סטייטש, סטייטש?
רופט זיך אָן צו אים דער אָנגעשטאָפּטער, דער וואָס רעדט נאָר דייטש:

„זי זינט, זאָג איך אינען, דומיש!
דומער נאָך פון אייזן!
וואָס געוואָלט זי ווייזן —
אָנע מאַרקע קאָן מען רייזן?"
„כאַסוועשאָלעם!" ענטפערט אים דאָס ברייוועלע אויף מאַמעלאָשן,
„וואָס אַ ברייוול אָן אַ מאַרקע? ניט אַ גראָשן!
עך, מיר ווייסן, יאָ, מיר ווייסן! גליקלעך די וואָס רייזן
מיט אַ מאַרקע און מיט גרייזן!

*) „בעזרעס שעם ייסבאָרעך"

דער שפּיגל און דאָס בילד

אויב איר ווילט,
הערט זיך צו — צום שפּיגל רעדט דאָס בילד.
— עפּשער וועסטו, ליבער שאָכן, מיר דערקלערן:
וואָס ביסטו? אַ קאַץ צי אַ לאַמטערן?
ערשט געווען אַ זייגע איבער דער געמאָרע,
שפּעטער אַ פאַרשלעפּטע קרענק, וואָס קושט זיך מיט אַ צאָרע!
אָן אַ שפּאַס, איך מיין עס:
ביסטו ריישעם — וואָס-זשע ביסטו שיינעם?
ביסטו שימען — וואָס-זשע ביסטו רוון?
גיב מיר צו פאַרשטיין עס!
— איך וועל פּרוון:
איינס פון צווייטן אַף דער וועלט פאַרשידן,
און אי דער אי יענער בלייבן מוז פון דיר צופרידן.
און קעפּי, *)
ווען צוויי ליבן זיך, איז ניט זי אים און ניט ער זי,
נאָר זיי ביידע ליבן ביידע טאַקע זיך —
דו פאַרשטייסט? זיי ליבן ז י ך, איעדער נאָר זיין איך! —
און זיי אַלע מוז איך ריכטיק שפּיגלען,
אין מיין האַרץ געטריי זיי וויגלען,
מאַך איך עס איינגיבן —
טו זיך אָן אין איבן, טו זיך אויס פון איבן.
און דער קלאַל איז: פּאַס זיך צו צו לייט!
מיטן שטראָם גיי, מיט דער צייט!

*) „כפי“

און דעריבער, אַלע מאָל זיך בייט!
ניט, איז ביסטו אַ לוי-יוצלעך און דו גייסט אין בראָך!
— אָבער דאָך!..
— ע, אומזיסט די רייד! דו האָסט מיך ניט פאַרשטאַנען,
ביסט נאַיוו און אָפּגעשטאַנען.
— עפּשער יאָ און עפּשער ניט. איך מיין נאָר,
דו ביסט דער און יענער און ביסט יעדער איינער,
ווייל אַליין ביסטו ניט קיינער!

דער באַוווי

אַפן דאַך
שטייט אַ קראָ און שרייט: „קראַך־קראַך!
קראַך און דונערן און בליצן!
קראַך־קראַך אַף די קלויסטערס מיט די שפּיצן,
וואָס זיי שטעכן, וואָס זיי בויערן
אין די הימלען לעבער!
קראַך אַף מויערן!
קראַך אַף דעכער!
קראַך! אַלצדינג וועט קראַכן, סע וועט גיין אַ רויך!
קראַך אַף נעסטן פון די הויכע ביימער!
אַף די ביימער אויך!
ווייסט, ביים אָנהייב פון דעם סאָף שוין שטיי'מיר!
הערט, סע בילן הינט
און סע ראַנגלט זיך מיט זיך אַליין און ווירבלראַד דער ווינט,
ווייענדיק און דרייענדיק זיך ווי אַ שלאַנג!
ווייסט, זיי זינגען איך איי'ך לעצט געזאַנג —
דאָס געזאַנג פון אונטערגאַנג,
דאָס געזאַנג פון שטראָף און זינד!
קראַך! וואָס קלאַפּן נאַסע ביינער
דאָרט אין שטיינער?
וואַרט, איך הער, איך הער וואָס —
אַף די בערוועס, איי'רע בערוועס
טאַנצט דער טויט אַ נאַקעטער,
נאַסער, פאַרמאַראַקעטער!"

און נאָך לאַנג דער נאָווי קראַקעט. קראַקעט ער
און לאָזט-אויס: „געדענקט, איך כאַזער־איבער אייך און כאַזער —
קראַך! קראַך! קראַך!"
און אַ מאַך
מיט די פליגל, און אַ פלי, אַ שטעל זיך אַף אַ כאַזער.

*

פאָרט דער נאָווי איבער גאַס און געסל
אַפן טרייפע-קאַשער פיסל־פעסל
און נאָך שפּיגלט אין די אויגן דאָס נעוויאַיש בליאַסקל.
שרייט אַ באַסקאָל:
„הס כל
בשר! *)
דאָס איי'ר נאָווי — דאָס ער!
איי'רער אַף שפּיץ דאַך ער,
איי'רער אַפן דאָווראַכער!"

*) „האָס קאָל באָסער"

דער כאַמעראייזל

לאַנג דער זומערטאָג צעשטרעקט זיך אַף דער נודנער גאַס.
מאַכט דער קוילעוו מיטן אייזל זיך אַ שפּאַס:
— איי, דו כאַמעראייזל, זאָגט ער, דו!
קוצעניו און מוצעניו גאָר מיט דער רויטער קו!
— גיי, וואָס רעדסטו? איך? וואָס הייסט? אַ טאָעם מינעסטאַם!
— מאַכט זיך נאָר ניט, פעטער, פאַר קיין טאַם!
איך אַליין מיט מײַנע אויגן דאָס געזען
און דער שוואַרצער קאָטער אויך דערבײַ געווען —
לעבן טויער נעכטן!
נו, ווער וואָלט זיך אַף אַזוינעם ריכטן?
— שעקער! (שרייט דאָס אייזל) שאַור־וועשעקער! ס'איז אַ
בילבל!

זאָל אַ צינג איך ווערן! אַ צעטרעטן מילבל!
זאָל איך נעכטיקן אינדרויסן, ווען סע רעגנט!
(שווערט דאָס אייזל זיך און לייקנט שטיין און ביין.)
און אַ גאַנצן טאָג סע רוט שוין ניט, ניין, ניין —
וועמען נאָר באַגעגנט,
זיך פאַר אים געקלאָגט:
— האָט געהערט איר, וואָס מע זאָגט?
אַז דעם שאָכנס פאַר'־אַדומע *)
כאַיע־פרומע —
— נו?
— שרייט צו מיר מו־מו!

*) „פּרה אדומה“

— נו ?
— ניט נאָר מו, נאָר מו-צע- ניו ! —
און מע לאַכט שוין אין די פויסטן, באַדראָם די גאַס,
און מע טרייבט דעם שלימאַזל מיט בעזעמער פון דערנער,
און די רויטע קו אים שיר ניט דורכגעלעכערט מיט די הערנער
און אַף קוילעס פון א מאַנקאַלב אים געמאַכט א יברכך *) —
אז די גאַנצע גאַס נאָר כאַ־כאַ־כאַ און כע־כע-כע !
און סע וואָלט געווען דאָך נאָר א קליינער שפּאַס,
ווען אליין צעפּויקט ער ניט ווי מיט א האַמער אין א פּאַס.

*) „יעוואָרעכעכאָ"

די באָזפאַטשיילע

וויפל קוילעס, וויפל שטימען,
פונעם דונער ביזן ביימעלע צעגרינטן
וואָס סע שמוסט זיך איבער מיט די ווינטן,
ביז צו דער פאַטשיילע, וואָס רעב שימען
טראָגט זי אַפן אַלטן שטייגער הינטן
אין דער טיפער קעשענע,
און ער ניצט זי צו די ברילן צו די מעשענע,
און צו דער אַפילע, וואָס די ברילן אַף איר רייטן —
זי רעדט אויך, די נאָזפאַטשיילע. וואָס זאָל דאָס באַטייטן ?
ניט קיין גוטער סימען,
קאָפּווייטיק האָט היינט רעב שימען —
ניט פאַר טייניג: טעכטער פיר, פּאַרנאָסע קוים זיך ציקעט,
און דער שאַדכן טויבלעך, פּאָנפּעט, היקעט...
ציט רעב שימען די פאַטשיילע אַרוס קאָפּ זיך שטייפער, ענגער,
גיט שוין די פאַטשיילע לאָשן, רעדט זי פעסטער, שטרענגער.
„דאָס איז," זאָגט זי, „אַז מע מאַכט דעם כאַלעם לענגער
פון דער נאַכט!
האָסט אַ קאָפּ, ווילסט טראַכטן — טראַכט!
אָבער מיט אַ שיר, מיט מאָס —
שפּרינג ניט העכער פון דער נאָז!
ווי געזאָגט אַמאָל אַ שטעקן:
ווער סע קען, דער מעג זיך שטרעקן,
אָבער יעדער נאָך די עקן!
(ער געהאַט אַף זיך אַ גאַלקע, ניט געווען קיין לעמעך!)

שאַ, וואָס דאַרפסטו מער? אָט בין איך אַ פּאַטשיילע,
און בעמיילע
גרעסער פון דיין קאָפּ — איך נעם־אַרום אים נעם איך,
און יאַקאָש
בלייבט אַ קנופּ נאָך הינטן ווי ביי דיין שעל־ראָש,
און אַפּילע ווען די לענדן
מיט געבעט צו מיר זיך ווענדן,
נעם איך אויך אַרום זיי מיט גענאָד;
אָבער ווייסן וויים איך, ניט פאַר מיר אַריינצונעמען אין אַ ראָה
ניט די שול און ניט דאָס באָד
און אַפּילע ניט דאָס מינדסטע שטיבעלע אין שטאָט.”
זאָגט רעב שימען: „זאָלן מיינע סאָנים רייִדן!
וויפל גייווע אין אַ נאָזפּאַטשיילע, ווען זי ווערט באַשיידן!”

דער בראָווער קערל

ציטערט אַפן מיסט אַ טרערל,
טרעפט עס זיך דאָרט מיט אַ ווייַנשלקערל —
ביידע קיילעכדיק, איין ווּקס, אַ פּאָר.
נו, צערעדט מען זיך: — גוטרעלף! — גוט-יאָר!
— שוועסטערל, ווי רופט מען דיך? — מע רופט מיך פּערל.
— און פונוואַנען קומסטו? — פון אַ ווייסן האַלדז,
אַזש פון אונטער פעטן גוידער.
ניט פאַרטראָגן איך דעם רייעך פונעם שווייסיק שמאַלץ —
פי, כאַלאָשעס! איך דערמאָן זיך, כאַפּט מיך אָן אַ שוידער!
נו, זיך אָפּגעריסן סאַפּקאָלסאָף און אַ באַלייטע
פון אַ ליבן שוימער מיטן נאָמען בעזעם
(לעבן זאָל ער! ניט אַקעגנקומען זאָל קיין בייז אים!),
איך פאַרקליבן זיך אַהער, געמאַכט אַ פּליטע.
— גאָט מיט דיר! וואָס רעדסטו? בעזעם? ער,
דער רעצייעך? הער, איך בעט דיך, הער —
אויב דו ביסט קיין שטיין ניט, וועסטו מיך באַדווי'רן —:
אין אַ פרישן גאָרטן אַ צעבליטער בוים אין פרילינג מיך געבוירן
און געוואַקסן איך דאָרט — ווער מיר גוטס גינט... אָן מיין
מאַזל ...

ליבער טוי געוואַשן, פרישער רעגן מיך געבאָדן,
פייגעלעך מיט לידעלעך אַנטשלעפט מיך און געוועקט,
זיסע זון מיט שטראַלעכלעך געקושט מיך און געלעקט
און מיט מיר געשפּילט זיך, מיך גייקיצלט, איך געלאַכט.
שפּעטערצו אַ זיידן העמדעלע אַ רויטס די מאַמע מיר געמאַכט —

איז דאָס מיר געגאַנגען! האָט דאָס מיר געקליידט!
אַז די וויינשעלעך די גילדענע און הימל
דורך די נעכט צו מיר געערדט, געוווּנקען פּונעם דרימל!
— יאָ? געוווּנקען? אָט אַ מאַזל! אָט אַ פרייד!
אָבער, יאָ, אַ כידעש: אויך אַנטלאָפן? אויך אַהער?
— וואָס אַנטלאָפן? ווער?
איך ווי דו? כאָלילע! פאַל נאָר ניט אַריין מיר אין די רייד,
לאָז זיך רינען!
איינמאָל, בלעטער גרינען,
זון און זומערפייגעלעך און בינען —
מיר ניט, דיר ניט, קומט־אָן דער ניטגוטער
און רייסט־אָפּ מיך — וויי מיר! —פון מיין היים און פון מיין
מוטער!

מיט די ציין די ווילדע מיך געביסן,
מיר דאָס העמדעלע דאָס זיידענע צעריסן
און דערנאָך ערשט מיך צום בייזן בעזעם ער געגיבן,
האָט ער מיך, דער ראָשע, אָט אַהער פאַרטריבן.
— נו, און דאָ וואָס? — זעסט דאָך: פּסוילעס,
אָפּפאַל, בראָכוואַרג! ווייל איז
דיר, וואָס ווייסט ניט און פאַרשטייסט ניט ווו דו ביסט!..
זיפצט די פערל:
— נעבעך, נעבעך, ווערט פאַרפאַלן דאָ! אַ בראַוווער קערל
און ער וואַלגערט זיך מיט מיר איינינעם אָפן מיסט!

★

פערל, פערל, ערגערסט זיך אומזיסט —
ניט קעדיי, אַ פערל זאָל באַדוי'רן מיסט!

די דערוואַכונג פֿונעם וואַלד

מאַזלטאָוו, אַ יאָנטעוו אַף די שאָף!
אויפֿגעכאַפּט דער וואַלד זיך פֿונעם שלאָף
און אַ זאָג געטון! „גוט־מאָרגן!
שוין גענוג אין מיינע שאָטנס ווי אַ גאַזלען זיך פֿאַרבאָרגן!
ליכטיק — אַף מיין קאָפּ גייט־אויף אַ נייע זון!"
מיינט ניט, פּלוצים דאָס געשען — גענוג זיך דאָרט געטון:
פֿריער אָנגעהויבן נייע ווינטן בלאָזן,
פֿרישע,
און קיין האָז שוין זאָגט ניט מער „שלא עשני אשה" *) —
וואָס „שלא עשני" עפּעס? ווייבער ניט קיין האָזן?
שפּעטערצו גענומען שושקען זיך די בלעטער
און דער ווינט געפּליקט זיי און געשיקט לאַזאָל.
נאָכדעם גאָר — אַן אַלטן פֿוקס אין פּאָנעם שפּרינגט אַ האָזל:
„איך בין עלטער! דערעך־ערעץ, פֿעטער!"
און וואָס נאָך? די פֿייגל זיך צעזונגען מאָדנע האָפּערדיק
און דער וואָלף גייט־אום דערשלאָגן, שוויכן־אָפּערדיק.
ערשט, אַ דונער — קנאַל נאָך קנאַל!
נעמט דער לייב זיך וואַקלען, צו דער ערד אַ פֿאַל —
דערמלט אויפֿגעציטערט שוין דער וואַלד
(קוים זיך אָנגעשטויסן, ווו סע האַלט),
מיט דער טשאָפּרינע אַ טרייסל, גווורעדיק זיך אַ צעפּאָך.
און דערנאָך
קומט דער האָניקכוידעש, ליכטיקע פֿיר וואָכן:
„ניט געקוילעט! ניט געבימן! ניט געשטאָכן!

*) „שעלוי אָסאַני אישע"

אויסקומען מע קען מיט האָניק, גרינסן און געוויקסן —"
זאָגט דער בער, דער פרישער פויסעק, גייער ראָוו;
אַף די אַלע פליישפרעסערס אַרויפגעלייגט אַ שטראָף:
„גיין אַף צוויי און מאַכן קניקסן
ווי די מענטשן, וואָס זיי שיסן זיך מיט ביקסן,
קוילען זיך מיט שווערדן —
כאַיעס ניט קיין מענטשן אַף גאָטס ערדן!
כאַיעס זענען ברידער — אַלע איינס, איין פליש-און־בלוט!"
גוט?
זאָגט דער פוקס, מע דאַרף נאָך מאַכן בעסער —
זיצט און פילפלט דריי מעסלעס ער,
נאָכדעם אַף אַ בערגל וואַקסט ער אויס און רעדט בעזע־האַלאַשן:
„איך אַמאָל בין יונג געווען און איצטערט גראָ שוין,
כ'האָב אַסאַך געזען, געהערט, געביסן דראָטן —
הערט־זשע, וואָס סע רעדט צו אייך אַני האַקאָטן:
אַלע מיר די טויווע פון די שאָף און רינדער זעמיר אויסן —
זיי גאָר הערנער אַף די קעפּ! נאָכוואָס? זאָל זיין אַז ניט צום שטויסן;
אָבער דאָס טיילטראָפּ זיי, מאַכט זיי פרעמד אונדז, רייצט דעם צאָרן!
גלייך איז גלייך! ניט זיי, ניט מיר — מע טראָגט ניט מער קיין האָרן!
הערנער טראָגן שטרענג פאַרבאָטן!
און זאָל לעבן אונדזער וואַלד און זיינע גלייכע קינדער,
שאָף און בערן, וועלף און רינדער!"
און פון דעמלט ליב דער וואָלף דאָס שעפּעלע—ער וויל ניט מער נאָר
אָפּרייסן דעם שלימאַזל די הערנער.
און וואָס איז ער שולדיק, אַז דערביי ווערט אויך אַ מאָל
אי דאָס קעפּל אי די פעל?

דער צוג

טוט דער צוג אַ טקיע-פּיף צום הימל
(עך, אַ שטימעלע, אַ שטימל!)
און צעלאָזט זיך אַף זיין שפּראַך:
„פּוך-פּוך־פּאַך!
וואָס איז דאָס? אַ מאָדנע זאַך!
כאַ־כאַ, כאַ־כאַ, כאַ־כאַ, כאַ-כאַ, אַ געלעכטער —
אַ וואַייוורעך מאַכט דער דראָנג, נאָך אים חער ווערכטער!
קוקט,
ווי דער באַרג, ער רוקט זיך, חוקט זיך, רוקט —
אויך דערשראָקן זיך! אַזאַ געזונטער!
און דער טאָל, ער שלעפּט זיך נאָך אַרונטער!
שטייט נאָר, שטייט נאָר! גאָט מיט אייך!
אָט, פון גרעבליע אָפּגעריסן זיך דער טייך,
און אָט לויפט אים נאָך דער וואַלד!
כאַפּט אים, כאַפּט אים! האַלט!
לויפט אַ שטיבעלע אים כאַפּן, לויפט דאָס צווייטע —
אינדערווייל גאָר, כאַ־כאַ־כאַ, זיי בײדע מאַכן פּלייטע!
שטייט, וואָס בין איך? אַ מעכאַבל? אַ צעשטערער?
סדאָם־אַמוירע-איבערקערער?
צי גאָר אַ פאַרשאָלטענער איד, פון די ריזן די געפאַלענע,
די פאַרפירערס די מעטאַלענע,
פון געברענטער טייזע און פון בראַנדז געקנאָטענע,
וואָס געזינדיקט מיט די מענטשנטעכטער די געראָטענע?
וואָס איז דאָס אַנטלויפן? ס'איז ניט צום פאַרשטיין —"
בידעשט זיך דער צוג, אַנטלויפנדיק אַליין.

דער טאנץ (די פויק)

אַף איר מאַזל זיך די פּויק אַמאָל געקלאָגט
און אַזוי האָט זי געזאָגט:
„גאָט אַ פּאָטער, סע פאַרשטייט זיך —
איינעם נאָכעם שענקט ער, איינעם מאַקעס־רעצעך.
זעט די טרובע! אָט אַ לעבן, פּיסק צו פּיסקל —
כאָטש אַ קעלכל, צווישן אונדז זאָל בלייבן, פון אַ שאָר־האַניטקל.
און דאָס פידעלע, אוי זעט נאָר, ווי רעב איציק
גלעט עס מיט די פינגער, מיטן סמיטשיק,
אַזוי האַרציק, אַזוי זיס,
ווי ער טוליעט — צו פּיל, כלעבן! פּע!
זאָגט אייך וואָס איר ווילט — פּאַר ליטן פּאַשעט מיס!
מאַלע, נו — נאָר שאַט נאָר, שאַט! עהע,
גאָר אַ פּעלטש געטון דאָס פידעלע! בעכען? *) אַ דריי ביים אוי'רל
און געשפּילט שוין ווידער! נו וואָס דען, ווי איך? אומשטייגס־
געזאָגט, מיין גוירל —

קלעפּ אַף קלעפּ, אַ האָגל!”
„בע!” אַ ברום געטון דער באַס, „אַ זאָקן איך, אַ ראַגל,
איך אין שפּילן בין געניט,
און איך זאָג דיר: קיש צו קלעפּ — דאָסזעלבע ליד,
קוילעס פון איין קלאָגעדיקן ניגון!
דאַכט זיך אויס אַמאָל אַ פריילעכס — אויך אַ ליגן!
ס'איז אַ שפּיל גאָר פאַרן טיוול:
הוליע, קאַבצן! טאַנץ, רעב פּיוול!

---

*) „בכן“

הייב די פּיאַטעם! רייס די שיך!
מאָרגן באַפּט דער רוף דעם פּידל אָדער דיך!"
„באָם" זאָגט־נאָך דאָס פּייקל, „באָם!"
איינפאַרשטאַנען מינעססטאַם.

דער רעגנבויגן און די פיש

פון א ווייטער פארבנוועלט געצויגן,
ווי א יונגע מאמע איבער וויגעלע פון קינד געבויגן —
איבער טייך א רעגנבויגן.
שטייט און שטייט — דאס קינד זיך נאך גענוג ניט אנגעזויגן
מיט די זיבנפארביק זיסע מילכן,
ס׳מאכט זיך מיט דער מאמעס ברוסט א שפילכן.
זעט — א שווייגנדיקער דונער, נאר מיט פארבן טוט ער הילכן!
ווערן שטומע ריידעוודיק, באקומען לאשן פיש —
מע באוונדערט און מע כידעשט זיך: — פש־פש!
— פי!
— שטייט שוין פון גאנצפרי!
— פילע־פלאים!
— איך באטראכט שוין פון א שא אים!
— פארבן!
— איינמאל זען און שטארבן!
— ע־הע־הע!
— בע!
— איך געפעלט ניט? — עט!
— ממ . . . א קארפנקאפ און ווייסט ניט וואס ער רעדט!
אלצדינג ער מיט עט און בע מעוואטל!
(מיטן עק דעם אלטן קארפ אין פאנעם פאטשט א יאטל.)
— שטום, יונגאטש!
— אלטער קוואטש!
— שטארב!
(ווארפנדיק זיך אפן אזעספאנעם, שרייט דער קארפ.)

אַפֿן קאַרפּ זיך וואַרפֿט הער העכט,
נעמט זיך אָן די קריוודע פֿונעם יאַט —
אַז דער קליינער פּאָרט געדעכט !
נאָר דער קאַרפּ האָט אויך אַ צאַר.
און ווי צאַר און צראָדים,
הייבט זיך אָן די מייסע פֿונעם רויטן פּאָדעם,
וואָס ער ציט זיך דורך אַלע צאָרעם, אַלע ווונדן.
לאַנג דער רעגנבויגן שוין פֿאַרשווונדן,
לאַנג די פּיש אין אים פֿאַרגעסן —
און מע האַלט זיך אין איין עסן !

קע־קו־אָק

זיך צעהוליעט קוואַקי-קוואַס,
דאָס באַרימטע פּרעשל, און סע גייט אַ קע־קו־אָק
(ס'איז אַזאַ מין מאָדנע טאַנץ דאָרט אין געמויזעכץ,
וואָס ער הייבט זיך אָן מיט פּויזעכץ
אַפּן בויך
און גייט-איבער אין אַ שפּרינגען אינדערהויך).
שפּרינגט דאָס פּרעשל העכער גרינעם שימל
(דאָרטן הייסט עס ביזן הימל),
מיטן פּיסקעלע ביי יעדן שפּרונג אַ צמאָק,
און די זשאַבעס פּליעסקען און זיי שרייען: קע-קו־אָק!
דאָס אַ טאַנץ, זאָג איך אייך, עף-און־פוף!
זעט דאָס דער געמויזעכצוואָרעם „שלענגלגוף",
דרייט ער מיטן עקל,
מאָכט־אַוועק: „אַ שיין מין קע־קו-עקל!"
„דו קענסט בעסער?" זאָגט אַ זשאַבע,
„נו, באַווייז־זשע, אַדעראַבע!"
נעמט דער וואָרעם טאַנצן, ווייזט זיך באַלד אַרויס:
וואָס ס'איז שאַיעך פּויזען אַפּן בויך —
גאַנץ נישקאָשעדיק! דאָס קען ער אויך,
אויסגעצייכנט, יאָ, אין פּויזען איז ער גרויס;
אָבער אַז סע קומט צום שפּרינגען ביזן הימל —
נעבעך, פאַלט אַף אים אַ דרימל.

דער כאָסן

אײנמאָל שטעלן האָט געװאָלט אַ כופּע —
װער? דאָס הײפּטל קרויט אין גרינער יופּע.
קען אָבער דער כאָסן זיך ניט צוקלויבן קײן קאַלע.
און אײנעמעסן, נו, װעמען? זאָגט, איך פרעג אײַך אַלע!
— עפּשער דאָס ארבוזיקל? — אַביסעלע געפּערלעך:
אַ פּאַרמאַכטס, אַרײַנקוקן אין אים איז שװערלעך,
גאָט װײסט װאָס אין אים דאָרט טוט זיך,
װײסע צי גאָר שװאַרצע קערלעך!
— און די דיניע? — געל און פירט ניט גוט זיך,
איז אַ פּליאָטקעמאַכערין, אַ צאָרע!
— עפּשער גאָר די פּאָמעדאָרע?
— ע, אָן זאַלץ, אָן טאַם!
— פרײַלן רעטעך?
— לאָזט געמאַך, איך בעט אײַך!
אַ מאַרשאַעס, פּײַ׳ר־און־פלאַם!
— שאַ נאָר, שאַ, די פּיטשעריטשקע?
— מויכל אײַך די אַלטע פּריצע!
— װײסטו װאָס, די אוגערקע? — צו גרין!
— נו יוער דען־זשע? (פרעגט די בין —
דאָס די שאַדכנטע, װאָס פּליט אַהער, אַהין.)
— כ׳װײס? איך מײן — איך טראַכט — דאָס קעפּל קרויט
װאָס שפּאַצירט דאָרט אויװן — ליכטיק דאָס און רויט —
װעז, ע —
— װאָס מיר ניט געבאַלעמט זיך ניט די נאַכט און ניט יענע!

(זאָגט די בין) נו, טו אַ קוק :
טראָגט אַ יופּע אף אַ יופּע און איז שיין ביי זיך און קלוג ———
אָקערשט קומט די זון און טוט אַ קאַלע-קוש אים !
און פאַרוואָס? אין זכום פון די מאַלבושים !
זאָג מיר נאָר, דו באָסן מיין — איך מוז דאָס וויסן, איידער
אין שאַדכאָנעס צו דער זון איך גיי דיר — :
דו אַליין וואָס ביסטו, דו און אָן די קליידער?
ניט אַ גאָלע גאָרנישט? ניט אַ הוילער קאַטשן?
ליג־זשע ווו מע קען דיך, ניט פאַר דיר זיך ווייט צו קאַטשען !

דאָס שלעכטע מייכל

לאַנג, צוריק מיט יאָרן,
אײידער מ'איז נאָך מיט דער באַן געפאָרן
און די וועלט אין גאַנצן
נאָך געווען ביי באַלעגאָלעס,
דעמלט באַלעגאָלעס זיך אין אַלדאָס גוטס געבאָדן
און שטאַט ברויט געגעסן פלאָדן.
מער פון אַלע — טאַלע:
אין דער מאַמעס בויך נאָך ער געווען אַ באַלעגאָלע,
פונעם בויך, דערציילט מען, ער אַרויסגעפאָרן מיט אַ וויאָ.
און איך מעגט עס אַף אים גלייבן, יאָ!
איינמאָל ער אין שטאַל געשטאַנען,
ליב אַרומגעגלעט דאָס פערדל פאַרן שפּאַנען,
און אַרויסגעבראַכט אַהינצו
זיין געטרייע שפּרינצע
אום אַ גרויס שטיק פלאָדן ווייסן,
פאַרן פאָרן צו פאַרבייסן.
נעמט ער, טאַלע, זאָגט צום פערדל: „ליבער,
עפּשער גייט דאָס האַרץ דיר איבער,
פלאָדן דאַך ביי דיר אַ נייעס —
האָסטו אויכעט אַ קעזאַיעס!
מערער טאָרסטו איצט ניט נאַשן,
ווייל צו פלאָדן דאַרף אַ פערד זיך וואַשן —
ס'שטייט אַזוי אין גראָבן קאָרבן־מינכע־סידער!"
און ער לייגט אַ שטיקל פלאָדן פאַרן פערד אַנידער.

נאָר דאָס פערדל אַ מעפּונעק, נעמט עס שמעקן
און דאָס זיסע שטיקעלע באַלעקן:
„וואָס מיר דאָס?"
און דערנאָך ערשט מיט דער נאָז
באַלד פון זיך אַ בלאָז.
„פע, כאַלאָשעס!" זאָגט עס, „דאָס־אַ עסן? וויאַזוי?
עסן עסט מען האָבריק, קייען קייט מען שטרוי —
גיב אַ פולן זשאָלעב, וועסטו זען ווי איך וועל מאָלן!
אָבער פלאָדן? פוי! אַף וויסטע בערג און טאָלן!"

★

פערדלעך — פערדישע מייכאָלים!
פלאָדן פאַר די פערד גאָר? כאַסוועשאָלעם!

דער הונט און דער יאַם

אפֿן יאַם געעפֿנט האָט אַ הונט אַ פּיסק,
אַ געפּילדער אַזש פֿון פּאָרטוגאַל ביז בריסק —
אפֿן גישטער האָט געטון אַ נעם ער!
„דאַווקע, דאַווקע!" שרייט ער, „דאַווקע!
דאַווקע ווי די ווייסע שאָף און ווי די טאַנצנדיקע לעמער!
דאַווקע, דאַווקע! גלייך קיין נאַפּקע־
מינע
פֿון אַ שאָטן ביז אַ סטינע!
און צעוואָרפֿן דאַווקע זיך אַהין, אַהער, אַף אַ מעדינע!"
(זיך צעדאַווקעט אונדזער קיילעוו.)
„גלייבט מיר, ווען דער יאַם איז לויטער כיילעוו,
וואָלט שוין אויך געווען צו פֿיל! וואָס צו,
זאָגט די וועלט, איז איבעריק — כוץ פֿלייש און ביינער!
אָבער וווּ איז כיילעוו, וווּ?
ניט קיין לעמער, ניט קיין כיילעוו, גאָר אַ שווינדל אַ געמיינער —
גאַל און זאַלץ!
טפֿו! סע קריכט מיר ניט אין האַלדז!
עך, עך, וויפֿל איבעריקס אַף דער וועלט פֿאַראַנען:
קעץ און געסט און יאַם און פֿליגנקיצל,
שטעקן, בייטש, לעוואָנע, אויסגעהוילט שקאַרמיצל —
ס׳טראָגט עס אונטער דיר דער ווינט, דו ווייסט גאָר ניט פֿונוואַנען!"
און דער יאַם?
וואָס מער אָמעק, *) מער פֿאַרגינט ער זיך צו זיין אַ טאַם:
שיפֿן אפֿן האַרץ און פּערל אפֿן גרונט,
פֿרעגט ער ניט, וואָס טויג אַ הונט!

---

*) „עמוק"

קידעש־לעוואָנע

אַף אַ זילבערשיפּעלע געקרויזט מיט פּערלשוים,
שיפט זיך די לעוואָנע אין אַ בלאָען טרוים,
און זי שמייכלט קוים.
ערשט — אַ קיילעוו זיך צעבילט
אַף אַ קאָל מעכוצעפּריק און ווילד!
— עי, הער בילער,
זייט־זשע מויכל, שטילער!
(זאָגט צו אים רעב יוינעלע, אַ טויב
פונעם נאָנטן טויבנשלאַק.)
— אוי נו, מאַפּסיק, שקאָץ! כאַפּסט באַלד אַ פּסאַק!
כ׳בין מעכאַדעש די לעוואָנע דאָך! איך זינג דאָך איר אַ לויב!
— וואָס? וואָס רעדט איר? איר באַזינגט דאָס שיינקייט דער לעוואָנעס?
איר, הער בילער? ניין, איר טרייבט לעצאָנעס!
— נאַ דיר גאָר לעצאָנעס! הערסט ניט? דו ביסט טויב?
— הערן הער איך, זאָגט די טויב,
נאָר — נו, זאָגט אייך וואָס איר ווילט:
לויבט אַ קיילעוו, דאַכט זיך גאָר, ער בילט!

דער כויקער

די ראַגלאַיים אונטער זיך פאַרבויגן,
אויפגעשטעלט די אוי'רן, האַלב פאַרמאַכט די אויגן,
ליגט דאָס אייזל און סע הייבט גערדאַנקען.
(וויפל בקירעס האָבן מיר כאַמוירים צו פאַרדאַנקען!)
„אַ! גוט-מאָרגן!" די גערדאַנקען אומגעריכט שלאָגט־איבער אים דאָס פערד,
„נאָר איר טראַכט, מיין שאָכן, נאָר איר קלערט!
וואָס איז עפּעס ווידער?"
זאָגט דאָס פערד און ליגט זיך קעגן אים אַנידער,
„הערט, גערענקט מיין וואָרט:
טראַכטן — אי פאַר זיך אי פאַר דער וועלט אַ מאָרד!"
„כ'וויים! נו, מיילע, ס'טראַכט זיך אָבער פאָרט!
ס'איז אַזוי, מיין פריינד, די מעווע פון אַ כויקער —
די געדאַנקענמאַסע *) טראָגט ער ווי דאָס קעמל טראָגט דעם הויקער.
אָט לעמאָשל איך פאַרטיפט זיך אין נעגינע!
שלאָף איך, צי קיי שטרוי איך,
וויל איך יאָ, צי וויל איך ניט — סע אַרבעט שוין דער מוּועך!
ס'איז, פאַרשטייט איר מיך, אַן איניען ניט ווי גראָזן גרינע,
ניט אין איין קעהערעף־איען
וועט איר דאָס צעקייען!
נעמט דעם סאַלאָוויי אַשטיינער — וואָס? אַ וועוּוריקל, אַ ברעקל!
און סע קלינגט מיט אים אַ וועלט — אַ גלעקל!

*) „גערדאַנקען־משא"

זאָגט ווו שטעקט זיין גוורע, ווו? אין פלינל צי אין בויך?"
„כ'ווייס? מע זאָגט, אז זינגען דאַרף אַן אוי'ר."
„שטוסים!" שאָקלט מיט די אוי'רן רעב באמויר,
„אוי'רן האָב איך אויך!"
„עפשער איז געווענדט אין קאָל? אין האלדז?"
„אי, מע דאַרף דאָך ווי דער קו אייך גיבן לעקן זאַלץ!
וואָס-זשע, כ'האָב קיין קאָל באַלילע? ווילט איר שרייען, שריי איך!"
און דאָס אייזל צוט דעם האלדז און טוט אַ הירזשע.
„וואָס-זשע דען? זאָגט איר-זשע!"
בעט דאָס פערד.
„הערט!
איך אַז קיי אַ זאַך, צעקיי איך,
אַלפּי סייכל!
זינגען איז געווענדט אין מייכל, ברודערציו, אין מייכל!"
„גאָר אין מייכל? וואָס איז שאַיעך?"
„שאַיעך, שאַיעך, זאָג איך אייך, רעב פערד,
נאָר דאָס שייכעס איז פאַרקערט:
ס'איז אַ קלאַל,
וויסן זאָל פון היינט די שטאַל —
וואָס דאָס מייכל קלענער,
אַלץ דאָס זינגען שענער!"

רש״י

רויק, שטילער, טומלדיקע גאַס —
רש״י שרייבט זיין פּירעש אַף תנ״ך און ש״ס! *)
קורץ דער טאָג, די אַרבעט גרויס, מ'ע טאָר קיין רעגע ניט פאַרלירן—
וואָס־זשע פּלוצים אָפּגעשטעלט זיך, וואָס־זשע?
עפּעס רש״י קאַשע,
קען זיך פונעם אָרט ניט רירן.
זיצט פאַרטראַכט ער, ברומט זיך אַ געמאַרעניגן.
וואָס־זשע זאָלן טינט־און־פעדער טון? מ'ע נעמט דערוויל זיך קריגן:
— דו, רעב פעדער, גרויס ביי דיר נאָר זיי ניט!
(ס'טינטערל סע טייגעט)
סייכל שעפּסט פונוואַנען דו? פון מיר!
איך אַ יאַם פון כאָכמע בין איך, מיינס איעדעס טרערל
דאָך אַן עוונטאָוו, אַ פּערל —
אַ שוואַרצאַפּל אין דעם אויגנווייסל, וואָס מע רופט פּאַפּיר! —
און אַקעגן טינטערל די פעדער:
— וואָס? וואָס רעדט ער דאָרט, דער שוואַרצער בעדער?
אויב דער טינטער יאַם, בין איך דער שטעקן וואָס איך שלאָג אים!
זאָג איך אים און זאָג אים:
וואָס ביסטו? אַ מיקווע, ווו צו טווילע זאָל איך גיין,
איידער קלוגע פּעפּערלעך אַף וויסן פעלד איך נעם פאַרזיי'ן —
דאָס אַ הייליקע אַווידע, ניט קיין שפּילעכל כאָלילע!
מוז פאַר יעדן שורעלע איך האָבן טווילע!

*) „ראשע" — „טאַבאַך" — „שאַס"

(זאָגט די פּען.) און רש"י קנייטשט דעם ווייסן שטערן הויכן,
קוקט אַף טינט־און־פּעדער און באַדויערט זיי: „כאַן בוכין!" *)
וואַרטן אַף אַ טיקון אָרעמע צוויי זאַכן —
רש"י ווייסט ניט וואָס מיט זיי צו מאַכן.

**) „קאַן בויכן"

מירים'ס ברונעם און דער אמעד־אייש *)

האָט אַ פאָלק באַפרייט זיך פון מיצראַיים,
מאַכט דער יאַם אַ װעג אים, מידבער איז געטריי אים.
שטיין, קענסט גיבן װאַסער אים? איך קאָן!
און דו, קופּערהימל, דו װאָס שענקסט אים? מאָן! **)
בערג, פון אייביק אָן באַזונדער זיך געשטאַנען,
דער אין מויעװ, דער אַף באָדן פון זכום־אָװעס,
און איעדער זיך אין אייגענע מאַכשאָװעס —
זיי דערזען נאָר די באַפרייטע מאַכנעס שפּאַנען,
קאָפּ צו קאָפּ געבויגן, זיך צונויפגעשלאָסן
און האַכנאָעדיק געבעטן:
„זאָל אַף אונדזער פּלייצע אונדזער כאַלעם טרעטן,
אונדזער כאַלעם, װאָס באַקומען בלוט־און־פלייש!”
און דער מירים־קװאַל, װאָס נאָך די מאַכנעס נאָכגעפלאָסן,
גלייך אַן אויג פון מוטער ערד, מיט כעסעד אָנגעגאָסן,
שטיל געמורמלט און גערעדט צום אמעד־אייש,
צו דעם פייערזייל, װאָס פאַרן פאָלק געגאַנגען,
אים דעם װעג געלויכטן און געברענט די מידבערשלאַנגען.
— ברודער, זאָגט דער קװאַל צום פייער, װאָר דאָס צי אַ כאַלעם?
זע נאָר, בערג געשלאָסן שאָלעם!
עפּשער צייט שוין, פייער זאָל מיט װאַסער גיסן זיך צוזאַמען?
קום, אַ ברודער, שפּרינג מיט דיינע פלאַמען

*) „עמוד־אש“
**) „מן“

אין די אָרעמס מיינע קילע!

— זאָל גאָט היטן! כאָס־כאָלילע!

— נו פאַרוואָס־זשע? — פייער זאָל מיט וואסער זיך גאָר שפּילן?

— מערק

די בערג!

— סאַרא גלייכן? בערג פאַרשיידן טראַכטן, מיר פאַרשיידן פילן!

גוטע־ברידער

אפֿן שפּיץ פֿון הויכן, גרינעם באַרג,
וווּ די ווינטן בלאָזן שטאַרק,
זיך דער פֿעטער רעב ראַכמיל
אויפֿגעשטעלט אַ נייע מיל.
נו, אַזוי אַ, פֿאַר אַ ווינטמיל דאָרט
אי דאָס העכסטע אי דאָס בעסטע אָרט.
נאָר אַ צאָרע: שווער, מעסוקן שווער אַהין צו קריכן.
וואַרט ראַכמיל אַף קוינים, וואַרט ווי אַף מעשי׳כן.
גיי די מיל, דאָס ווינטל פֿריש —
און ער זיצט ווי שאַבעס נאָכן טיש.
שרעקלעך!
איינמאָל, ווי ער הערט — אַהאַ, סע קלינגען גלעקלעך!
שטעלט ער אַזוי זיך, קוקט זיך צו גוט מיט איין אייגל,
זעט ער, באַרגאַרויף דאָרט מיטן שטעגל
פֿאָרט אַ פֿערד־און־וועגל,
און דאָס וועגל אָנגעלאָדן פֿול מיט זעקלעך.
„אַ, רעב אָרן!״ רייבט זיך רעב ראַכמיל פֿאַר פֿרייד די הענט.
„אָרן (רעב ראַכמיל פֿונווייטן אים דערקענט)
פֿאָרט אַ פֿריינט! פֿאַרלאָזט ניט! קומט צום פֿעטער מאָלן!
אָט אַ קוינע! ניט צו דינגען זיך און שיין באַצאָלן!
אָרן —
ע, אַ גוטער ברודער נאָך פֿון קינדערוואָרן!״
און רעב אָרן,
ער פֿאַמעלעך באַרגאַרויף געפֿאָרן

און געטראַכט:

„ווו אַ מענטש אַ מילעכל זיך מאַכט —
ווו דער מיזיול זאָגט אַ גוטע נאַכט!
יאָ, אהין מיט זעקלעך זיך צו שלעפּן ניט קיין נאַכעס —
נאָר אַ ברייִרע? אַז די מילנערס זיך געמאַכט יאַד-אַכעס,
שניידן פּאַסעס און קיין כילעק
סיי אַ פּרעמדער סיי אַ שאָכן! יאָרן, יאָרן!
שלעכטע צייטן, און אַ גראָשן מוז מען שפּאָרן!
שווער אַרומצושלעפּן זיך, דערפאַר וועט קאָסטן ביליק,
צי אומזיסט גאָר אָפּמאָלן דאָס ביסל קאָרן —
ע, ראַכמיל אַ גוטער־ברודער נאָך פון קינדעריאָרן!"

די גאַנצע וועלט

שאָקלט זיך דער בוידעם, וואַקלט זיך דער דאַך,
אַט אַבאַלד־אָ — קראַך!
מויערן
ווי די קעמלען אויף די קניעס וועלן הויערן!
עפּעס סקריפּעט דאָרט אין שטאַל ווי זעכציק בייזע טויערן —
קינדער זיך באַהאַלטן, ווייבער זיך דערשרעקן.
קומט צו לויפֿן מיטן שטעקן,
אַ פֿאַרסאַמטער, דער באַלבאָס:
„ע, וואָס איז דאָ, וואָס?"
ערשט — דאָס אייזל רייסט דעם גאָרגל,
רעוועט, פּרוווט אַ ניגנדל מעלאָבען,
און די פֿערדלעך שטייען זיך און שמאָכען.
„מאַזלטאָוו!" צעלאַכט זיך דער באַלבאָס, „אַ כאַזן מיט אַן אָרגל!
שטיל! גענוג שוין!" שרייט ער, „שטילער!"
„הערט נאָר," זאָגט דאָס אייזל, „הערט! וואָס וויל ער?
אים, מיר דאַכט, מיין זינגען ניט געפֿעלט!
עי, באַלבאָסל,
מיינסט, אַז דיר געפֿעלט ניט, איז דער ניגן פּאָסל?
קליגער ביסטו גאָר פֿון דער גאַנצער וועלט?
אַז אַ גאַנצע וועלט זאָגט גוט, זאָגט ער פֿאַרקערט!"
„אייזל, ווער די גאַנצע וועלט?" „די פֿערד!"

שיכל, ביכל, טיכל

נים אונייִנעם בלויז צוליב די גראַמען,
ניין, אַמאָל די דריי געטראָפֿן זיך צוזאַמען.
זאָגט דאָס שיכל:
„איכ'ל
אייך דערציילן ווו איך בין געווען,
וואָס איך האָב געזען —
נו, פֿאַרשטייט זיך, אַז איר וועט דערלויבן."
„אָך, זייער גערן!
רעד, אַבי זאָל זיין נאָר וואָס צו הערן!"
„אויב אַזוי, מוז איך אַליין אַביסעלע זיך לויבן:
איך בין שיכל ,וואַנדער-וואַנדער',
אַף זיין פֿוס געטראָגן מיך דער מעלעך אַלעקסאַנדער,
אַלעקסאַנדער מוקדן — איר געהערט פֿון אים אַוואַדע —
און דער ערשטער הייליקער מיקאַדע,
און דער קישעפּמאַכער פֿון גראַנאַדע —
האָב אַ קויעך איך: איך טרעט אַף ענדעשן און שלענג!
איך געדענק,
איינמאָל אין אַ מידבער איך זיך אַנגעשלאָגן אין אַ באַרג:
טו אַ שפּרונג איך — בין איך אַפֿן קאַרק
פֿון אשמעדיי!
קלאַפּ איך מיטן קנאַפּל, איינס, צוויי, דריי —
איז דער אשמעדיי אַ כמאַרע!
נאָך אַ טופּע — אויס, אַ גאָרנישט, שפּענדלעך־ביינדלעך דאַרע!"
„באָוועמייסעס!" זאָגט דאָס ביכל, „טויזנט און איין נאַכט!
זעט איר, איך — איך האָב אַ מאַכט!

אויסגעמאָסטן איך דעם גאַנג פון שטערן, זון, לעוואָנע,
און די קנייטשן פונעם יאַם און זיי'ר באַהאַלטענע קאַוואָנע!
זאָג אַ וואָרט איך, אַ באַפעל די בליצן,
איז געפלויגן און באַוויזן זיך ווי שיידים
דורך שפּילקעקעפּלעך, נאָדלשפּיצן!
און איך פאָר דעם בליץ מיט שטורעם און צעשייד אים!
נו, און דו וואָס?" טוט אַ דריי זיך אום דאָס ביכל
און אַ פרעג דאָס טיכל,
„האָב ניט קיין פאַריבל, עפּעס זעסטו־אויס מיר ווי אַ פּליכל
אָף אַ שוואַכן קאָפּ!"
„איך? איך האָב —
איך האָב אויפגעטון נאָך עפּעס מער!"
„וואָס איך הער!"
„יאָ, יאָ, איך האָב אויסגעווישט פון אויג אַ טרער!"

באַלעבאַטים

פאַר די אויגן מיר אָס שטייט ער,
ווי א זומפּ זיין העספּעבעטל,
א באַלבאָס א יוסטער, ברייטער,
ער שפּאַצירט זיך אין מיין שטעטל.

ניט באַלבאַטיש

קומט דער כאַזער אין אַ פּריצישן הויף,
טוט זיין כּיווּ,
בּישטערט מיט דער מאָרדע,
און ער כריאָקעט אומצופרידן: „ניט מיין אָרט דאָ!
נאָר מאַטריעך זיך געווען אומזיסט!
קיין טאַזיק ניטאָ, קיין בערגל מיסט —
גאָלע שטיין!
ניט באַלבאַטיש, פּע! צו ריין!“

באַלעבאַטים

עפּשער קענט איר זיי, רעב פּיסל־פּעסל
און רעב עסל־פּרעסל,
ביידע באַלעבאַטים אַלטגעזעסענע,
צוויי באַזיירים אויסגעפּרעסענע,
קיילעכדיקע בייכלעך, נאָר די מאָרדעלעך פאַרצאַרעטע.
(אַז ניטאָ קיין אייג'נע דייגעס, זאָרגט מען פאַרן כּלל!)
ס'איז נאָך מוילצייט, אויסגעליידיקט שוין די קאַרעטע,
און קעדיי דאָס עסן וויל באַקומען זאָל,
ליגט מען און מע רעדט פון וועלטזאַכן, פון אַלע, פון יעדן —
און, פאַרשטייט זיך, רעדן הייסט באַרעדן.
פּרי'ר באַרעדט די שקאַפּע, וואָס האָט ליב צו טון אַ דרינגע.
און דערנאָך דעם שאָכן: יאָ, אַ שוויטע ער ווי אַלע היגע —
זיך געעפנט אַ געוועלבל
און ער טרייבט די קוינים, לאָזט ניט צו קיין כאַזער צו דער שוועל!
ניט פאַרגעסן זיי די קו אויך מיטן קעלבל —
ברענען זאָל אָף זיי די פעל!
ווי דאָס מאַמעלע, אַזוי דאָס קינד!
איצט באַרעדט מען שוין די הינט:
— אַז ניט דורכצוגיין דאָס געסל!
(זיך צעהיצט רעב פּיסל־פּעסל)
האַווקעט איינער — האַווקען אַלע! וועכטער!
איז ניט אַ געלעכטער?
אַלע טאָג דער שטעקן זיי די ביינער ברעכט ער,
ניט מיסטאָמ פאַר טשוווע־טפילע —

און די גאַנצע וועלט ביי זיי גאַנאַווים!
אַלצדינג האָט אַ שיר, נאָר ניט די האָזע פון די קלאַווים —
קענען דער לעוואָנע בילן זיי אַפילע!
— כוצפע קענען הימל?
— איך אַליין געזען דאָס, ווי מיר האָבן היינט יאָם גימל!
— וואָס-זשע שווייגט מען? ווו האָורילע
מיטן שטעקן? וואָס? לעס-דין? לעס-דאַיען? *)
געוואַלד אין אַלע גאַסן וועמיר שרייען!
אויפהייבן אַ ליאַרעם, אַלע הינט אַריינלייגן אין כיירעם —
און זאָל ווימן די לעוואָנע, אַז סע לעבן נאָך כאַזיירים!

*) „לית דין״ — לית דיין״

דער אומגליק

זומערלעב אין דאָרף. די לופט איז אומבאַוועגלעך.
שאַבעס אָנגעיאָגט אום מיטוואָך? מעגלעך!
א פאַרכאַלעמטקייט, און זון, און ריינע פאַרע.
עפּנט-אויף דער הימל ערגעץ דאָרט און עס א שפּאַרע,
לאָזט-אַרויס א קראַ,
נעמט די קראַ זיך אויסצי׳ן ווי סע ציט זיך אום אמאָל א שאַ,
ווען מע וואַרט, מע קען זיך ניט דערוואַרטן. אָט א בליץ!
נאָך א רעגנ — פרישער רעגן טוט א שפּריץ!
אוי, א בראָכע אַזאַ רעגן נאָך דער גרויסער היץ,
א דערקוויקונג! די נעשאָמע עפנט אַלע פאַלדן
און מעכאַיע ווויל איז.
אָבער הערט א קוויטשען, קוילעם —
די כאַזיירים טראָגן זיך צעטומלט און מע מאַכט געוואַלדן:
„כאָר־כאָר, כמאַרעס! כאָר־כאָר, כמאַרעס! כאָר־כאָר, כמאַרעס!”
„עי, כריאָקאַרעס!
עי, וואָס איז אייך!” פרעגט דער הונט,
„הערט נאָר, הערט א גרילצן! גלייך סע גייט רי קיך צוגרונט!
כמאַרעס? נו, איז כמאַרעס! וואָס־זשע האָט מען דאָ צו ראַשן?”
„אוי, געוואַלד, זיי באָדן! אוי־אוי־אוי, זיי וואַשן!”
שרייען די פאַרשמירטע ברייעס,
„אוי, א צאָרע! אוי, אַן אומגליק! מיר געפילט נאָך פונדערפרי
עס!

פונדערפרי!
כרי!!”

ס'האָט געטון אַ רעכטן וואש די לייט און מיטאמאָל אַף זיי אַ גיס,
און מע לויפט, מע לויפט אַף אַלע פיס,
ניך אין זומפ אין אַלטן
פאַרן פרישן רעגן זיך באהאלטן.

די מוירע

אומעטיק, פארכמורעט, מיטן קאפ צו דר'ערד,
גלייך א בייזע בסורע ערשט געהערט,
צי א כוילע, געבעך, א געפערלעך שוואכער —
דרייט זיך אום רעב דאווער־אכער.
— וואס מיט אייך, הער באזער? (פרעגט דאס פערד)
נאך קיין פריילעך קאל פון אייך איך ניט געהערט!
אף מי־יעכיע *) וויינט איר? וואס?
— באסוועשאלעם! ניין, ניט דאס!
— וואס־זשע דען? — א צארע, ברודער! שלעכט!
אוי, סע לאזט ניט רוען דורך די נעכט!
שטאלן, שפייכלערס, אויצרעס אן א שיר —
און פון וועמעס וועגן? אלץ פון מיינעטוועגן דאך, פאר מיר!
און איך קען זיך ניט צערייסן, כ'וויים ניט וווהין פרי'ר —
מוירע, עפעס וועט נאך בלייבן דארט פאר דיר!

*) „מי יחיה"

דער טאָם

„גוט-יאָנטעוו אייך! איך גיי היינט אום גוט־יאָנטעוו ביטן.
איר מיינט, כ'האָב אייך פאַרגעסן? זאָל גאָט היטן!"
דערזעענדיק רעב זאַלמענען ביים טויער,
שרייט-אויס מיט סימכע רעב לאַנגאויער.
„אהוטש, אהוטש! צו אַלדי שוואַרצע יאָר!"
פאַרהאַלטנדיק די נאָז, הייבט זאַלמען אָן צו שרייען,
צו שעלטן און צו שפּייען.
„וואָס-עפּעס", פרעגט דער גאַסט, „די רוגזע גאָר?
מאַ־ראַש? *) באַדאַרפט צו קומען פרי'ר?
בעקאָוועד גאָדל, גלייבט מיר, ווען — ווען איר
זענט איינער נאָר ביי מיר!
איך האָב דאָך אָבער נאָך דעם ראָוו, דעם דאַיען,
און כעסל
דעם דאַרדעקן, וואָס וווינט אין אונטערגעסל,
דעם כאַזן און דעם שויכעט
אויכעט,
און גאָדל באַלעגאָלע, אַ בען־איר,
אַ מאַכנים-אוירעך און קיין נ'אָרע
מיט אַלדאָס גוטס דאָך אָן אָבאָרע —
מע קען זיך ניט פאַרקריגן! ווי זאָגט איר?
אי דאָ אי דאָרט צו זיין איז נייטיק.
היינט זיי אַ בעריע, ניט פאַרשפּעטיק!

*) „מה רעש"

איז האָט מיר קיין פּאַריבל ניט, מע מוז
געפינען יעדן 'דאָך אַ זכות.
וואָס זאָל מען —"
געפונען אָבער האָט גאָר זאַלמען
אַ שייטל האָלץ און פּוק —געטריי אים
אין זיינע קאָשערע ראַגלאַים!
דער באַזער — גייך, צוואַליאָם-צוואַליאָם!
און מאָרגן די באַזיירים
דערציילט די מייסע אונדזער טאַם
און שמאָכעט: „ווי געפעלט אייך דאָס, באַווייריים?
אַ קיסן! ניט געהאָלפן קיין טערוצים!
אַ שייטל האָלץ גאָר פּלוצים!
נאָר פאָרט ניט שולדיק —
מיסטאָם געוואָרט שוין, נעבעך, אומגעדולדיק.
דערפאַר פאַרזאָגן' וועל איך ביזן צענטן דאָר:
גוט־יאָנטעוו ביטן — גאַנץ קאַיאָר!"

דער כּאַזער און דאָס פערד

הערט!
אינדערפרי דער כּאַזער מיטן פערד
שמוסן זיך ווי ליבע שכנים איבער:
— אַ גוט-מאָרגן דיר אין זשאַלעב, ליבער!
— אַ גוט־יאָר דיר און דיין צעבער, און דיין קאַרעטע!
פון קאַיאָר אַ זון היינט אַ צעווייצעריהאַרעטע
זיך צעקאַטשעט ווי אַ יונגע שקאַפּע אויף די וועגן,
ווערט שוין זיין אַ רעגן!
— כּריאַק! אַ דיינע איז דאָס, נאָר ניט מיינע —
גאָט ברוך־הוא פאַרלאָזט ניט די באַזייַקים זיינע.
זאָל זיך רעגענען! דאָ וואַשט דער רעגן, דאָרט וואַקסט די בלאָטע!
— אָט-אָ!
(טוט מיט בײדע נאָזלעכער דאָס פערד אַ שמאָרע)
אָט אָראָס איז דאָך די צאָרע!
איי, די בלאָטעס! איי, זיי ליגן דאָך מיר אין די זייטן!
— אין די זייטן דיר די בלאָטעס ליגן?
וואָס־זשע שרייסטו? פערד, דיר וויניק פאַרגעניגן?
— פאַרגעניגן זאָגסטו? פאַרגעניגן, אַז די זעל פון זיך אַזש שפּייט׳ן?

אַך, אָך! איך דאַרף מאַכן היינט אַ וועג אַ ווייטן!
— מאַכט מען!
— יאָ, פאַרשטייט זיך! וואָס, אַ ברייַרע? אָבער טראַכטן טראַכט מען:

ס'עפּאַרכאַפּט אַ רעגן,
און די וועגן — אוי, די וועגן!
— וועגן? וואָס די וועגן? — זומפּיק, כאַזערעניו, זומפּיק!
— עט! אווו אַ פּערדקאָפּ, איז ער שטומפּיק!
— ווו אַ כאַזער, איז אַ כאַזער! פּאַר!
— קוק אים אָן נאַר, קייסט זיך גאַר!
האָסטו אָפּן ניכטער־האַרץ דיר אַ צוזאַמענשטויסעניש!
(זאָגט דער כאַזער און גייט זוכן אַ געמויזעניש.)

★

שפּעטערצו צום פערדל רעדט דער וואָגן:
„הערסטו, וואָס איך וועל דיר, ברודער, זאָגן —
פּאַר אַ כאַזער אַף קיין בלאָטע זיך ניט קלאָגן!”

דער כּאַזער און דער סאָלאָווײ

ניט קיין שאָרך! אַ פּיפּס צו טון ניט וואַגט!
שאַ! דער סאָלאָווײ, ער שפּילט, ער קנאַקט:
„קוויק דאַס האַרץ, קוויק, קוויק עס, קוויק עס
און באַגליק עס!
ס'איז אין לעבן דאָ מעסיקעס!
קוויק!
בליק נאָך בליק
פלי'מיר דאָך צוריק, צוריק, צוריק!
בליצט אַ בליץ, פאַרבליצט ער!
ווען-זשע אַז ניט איצטער? איצטער, איצטער, איצטער!
פלאַטערדיק, צעהיצטער
פלאַקער! פלאַקער!"
הימל עפן זיך! וואָס וויל ער, אַט דער קנאַקער?
שטילער, שטילער! לאָזט אַליין אים!
שוין, ער שפּילט שוין ניט פאַר קיינעם,
נאָר פאַר זיך, פאַר זיך אַליין אַ מיזמער:
איז מיר,
ווי אין אַ געפענקעניש אַ פייגעלע זיך פּיעסטעט,
ענג אים און די לופט פאַרפּעסטעט,
און סע קען ניט מער —
סע פאַרגייט זיך און סע בעט זיך, ראַכמים
ביי זיין אייגענער נעשאָמע, זאָל זי לאָזן זיך פאַרקייכן אים
און אַף אייביק זיך פאַרכליפּנען אין אַ טרער!
הער נאָר, הער!

וודער שוין גענומען שטארקער, העלער —
טאנצט א שטערן אף א טעלער!
האַלעלויאַ! ערגעצווו קלינגט־אָפּ א סטרונע
פון ביטאַכן, פון עמונע!
טסס! א קרוו *) איז דורכגעפלויגן
אף א ציטערשטראַל, די טרעלן
אים געפעלן,
און ער קלויבט זיי און ער טראָגט זיי העכער, העכער,
אין א פייערדיקן בעכער. —
און געמיטלעך, א באַלבאָס א וּוסטער, האַלב פארמאַכט די אויגן,
דרימלט זיך רעב בולפאָס, קאַשער־פּיסל אויסגעצויגן,
גענעצט, הייבט בענימעסדיק זיך אויף,
און די מאָרדע שאָקלענדיק אַראָפּ, אַרויף,
פרייכט ער און זאָגט גרעבצנדיק: „כריאָק, כריאָק!
העי, דו סאַלאָווייטשיקל, א רוך דיין באָבען, זאָג,
וו זיך אויסגעלערנט אזוי קנאַקן?
כריאָק! (שוין לאַנג געטון א גרעבץ אזא געשמאַקן!)
שפּיל, שפּיל, מאַמזערל, איך וועל דיך ניט פאַרגעסן!
שפּילסטו, קאָכט דער מאָגן אנדערש נאָך דאָס עסן!"

*) „גרוב"

רעב סוויניאקע

רעב סוויניאקע —
יאָ, אַ כאַזער איז ער טאַקע,
נאָר אַ כאַזער אָן אַ גאַל.
מעגסט אים זידלען, שעלט אַפּילע אים אין טאַטן,
ווייסט ער, פון קיין קלאָלעס ווערט מען ניט בעדאַל
און אַ זידלוואָרט צום מאָגן קען ניט שאַטן.
און דעריבער: קומסט־אַריין אין הויף, אין שטאַל —
הער ניט גאָרניט, טו דיר דיינס, געניס!
וואָרט ניט אױף קיבודים, מאַניעפּאָרגעס,
וואָס געפעלט דיר, נעם, צי באָרג עס,
סיידן, גאָט באַהיט, מע שלאָגט איבער די פיס;
אַז מע גיט, כאָלילע, דיר צו פילן,
טאָר מען מיט קיין שטעקן זיך ניט שפּילן —
שוין צו־אָפּ! אָן טיינעס! מאָרגן מעגסטו קומען ווידער.
גייט ניט איין מאָל, פּרווט מען נאָכאַמאָל, נישקאָשע.
פּרווט ער, טרעפט ער: ביי דער טיר ליגט יאַכנע־דוואָשע
די מאַכשייפע, זי, די שוואַרצע קאַץ, און וואַרעמט זיך די גלידער,
וואַשט זיך, גלעט דאָס קאָשער־פּיסקעלע, אַ גלעטל נאָך אַ גלעטל.
— מיאָ, אַ גאַסט אין שטעטל!
מיאָ, ווי גייט עס, פּאַניע „וואָס מע גיט אים קייט ער״?
(מיאָקעט זי, גרינגרינדלט מיט די אייגעלעך און שטעכט.)
— גוט, ניט שלעכט!
וואָלט געווען נאָך בעסער, וואָלט געווען דאָך בעסער,

ווי אין פּאַסעק שטייט עס! (זאָגט דער כאַזער און ער לאָזט זיך ווייטער.)

— שטיי! (פאַרלויפט דעם וועג זו) שטיי! בראָש האָט קיין צייט ער!

זאָג, וואָס שטייט אין פּאַסעק, אַלטער פּרעסער?
— שטייען נאָך אין קאַמער דאָרט די פּעסער
מיטן — מיטן —
— מיטן קרויט?
(שפּרינגט זי אונטער) ברענען זאָל אַף דיר די הויט!
דיין געביין זאָל זיך צעשיטן!
מאַרש! אַוועק!
פון כאַזערישן עק
מאַכט מען ניט קיין פּיילנבויגן!
(און אַ גראַבל אים אין פּאָנעם, שיר ניט אויסגעריסן אים די אויגן)
איך אים פּאַסעק, שרייט זי, ער מיר קרויט! —
רעב סוויניאַקע פּילט דעם טאַם פון טויט,
אַזש די קאַץ, די שוואַרצע, געל און גרין און רויט.
טראָגט ער אַפּ זיך, וואָרטשעט, שעלט — די קאַץ? כאַלוֹלע!
אַפן פּאַסעק
אים פּאַרדראַסיק!
און געפינענדיק אַ פּעטע בלאָטע און אַ קוילע,
מיטן פּיסק אין איר אַ פּליאַסק ער:
„פּאַסעק — הס־מלהזכיר!" *)

---

*) „האס־מילהאסקער"

דער פאַרצווייפלטער כאַזער

האָט דער כאַזער היינט געהאַט אַ טאָג!
ניט קיין טאָג — אַ פּלאָג!
(ניט פאַר קיין שום כאַזער דאָס געזאָגט געוואָרן!)
ס'ערשטע אויסגעלאָזט אַף אים דעם צאָרן
כאַיע-ביילע.
און פאַרוואָס? אומזיסט־אומנישט. געשטאַנען אַפן הויף אַ קיילע—
ער געדענקט ניט, צי אַ צעבער, צי אַ שיסל,
זאָל עס זיין דאָרט, וואָס סע איז זיך — קאָשער איז זיין פּיסל!
ניט זיך צוגערירט, איך שווער אייך!
כאַזער גייט זיך מיט זיין דערעך:
וואָס איז קיילע? נאָר אַ טאָפּל!
איקערשט איז דער טאָך — די פּאָר קאַרטאָפל!
האָסטו דיר ניט, נאַ דיר — כאַיע-ביילע מיט דער קאָטשערע!
און זי קאָטשערעוועט, קאָטשערעוועט,
כאָטש ער קוויטשעט, כאָטש ער רעוועט.
העלפט ניט. ציט ער אָפּ. ער זוכט אַ זומפּ, אַ מאָטשערע,
אָפּצוקילן — ניט אַזוי זיין קאַעם ווי זיין רוקן.
(אַז סע בריט, סע בריט מעסוקן!)
טראָגט עם אים גאָר און פאַרטראָגט אים אין רעב שמאַריעס גאָרטן.
שאַט ניט, באַלד געפונען ער אַ טרייסט זיך דאָרטן —
צו באַארבעטן אַ גאָרטן, האָט איר דען אַ טייניג אַ געשמאַקערן?
נעמט דעם גאָרטן ער צעגראָבן און צעאַקערן
מיט דער נאָז און מיט זיין פּלאַטשיק פרומען פּוסקל,
צען מאָל בעסער ווי רעב שמאַריע מיטן ריסקל.

ווי ער שטייט אזוי פארטון אין סאמע רעכטן גראבן,
ערשט — רעב שמאריע מיטן שטעקן מיטן גראבן!
גיי־זשע ארבעט, אקער מיט דער נאז,
אז רעב שמאריע איז באלבאס,
ער דער גארטנהיטער!
לויפט דער כאזער ווייטער, פליט ער,
צווייטאל שוין אן אפגעבריטער —
שטייט א פערדל איבער פולן גערשטנזאק.
זאגט דער כאזער: „כ'ווינטש אפ'טיט!"
„ביטע מיט!"
ענפערט אים דאס פערד, „גאר עסן ניט!"
„עסן ניט? פארוואס? דער גערשטן ניט געשמאק?
לאמיך אקערשט נאר פארזוכן! נאר פארזוכן!"
און ער שטופט דעם פיסק און כאפט א דריגע.
איז דער כאזער אויסער זיך און נעמט מיט טויטע קלאלעס פלוכן:
„דו פערדאטש דו איינער! פליאסקעדריגע!
שלאגט! געביי וואלט דיך א פייער־עגן אפגעקרעלט!
וואלט א בלאטעראס פארפלייצט אי דיך, אי שטאט, אי פעלד!
אלץ פארדארבן, אלץ! קיין כאזער קען ניט לעבן אף דער וועלט!"

איבערן צעבער

שטייט א צעבער פול מיט ווייס־איך־וואָסן, שאַלעמויזן —
סע פארשטייט זיך, קוים א צעבער, שוין מיסטאָמע ניט קיין רויזן.
איבער אים ווער מיט זיך? דער מעפונעק
כאַזערוניק,
קאַשער־פיסל, טרייפע־בייכל.
שטייט און קייעט און ער וואַרטשעט: „פע, א מייכל!
ניט קיין טאַם, ניט קיין רייעך!
איצט פאַרשטיי איך:
ווער דער בעסטער,
ס׳אַרגסטע עסט ער.
יאָ, דער קו, דער שטויסערקע, די בעסטע קלייען
און דעם פערד, דעם דיגאַטש, האָבער גיט מען קייען!
מיר וואָס? דאָס! אַבי א פולער צעבער! ניט געקאַרגט!
איי סע קריכט אין האַלדז ניט? איי סע וואַרגט?
(כראַק! סע קערט די גרינע גאַל זיך איבער!)
אַרט אים, מיין פאַרנאָסעגיבער?
שטייט און רעדט דאַרט! גלייך ווי גאַרניט! ניט זיין אייסעק!"
און אזוי־אָ וואָרטשענדיק, אָן כיישעק,
כאַפנדיק די זעט,
ער דעם צעבער אויסגעליידיקט ביז העט־העט.

דער כאַזער און דער האָן

איבער פולער קאָרעטע אַ כאַזער שטייט אַ דיקער
און ער אַכלט. ניקער,
אַז ער האַלט זיי'ר פונעם פּאָסעק: כבד את *) —
ערלעך האַלט דעם פּרעס!
למען יאריכון **) —
ווייל אין זכוס פון עסן לעבט מען, מע דערלעבט מעשי'בן."
אינדעם קומט צו פלי'ן דער רויטער קוקוריקער
און געוואַלדעוועט: „סטייטש, סטייטש? וואָס טוסטו? האָב
ראַכמאָנעס!

ווייסט ניט, היינט אַ טאָנעס?
אפן הימל זיך באַוויזן היינט אַ ווילדער בעזעמשטערן,
זאָגט מען, ער מיט פייער וועט די וועלט אויסקערן
און דערנאָך ערשט איבערקערן,
שאַכטים וויינען און ווי בלוט כאַלאָפים גיסן טרערן —
ער דעם ראָש אין קאָרעטע! ווי קיינמאָל גאָרניט! וואָס? ער
נעמט זיך עפּעס דען צום האַרץ? און איז אַ צאַדיק! כאַזערפיסל
קאָשער!"
„נאַרישקייטן!" זאָגט דער כאַזער, „מיך וועסטו ניט שרעקן!
זאָל די וועלט זיך איבערקערן, מעג זיך אַלדינגס עקן —
כאַזער טאָמיד נאָך געפינען זיך אַ בלאָטע וווּ זיך אויסצושטרעקן!"

---

*) „קאַבעד עט" — **) „לעמאַן יאַריכן"

אויסיעס

אותיות מחכימות.

א, ב

צו דער אלעף זאָגט די בייס:
— ווער איז בילכער? איך צי דו? — איך ווייס?
דאכט זיך, איך! פארשטייט זיך: ריישעס
איך דאָס ערשטע אין „בראשית“,
שיינעס
איך מיט „כאָכמע־בינע“ בין אין שכיינעס.
פרעג איך, זיי ביט בייז,
וואָס גראָד דו דער ראָש־ווערישן כונעם אלעף־בייס,
און פארוואָס ניט איך דערצו בין זויכע?
טאקע די דאָס ערשטע ביי „אָנוכי“!
— ניט נאָר ביי „אָנוכי“, אויך ביי „אתה“!
(קומט א קלאָרע טשוווע און א גלאטע.)

ג

ווייסט איר, ווער אמאל פארזינדיקט זיך אין הימל?
גימל!
זי איז דאך דאס בינעוודיקע ווייצערהארע־פיסל,
נו, פארגלוסט זיך איר, א שטיף צו טון אביסל —
טוט א שטויס די סאמעך.
„אט דאס רייפל", זאגט זי, „קייקלען לאמיך!"
שליידערט ווי א קיילעבל די יוד.
און וואס נאך די גימל טוט?
שטייט רעב צאדיק איינגעבויגן, און קאוואנעס הייליקע פארטיפט —
און דאס פיסעלע סע שטיפט,
טרעט אים אן, אומגערן קלוימערשט.
טוט רעב צאדיק דאך א ציטער. קוים ערשט
ער צו זיך געקומען, ער דערפילט א ברי —
אנגעשפארט אין אים זי גרינגלעך מיט דער קני:
„נעמט נית פאר אומגוט! זיך אויסגעגליטשט אביסל, גליטשיק!"
און זי בייזערט אף דער לאנגער נון זיך: „סמיטשיק!
זעט, איך פאל — אים ארט ניט! רירט זיך גאר ניט!"
און רעב צאדיק ווערט מעוולבל, שטאמלט! „נימע! נע! מע
טאר ניט!"

און ער פילט און גלוסט דעם טייניג פון נעווירע.
אלע שטערנדלעך — א ווינק זיך איבער, אלע אויסעס א מימל,
און דער מאלעך־דוימע זיך א לאז, געכאפט די גימל,
צוגעבונדן צו דער פואטע איר צוויי רעדעלעך — א ציירע,
און א ברומבאס, ווילד געשריי,

אויסגערופן: „ציירע גימל — גיי!"
און פון דעמלט גייט דאָס פיסל, בלאָנדזשעט ווי אַ שרעטל,
ווו אַ שטאָט און ווו אַ שטעטל,
אונטער טישן אונטער בענק,
אַלפי ראָוו דאָרט ווו ס'איז ענג,
טאַנצט אַף סימכעס און אַף קוואָרים,
און אַפילע צווישן שורעלעך פון ספאָרים.

דער מעיוכּעס

ווו די מייסע זיך געטראָפן? ווער וועט זאָגן, ווער?
ניין, איר וועט ניט טרעפן, קינדערלעך, איך שווער!
ניט אַף דר'ערד, ניט אין הימל, ניט אין שלאָף —
נאָר אין סידער אפן קעפל פון דער וואָוו.
איינמאָל איז אהין א כּוריק אַלפי נעם:
ער זיך, זאָגט מען, צוגעשטעלט א בענקעלע א חעם
און געטון א שפּרונג אהינצו; אַנד'רע זאָגן,
אים אין מויל א פליג פאַרטראָגן,
אויסגעשפּיגן
און געלאָזט דאָרט ליגן —
אָט אזוי דערהויבן ווערט מען אַלפי מיקרע!
טכילעס ער געפילט זיך אויוון פריקרע.
וואָס־זשע? גאָרניט! עפּעס האָט זיך ניט געלוינט.
נאָר אַז סאָפּקאָלסאָף זיך צוגעוווינט
און באקומען גאָר א נייעם נאָמען: כּוילעם,
ער געוואָרן גרויס ביי זיך און לעבעדיק און מונטער —
ווייס איך! גאָר ניט הער! דערקענט שוין ניט דעם קליינעם
אוילעם,
קוקט פון אויוון אַף אינגאַנצן דעם דערונטער:
אי דער פּאַסעך אי דער סעגל, זיינע ברידער
וואָס מיט אים אין סידער,
אי דער ציירע אי דער קאָמעץ
אַלע זיי באַסדאַרגעס,*) כּאָמעץ!

*) „חוה־דרגאס"

און אפילו רעב מעלופם — כאָטש דער לעצטער
אויך, מיר דאַכט, דער אייגענער באַל־צורע,
נאָר אביסל נידריקער פון אים ער אין דער שורע —
אויך אַ גאָרנישט! איינס אין אים נאָר שעצט ער:
פירט זיך סטאַטישער, געזעצטער.
„און אַ סוואָרע," זאָגט ער, „גאָר פאַראַן אַזוינע ערטער,
וווּ קיין סימען ניט, קיין זייכער פון דער כעוורע דער געערטער!"
(הער נאָר, רעדט גאָר דייטש שוין! שיינע ווערטער!)
צים אַהין, אין יענע הייליקע מעקוימעס —
אוי מוז
זיין דאָרט רוין און שיין! אַ טייניג נאָר אַ ליבער!
איינס און איינס געקליבענע! און דאָ? איך בעט איך איבער —
כירעק־מירעק־שורוק! שטייט ניט אָן אים, מיסלעך.
הערט מען און סע ווערט פאַרדריסלעך.
„אהא! געזאָגט איך!" שרייט דער פּאַטעך, *)
„לאָזט קיין כיריק אויוון! איצטערט נאָט איך!"
און דער רעב מעלופם?
נעבעך, ס'טוט ביים האַרצן אַלע מאָל אַ צופּ אים!
„נו!" מאַכט ער, „נו־נו!
טפו!"
און אונטער אַ יודל איינגעקאָרטשעט,
ליגט דער קאָמעץ און ער וואָרטשעט:
„יאָ, יאָ! דערלעבט זיך! גוט דערלעבט זיך! שיינע צייטן,
כיריק זאָל פון אויוון רייטן!"
און דער קרומער סעגל
קוקט קעסאָקע און וואָרפט מאַמזעריש אַן אייגל:
„עהע, מע קען אייך, פּעטער! איר פון אונדזער אוילעם!
וווּ מע טרייבט רעב כיריק, דאַרף מען ניט רעב כוילעם!"

*) „פתח"

דער וויקועך

א וויקועך פאַר כל עם ועדה. *)
ביידע,
אי די פּראַקטיש־קלוגע בײם,
וואָס אין אַלדאָס בײז,
אי די צאַדיק, וואָס אין פעלץ —
באַלעטויווּעס זײ דער וועלטס.
און זײ וואָלטן לאַנג פאַרזאָרגט זי, ווען ניט דער וויקועך.
„אַז איך צאָל אַ טויווע פאַר אַ טויווע,"
שרײט די צאַדיק, „וואָס-זשע טו איך?
טוט אַ גרויסן כעסעד דען דער לויווע,
אַז ער צאָלט זײן כויוו?
ניין, דעם סוינע פאַר אַ ברודער קויף —
דו פאַר שטײנער צאָל מיט לעקעך!"
„אַ, פאַר שטײנער צו אַ הויכער מעקעך!"
פאַלט־אַרײן איר אין די רייד די בײם,
„איך בין אָרעוו דיר, ניט אײנער
קומען קויפן לעקעך וועט בײ דיר פאַר שטײנער.
וועסט שוין אָפּלײזן — נישקאָשע, לײז!
איך זאָג, האָדעווען דאָס שלעכטס מיט לעקעך און מיט פלאָדן —
אי פאַר זיך, אי פאַר דער וועלט אַ שאָדן!"
„שאָדן?" בײזערט זיך די צאַדיק, „וואָס? באַצאָלט צו טײער?
פרעג איך דיך: נו, לעשט מען פײער דען מיט פײער?

*) „קאָל אָם וועאײדע"

מיטן שלעכטן וווּלסט דאָס בייזע דו באַזוינגן?
ניין, אַ שעקער, שאַוו-וועשעקער! ליגן!
בוימל אָפּן פייער גיסטו, ווייס!"
„יאָ, איך ווייס — וואָס צו איז איבריק!" זאָגט די בייס,
„און מאַלאָכים טרעפט מען גאָר אין הימל!"
„ווייסטו וואָס-זשע, פרעגן מיר די גימל!
זי די ערשטע איז ביי גאָט,
ווייסט אַוואַדע זי פון גוטס און שלעכטס דעם סאָד."
גימל? נו, איז גימל. גייען זיי צו גימל פרעגן
פונעם שלעכטס און פונעם גוטס די וועגן.
הערט זיי אויס די גימל, טראַכט און טוט אַ קרעכץ.
„וואָס-זשע זיפצטו גאָר? וואָס קרעכצטו?"
פרעגט די צאַדיק, „אונדז דאָס האַרץ צעברעכסטו!"
זאָגט דאָס גימעלע: „איך קוק אַף לינקס, אַף רעכטס,
און איך טראַכט מיר: גוטס פאַר גוטס, צי גוטס פאַר שלעכטס,
דאָס אַ שיילע איז אַבויץ.
אייך וואָס בעט איך — צאָלט דערווייל ניט שלעכטס פאַר גוטס!"

דער פראגעצייכן און דער אויסרופצייכן

דער אינדרייען
איינגעהויקערטער הער פראגעצייכן
און דער אויסגעשטרעקטער גאדלען, וואס צו שרייען
ליב אפילע, ווען ער רעדט מיט ווייכן,
אדן אויסרופצייכן — ביידע
פאר דער כאשעווער, בעקאוועדיקער איידע,
פאר די קלוגיטשקע דריי פינטעלעך געאמפערט זיך, נעלאדן,
איבער עמעס זיך געשפארט.
„איך בין עמעס!" שרייט דער לאנגער אדן,
„עמעס שרייט נאר, ווייל אים ארט!
עמעס איז אין קוילע־קוילעס, אין געשריי,
ווייל ער פילט, ער איז גערעכט, סע טוט אים וויי!
עמעס איז ביי מיר, ביי מיר!"
„עמעס איז ביי דיר?"
פרעגט דער פראגעצייכן, 'האייטאכן?
עפשער גאר א טאעס, ליבער שאכן?
וואס איז עמעס, פרעג איך, ניט א שוילע אין א שוילע?
ניט א צווייפלרייפל, וואס סע שליסט זיך אויף א ווילע,
נאר קעדיי זיך הינטערווילעכץ צו פארשליסן אין א בייגל?
צי דער עמעס גאר א רעטעניש, פארבארגן אין אן אייגל
פונעם מענטשעלע, וואס מענטש טראגט אין זיין אויג עם?
עמעס פילט גערעכט זיך? עפשער גאר אליין אף זיך ער ברויגעס
און ער מאטערט זיך אליין און בויקערט,
איינגעהויקערט

אונטער נאָגנדיקן ניגנדל, וואָס ניט צעפּויפּעס, ניט פאַרשווייגעס?
עמעס — רוען דען ניט שטילע טרויער-פראַגעס, טאָמער־דייגעס
אַף זיין פּאָנעם אַף זיין בליכן?
און די וועלט אינגאַנצן — ניט אַ פראַגעצייכן?
קען דער עמעס דען באַגיין זיך אָן אים?"
און די דריי דאַיאָנים
ביידע צדאָדים אויסגעהערט
און געיישעווט זיך אַהין, אַהער, געקלערט,
נאָכדעם זיי אַרויסגעזאָגט אַ פּסאַק,
און אַ פייערדיקע האַק
אויסגעהאַקט אים אין דער רעכטער באַק
פונעם גרויסן קלויסטערגלאָק
און געהייסן קלינגען אים ביינאַכט פון הויכן שטאָק:
„אויסרופצייכנס צו אַסאַך —
שוין מיסטאָם דער עמעס שוואַך!"

★

ווילט איר מיר ניט גלייבן — סיוויסיי
שטייען די דאַיאָנים דאָ אָט אַלע דריי . . .

דער כאָלעם

פייגל דאָך פאַראַן מיקאָל־האַמינים!
איך וועל איצט דערציילן פון אַ גרינעם,
וואָס געקומען איז אַ ווייסער אים אַקעגן.
אָבער פריער מוז אַ רעטעניש איך פרעגן.
הערט: אין הימל דאָ,
אַף דער ערד ניטאָ,
נאָר איר טרעפט עס ביי רעב מעכעלע מעלאַמעד —
וואָס איז דאָס? — אַ לאַמעד.
— יאָ, געטראָפן!
איצט דער וועג צום מאָשל אָפן.
כ'האָב אַמאָל געכאַפּט אַ דרימל,
ווי איך זע: אַ ווייסער בושל פליט פון הימל;
אים אַקעגן פונעם שטיבעלע פון מעכעלע מעלאַמעד,
דורכן קוימען, אַף אַ טישטעכל פון סאַמעט,
פליט אַ היי, יוד, אַ מעם, אַ לאַמעד.
נאָך אַביסל
און די לאַמעד גאָר אַ גרינער בושל אַף איין פיסל!
— וואָס? אַ גרינער בושל גאָר? — אַ שיילע אַף אַ כאָלעם!
און דיביידע בושלס אָפּגעשמעלט זיך אַפן הערכל
פונעם אַלטיטשקן רעב מעכל
און מע נייגט זיך און מע גיט זיך שאָלעם:
„ס'קאָצל קומט! פונוואַנען איז גאָטס דינער?"
שטרעקנדיק דעם רעכטן פליגל, פרעגט דער גרינער.
„פונעם הימל איבער וועלט דער גאָרער!"
זאָגט דער קלאָרער.

„וואָס? פון הימל? אויבעט דאָרט געװען?
און פאַרוואָס־זשע איך דיך ניט געזען?
לאַנג אַפּאָנעם דו אַ וואַנדערער!"
„ניין, מיין הימל איז אַן אַנדערער!"
„ד'היינע?"
„פּאַשעט, איך בין ניט פון דיינע!
איך — מיין הימל איז אַ בלאָער, הויכער, ברייטער,
אַ צעשפּרייטער,
און מיט כמאַרעס שוואַרצע, און מיט בליצן רויטע!"
און דער הימל דיינער — אויסיעס גאָר טויטע!"

★

דאָס דער כאָלעם.
ווער־זשע ווייסט ניט, אַז כאַלוימעס קערן־אָן זיך מיט מעשאָלים?
זאָל זיך דאַכטן אייך: דער כאָלעם, איך געזען גאָר אַף דער
וואָר אים.

איינמאָל, ווען מיט עקל
איך אַ טרעט געטאָן אומגערן אַפן עקל
פון אַ לאַנגן ביכערוואָרעם.

קויצע־שעל־יוד *)

איך וויל עפּעס אייך דערציילן — זאָל זיין רו!
עפּנט־אויף אַ ביכעלע,
זוכט דאָרט אָפּ אַ יודעלע און קוקט אייך צו:
האָט עס אַפן קעפּעלע אַ שטריכעלע,
אַ פּיצפּיצעלע
ווי אַ קיצעלע,
וואָס סע טוט אַ פליגל מיטן פּיסעלע אין שפּיצעלע
פונעם נעזל פון איר זונדעלע, איר טעכטערל,
אַף אַרויסצורופן אַ געלעכטערל.
הייסט עס, אַט דאָס שטריכעלע, אַ קויצעצל,
אָדער קויצע־שעל-
יוד.
טרעפט זיך, שפּעט ביינאַכט, מע שלאָפט, מע רוט,
טוט אַ קויצעצל אַ מורמל: „אַץ, אַץ, קויצעץ,
קאָלעפּויץ עס,
און פאַרקלויץ עס,
אַץ, אַץ, אַץ,
בוידעם, קלאַץ!"
הייבן־אָן די אויסיעס און ביכעלע זיך ווגן —
שוין, אַן איבערקערעניש, מע נעמט זיך קריגן:
קיינער, שטיינער, וויל ניט שטיין, ניט ליגן
לעבן ביים.

---

*) „קוצו של יוד"

בעבעט! וואָס נאָר עפּעס — „בע!"
פּע!
זאָל זי גיין צו אַלדאָס בייז!
און די גימל דריגעט מיטן פּיסל,
טרייבט דאָס אַלעפל. „געהערט אביסל?
שטופּט זיך," שרייט זי, „אָט דאָס שאַמעסל!
ניט געזען אַזוינס נאָך — אַ קאַראַמיסל
מיט צוויי קענדעלעך!"
און די רייש פון „רענדעלעך"
וויל ניט שטיין אײנינעם אין איין שורע מיט דער דאַלעד.
„ווו קומט ער אַהערצו," שרייט זי, „אָט דער דאַלעס?"
וואָס מע בעט זי: שוויג! אָן ציצעס ניט קיין טאַלעס!"
ניין, סע העלפט ניט! פּעך-און-שוועבל! סמאַלעט!
און די לאַנגע צאַדיק וויל ניט איינשטיין לעבן „האר".
סטייטש, פאַרוואָס? פאַרוועון? „דערפאַר!
ווייל ער איז אַ ראָשע! ווייל ער האָט דאָך ניט קיין האָרן!"
און דאָס לאַמעד-וואָוול שלעפּט דאָס פּיסל, ענג דעם פּיסעלע און שמאָל אים —
ווו? אין „שלום".*)
„גאָט מיט אייך! פּאַמעלעך! שלעפּט ניט, וואַרטס!"
„סאַראַ שלום, סאַראַ ווערט,
אַז זיין שין געפינט מען ביי דער שווערד
און זיין מעמעלע אין קלעם
נאָר ביים סאַמעך-מעם!
און איר קענט עס טרעפן אין נעקאָמע
און אַפילע אין מילכאָמע
(כאָטש אביסל אַנדערש דאָרט געשלייערט)."
און די שין צעבלאָזן זיך, צעפּאָכט, צעוויירט
ווי דער ווייער פונעם אינדיק,
רוקט זיך פון דער קוף — די קוף איז זינדיק:
„ס'איז דאָס כאַזערפּיסל קאָשער פונעם שעקער —
זאָל זי גיין צום דאָקטער, צום אַפּטייקער!"

*) „שאָלעם"

אַט אַזוי אַ רייסן זיך אויסיעס, די ווערטער,
און אַנטלויפֿן פֿון די ערטער
אין די צעגנטליקער, די מייעס,
און סע פֿעלן ניט קיין העצער —
קעגן אים, זאָל לעבן, קעגן גרויסן באָבער-זעצער.
(כוצפּע! אים גאָר זאָגט מען דייעס:
„אַט אַזוי צעשטעל! אַזוי צעשטעל!)
פֿרעגט ניט, קינדערלעך, ניט גוט!
און אַז ס'איז באַשערט, איז קומט עס פֿון אַ קוויצע־שעל־
יוד.

אי

צאַדיקל, מיין צאַדיקל, דאָס ערשטע פונעם שטייסל
אין מיין ליבן אַלעפּבייסל!
כאַטש געהויקערט און געבויגן,
טויוולט זיך עס אַלע מאָרגנפרי אין רעגנבויגן,
קומט־ארויסעט שלאַנק און אויסגעצויגן,
און אַ לאָז זיך אַף אַ גילדן בלעטל
גלייך צו מיר אין בעטל —
שפּילן מיר אַביסל זיך אין קיצל־גלעטל.
נאָכדעם פרעג איך עס: וואָס הערט זיך עפּעס נייסעלעך?
שמייכלט עס, דערציילט מיר מייסעלעך.
איינס פון זיי דערצייל איך איצט: כיריק
אַנגעשמעקט זיך ערגעצווו מיט לידיק.
ס'איז אַזאַ מין מאַנגעלעניש, אַ נאַגעניש,
וואָס גייט־איבער אין פאַרכאָלעמטקייט, פאַרטראַגעניש
און אין שטילן זאַגעניש,
וואָס מע רופט הישטאַפּכעס: *)
עפּעס וויל זיך, עפּעס בענקט זיך, עפּעס — עפּעס —
אוי, ווו נעם איך עס? ווי כאַפּ איך עס?
כאַפּ אַ ווינטל אין די סטעפּעס!
„אי! !" צעגיסט זיך שטיל דער כיריק, „אי!
אי, אַז ס'טוט אין סאַמע פּינטעלע אַ ברי
און אַ צי

*) „השתפכות"

ערגעץ ווייט, אהין, אהין —
וואָלט איך אויפגעכאַפּט זיך אַפן קעפּל פונעם פּאַסעך־שין
און אין שטילקייט פון דער מוטער נאַכט,
דורך לעוואָנעס־אָד און ציטערפּראַכט,
וואָלט איך מיט מיין בענקשאַפט מיר געפלויגן
ביז צום העכסטן פּינטעלע, צום כוילעם,
וואָס צווישן דעם און יענעם אוילעם,
צום שוואַרצאַפּל פון גאָטס אויגן,
וואָס ער איז פאַרזונקען אין אַ דרימל,
ווי פאַרטאָג דער טויטראָפּן אין בלימל,
וואָלט מיין בענקשאַפט אים געוועקט, געוועקט,
ווי סע וועקט דעם פונק אַ בלאָזאַק,
וואָלט ער אויפגעכאַפּט זיך מיט דער גוורע, וואָס אין אים פאַרשטעקט,
און צעבליצט זיך אין אַ דאָגעש־כאָזעק,
אינעם דאָגעש־כאָזעק פון דער וועלט,
וואָס ער ברענט און ברענט ניט אויס אין פּיין,
וואָלט איך זיך אַף אים געשטעלט,
זאָל איך איינס מיט אים אַף אייביק זיין —
איינס, עכאָד און שאַ!
אָדער ניין! וואָס זאָג איך, הא?
עפּשער, ווארפנדיק זיך אַף דער שין פון שטורעם,
זאָל איך טראָגן זיך צום הויכן טורעם,
ביזן סאַמע שפּיץ,
צו דער וואָו דער שטאָלענער, וואָס ציט צו זיך דעם בליץ,
און פון דאָרטן, טוענדיק זיך אַ צעגלי,
זאָל אין בליץ און שטורעם איך אויסדונערן מיין „אוי"?"
אָט אַ לאָשן, אָט אַ שפּראַך!
אָבער פון וכך
היה אומר
ביז וכך היה עושה *)
רעגנס, פרעסט און ווינטן גרויסע.

---

*) „ועקאך האָיאָ אוימער" — „ועקאך האָיאָ אויסע"

אינדערווייל גאַר שוועסצייט, אַרום לעגבוימער,
ווען סע טאַנצן אויסיעס גינגאָלדענע צווישן ביימער,
ער שפּאַצירט זיך אַפן גרינעם פעלד דעם פרייען
און דערזען אַ כיריקל, וואָס זיצט אונטער אַ זאַיען.
דאָ דאָס שיטערע פון דער געשיכטע
דורך אַ זיפל וועל איך זייען
און אייך לאָזן דאָס געדיכטע:
ער און זי
זינגען שוין אַן אַנדער לידעלע — ניט „אוי",
נאָר וואָס דען גאָר? „איי"!
ציירע זאַיען זיי —
ער מיט איר ווי אַנד'רע צוויי!
און סע נעמט, פאַרשטייט זיך, ניט קיין שמיטע,
קומט שוין צו דאָס דריטע.
ווער געבראַכט עס? פרעגט די פייגל!
ווייסן ווייס איך, פונעם ציירע ווערט אַ סעגל.
און דער סעגל? עהעהע!
אַנדערע דיבורים: לירִיק-שמיריק — בע!
דאָס פאַרגעס! געווען אַמאָל אַ קוריק,
איצט צוויי אייגעלעך מיט אַ בערדל — איז דאָס גירִיק.
— גירִיק? יאָ! — נאָך וואָס? נאָך וואָס, אַז ניט נאָך געלט?

דאָס דער פּופּעק פון דער וועלט!
און אַף וואָס איז זי, די ליכטיקע, געשטעלט?
אַף דריי זאַכן: זעט און פּעט און בעט!
ווייטער גאָרניט, עט!
און צום סאָף פאַרקויפט עס זיך צום שעד
פאַר אַ בייגל!
דאָס די מייסע פונעם כיריק, וואָס געוואָרן איז אַ סעגל.

קלינגט דער זייגער דריי

קלינגט דער זייגער דריי,
ליג איך מיט די אויגן אָפן,
טראַכט מיר אויס א מאָשל — סיוויסיי,
ווען סע שלאָפט געשמאַק זיך, קען איך ערשט ניט שלאָפן.

דריי

זיצט ביי זיך אין צימערל רעב לייזערל דער קלייגער,
רעדט מיט זיך אליין ער.
פֿרעגט ער ביי זיין אומעט:
„וואָס איז אייגער?"
הערט ער ווי א פֿליג אין אויער זשומעט:
„אייגער איז דאָך קייגער!"
זאָגט די שארפֿע ספּייקעס־ווײַ,
וואָס צעשיידט אים: „אייגער איז גאָר צוויי!"
פֿרעגט ער: „וואָס־זשע פֿיל איך עמעצן א ביט־געזעגענעם דערביי?"
קלינגט דער זייגער דריי.

דאָס בלימעלע

שפּילעכלעך פאַרשידענע:
מיט אַ קאָשיקל אַ יידענע,
מיט אַ העמערל אַ שמידערל,
און אַ הענטעלע וואָס קוקט אין סידערל,
אַ פּאַיאַצעלע, אַ בערעלע, אַ ביבערל,
און אַ זעלנערל אַ גיבערל,
אַף זיין בריסטעלע אַ בלעכל —
און צווישן אַלע אין אַ קריגעלע אַ בלימל.
און כאָטש שפּעט שוין, צייט צו טון אַ דרימל,
פירט דאָס בלימעלע אַ שטיל געשפּרעכל
מיטן זעלנערל, וואָס שטייט דערנעבן.
בלימעלע דערציילט אים פון איר לעבן:
ז'איז אַמאָל אַ זומערפייגעלע געווען —
שוין געמעגט זי דערמלט זען!
ניט אַ פייגעלע — אַ ציטערל!
ניין, וואָס רעדט זי — גאָר אַ שפּליטערל,
יאָ, אַ שפּליטערל פון רעגנבויגן!
צאַפּלדיק ארום אַ שטוביק־נאַכטיש זונעלע געפלויגן,
עפּעס זי די זיסע וואַרעמקייט געצויגן —
אָפּגעברענט די פליגעלעך! אַ ברייערע?
איז אַרויס אַ גזיירע
פון די שטערנדלעך, די בלימעלעך פון הימל:
ווערן זאָל פון פייגעלע אַ בלימל.
נו, אַ בלימל, איז אַ בלימל. צווישן פלאַקסן
זי אין פעלד געוואַקסן,

זיך מיט פליגעלעך און ווינטעלעך געשפילט.
גאָר נים שלעכט זיך דאָרט געפילט.
נאָר א צאָרע, נעמט עס צו די שטערנדלעך זי ציען!
איז כאַטש בעט דעם שטורעמווינט, ער זאָל זיך פאַר דיר מיען —
צוגעבונדן צו דער ערד זי מיט א שטריעלע!
כאַלעשט זי און קוויקט זיך מיט א טויעלע,
א טרייסטעלע: איר דערלייזער. ער וועט קומען נאָך, וועט קומען,
שמעקן וועט ער איר געדוך איר פרומען
און באפרייען זי, באפרייען . . .
נו, אינקורצן, יאָ, נאָכוואָס אסאך דאָ ברייען —
ר'איז געקומען! יאָ, געקומען איר דערלייזער,
אָבער אוי און וויי ז'איר —
בעסער וואָלט זי אין איר בענקשאפט שוין געבליבן!
האָט באפרייעט און קיין פליגל נים געגיבן!

★

שפעט. סע קלינגט דער זייגער דריי.
קלאָגן זיך? פאַר וועמען? נים קעדיי.
שטיל — סע שלאָפט דאָס זעלנערל פון בליי.

דער שרעקלעכער געדאַנק

נאַכט.
שוין די וועלט איר אויג פאַרמאַכט
און אַ שטילער, זיסער שלאָף
איז געפאַלן אַף די שאָף.
נאָר אַ שעפעלע דאָרט איינס נאָך וואַכט,
און סע פלאַטערט און סע ציטערט,
וויינענדיק פאַרביטערט
זיין ראַכמאָנעסדיקער מע.
— טאַכטערלעבן, פע!
(זאָגט צו אים אַ שכיינע)
עפעס טנועס האָסטו אין דיר גאָרניט שיינע!
מעקען ווען מע שלאָפט שוין? וואָס דאָס פאַר אַ גאַנג?
ציי דו ביסט, כאָלילע, קראַנק?
טוט דיך עפעס ווײ, האַ? זאָג!
— וויים איך? כ'וואָלט געוואָלט, סע זאָל שוין ווערן טאָג.
ס'איז שטאָק־כוישעך, ס'וויינט דער ווינט —
פאַלט אַ פאַכעד . . . אוי, גאָט, העלף!
אין אַזוינע נעכט ניט רוען דאָך די וועלף!
— גיי שוין, גיי! דו רעדסט דאָך ווי אַ קינד!
מיינסט, סע שלאָפן עפשער איצט די הינט?
ק'מוירע ניט, זיי ליגן ביי די טויערן
ווי די בערן, מיט געבוי'רטע אויערן,
כאַפן־אויף אַ ליאַדע שאָרך, אַ מינדסטן ריר!
— בע! מע! (מאַכט דאָס שעפעלע) די קלאָווים... בילערס פיר...

— וואָס־זשע, סערדצע? רעד!
— וואָס זאָל איך דיר זאָגן? זען דעם גראָען שעד —
ניט פאַר דיר און ניט פאַר מיר;
ס'איז מיר אָבער אַ פאַרדראָס, אַ ווייטיק — קראַנק
מאַכט מיך דער געדאַנק:
איך וועל שולדיק זיין אַ הונט אַ דאַנק!

צוויי רויזן

כ'האָב אַ מאָשל פון צוויי רויזן אויסגעטראַכט.
איינע
זיי'ר אַ שיינע,
גאָר געמאַכט
פון פּאַפּיר און דראָט,
און די צווייטע — געל, פאַרשמאַכט,
כאָטש פון גאָרטן ערשט געבראַכט.
און זיי ביידע גראָד
ליגן אַף איין טיש. „טײַ'רע שביינע,"
זאָגט די ערשטע מיט אַ קרעכץ,
„זאָג, וואָס האָסטו אַזאַ פּאָנעם אַזאַ שלעכטס?
ביסט אַמאָל געווען דאָך גאָר אַ שיינע,
מע דערקענט נאָך אַף דײַן פּאָנעם
פון דײַן שיינקייט די סימאָנים —
נו, דערצייל-זשע וואָס דיר פעלט,
וואָס דו ביסט אַזוי פאַרגעלט
אַף סעקאָנעם!
בענעמאָנעם,
כ'קען ניט קוקן פאַר ראַכמאָנעם!"
„גאָרטן — הייסע שטראַלן — פרישער טוי —"
שטאַמלט יענע, „אוי, סע בענקט זיך מיר אַזוי!"
„ס'בענקט זיך? פּסס, אַ צאָרע! וואָס אַ בלום זיך גלוסט!
שטראַלן, גאָרטן,
פרישער טוי — ווי רופסט עס דאָרטן?
גלייב מיר, פון די נאַרישקייטן קיינמאָל ניט געוווּסט

און איך לעב, און דאנקען גאָט!
הערסטו, שוועסטער, איך וועל זאָגן דיר אַ סאָד:
דאַכט זיך, סערדצע, דיינע נערוון שוואַך,
און דערפאַר, זיי מויכל, רעדסטו מיר ניט צו דער זאַך,
הויריעס, כאַלוימעס זיך דיר ווייזן.
וואָלסט געהאַט די נערוון אָט ווי איך, פון אייזן —"
„ניטע, ניטע! אוי, וואָס רעדסטו?"
מיט די קויכעס מיט די לעצטע
האָקט זי איבער די פאַרשמאַכטע,
„זיבן וואָכן איך געבליט, מיר דעם טויט געבראַכט די אַכטע,
אָבער ניט מעסוקן, גיט מעסוקן!
איידער אייביק טרוקן
און נישט ווייסן קיינמאָל
ניט פון טוי און ניט פון הייסע בליקן —
שטאַרבן און כאָטש איין מאָל
מיט אַ טראָפּן טוי זיך קוויקן!"

דאָס שוועבעלע

טשיק —
אָנגעצונדן זיך אַ שוועבעלע, צעפּלאַקערט, און מיט גליק,
מיט אַ ברען אַ קוש געמון דעם ליכט.
(פלוצים, פּלוצים איז געשען דאָס, אומגעריכט.)
ווערט דאָס ליכט־נעשאָמעלע, דער קנויט,
לעבעדיק פון טויט —
זעט: צוויי העלע פלאַמען
גיסן אין איין רעגע זיך צוזאַמען!
נאָר דאָס עמעס גרויסע גליק,
וואָס איז דאָס? אַ בליק.
באַלד
פאַלט
אונדזער שוועבעלע צו דר׳ערד,
אויסגעלאָשן און פאַרצערט
און פאַרקוילט.
— נו, דו היצקאָפּ, וואָס געפוי׳לט
מיט דיין ברען און מיט דיין פלאַם?
(זאָגט אָף דר׳ערד צו אים דאָס מיסט)
נאָר צעפלאַקערט זיך אומזיסט!
איצט מיסטאָם
דיך מיט פיס דאָ וועט מען טרעטן
און מיט אונדז אינדרויסן בעטן!
— ניין, עוויוינים!
(זאָגט דאָס שוועבעלע) אַ סאָף אַזוינעם

און צו אייך ניט גלייך!
איך בין רייך
אומגעהייער —
איך א רעגע האָב געגעבן און גענומען פייער!

פעסלעך

ווײַן מאַכט ריידעוודיק אפילע טויטע געסלעך,
נו, פאַרוואָס־זשע זאָל ניט גיבן לאָשן ער די פעסלעך?
האָבן זיך אין ווינקעלעך די פעסלעך צערעדט:
איינס, אַ מאַזיקל, אַ ספּירט, מע רופט עס „שפוך־חמתך",*)
שפּעט,
אַפן צימבל נעמט דעם „וצרקתך") —
ס'איז אַ פעסעלע מיט גוטן, פרומען ווײַן,
נאַרט זיך שטיל צו דיר אַרײַן,
גלאַט, מעכאַיע זיס,
פלוצים, ווײ, ער וואַרפט דיך פון די פיס!
און אַן אַנדערס, אַ מאַיאָסעניק — סע וויל נאָר וויסן,
צי פאַרקויפט מען קוואַס אויך אין קאַפּריסן;
ניט — פאַרוואָס־זשע יענער פאַס
רופט זיך אַן קאַפּריסער און איז אָנגעשמעקט מיט קוואַס?
דאָס אַ שיילע! און פאַרוואָס די זאַך ביז הײַנט ניט אויסגעפאָרשט?
„רויטער באָרשט!"
שרײַט באַליידיקט דער קאַפּריסער, „כ'הער, איך הער!
נאָר איך וויל מיט דיר ניט טײַנען, איך — איך בין ניט אַבי
ווער!"

נאָר נאָך מער
קאָכט דאָס פעסעלע „לחיים" **) —
פול איז דאָס מיט פרישן ווײַן מיט נײַעם,

*) „שפוך־באַמאָסבע" — „ווייצידקאָסבע"
**) „לעכאַיעם"

רעדט עס, שיט אַף וואָס די וועלט שטייט, על השם ועל משיחו! *)

אים געפעלט נישט קיינער, אים קיין זאַך נישט ניכע —
אַנדערש דאַרף עס זיין אין קעלער! ס'איז נישט דאָס! . .
נעבעך, עפּעס וואָלט געוואָלט עס, נאָר סע ווייסט נישט וואָס.
„הערסטו!" זאָגט רעב וצדקתך צום קאַפּריסער,
„ווייסטו וואָס איך וועל דיך בעטן, זיסער?
פרעג דיין שאַבנדל, זיי מויכל,
וואָס סע בורטשעט דאָרט אַזוי אין אים און רעדט,
גלייך אַריין אין אים אַ דיבעק, גאָט באַהיט, אַ שעד!"
„וויים איך, מייסע קונדעס! אַ יונג קויכל,
זיך צעשפּילט די בלוטן — ערשט געקומען פונעם קעלטער.
וואַרט אַביסל, קומען וועט די עלטער,
וועט ער ווערן שטיל, געלאַסן. אויך אַמאָל געווען קונדייסים — איצט

אַף די הייוון אָפּגעזעצט זיך און מע זיצט."
„ניין, מע זיצט נישט, נאָר מע גייט!"
פּאַקט־אַריין דעם וצדקתך אין די רייד,
„מ'גייט פון טאָג צו טאָג, אוי, ברידערלעך, אַלץ אוים!
ס'ווערט אין האַרץ ליידיקער, סע נאָגט, סע גאָגט,
פּלוצים, קוקסט זיך אום — סע טאָגט!
ליידיק ביז דער שפּענטע, און מע בעט פון קעלער דיך אַרוים!"
„נו, וואָס זאָגט מען אַף דעם צאַר דעם גרויסן?"
רעדט אַ פּעסעלע מיט זור'רן ווייַן ווי עסיק,
„גלייבט מיר, אַי דער קעלער, אי דער דרויסן —
הכל הבל,**) אַלץ איין מיסער אייסעק,
קומסט אַהער און גייסט אַהינצו אַלפּי נויט!"
„ע, פאַרקראַכן גאָר! גערעדט, גערעדט — אַרויף אַף טויט!"
שלאָגט זיי איבער דאָ רעב „היום תאַמצנו" ***)
(ס'איז אַ פּאַס מיט ווייַן בעריפּעס,
פון די ווייַנען פון די שטאַרקע, פון די ריינע —

*) „אל האשעם ווצאל מעשיכוי"
**) „האקל העוול"
***) „האיעם־טעאמציינו"

רעדט ער װאָרעם, שטיל מיט טקיפעס
און באַטאַמט),
„איי׳רע װײנען, ברידער, מיט קײן עסיק־בקירעלעך ניט סאַמט!
סאַמט ניט, סאַמט ניט, מײנע פרײנד!
מאָרגן גײ׳ן מיר אױס — געבענטשט דער הײנט!
און אַ בראָכע רעם, װאָס פאַרן טױט זיך זאָגט:
װען בײַם האַרץ אַלײן געקלעמט מיך און גענאָגט,
איך מײַן לעצטן טראָפּן ניט געקאַרגט,
און געװאָרעמט און געקרעפּטיקט און געשטאַרקט!"

ווידע

דו ביסט, ברודערל, א ווילער,
און דער וואָלף — א קוילער?
דאָס געביין פארשעלטסטו אים אווארע?
גיטע!
הער נאָר, פארן וואלדצאריק רעב בער שעליטע*)
זיך דער וואָלף מיסוואדע,
קלאפט און הארצן מיט זיין לאפע זיך אלכעט,
כליפעט נעבעך, קרעכצט און רעדט:
„גלייבט מיר, רעבע, ווי א וואָלף איך בין,
טו איך א באטראכט זיך — נסים, וואָס איך גיי ניט פונעם זין!
מיר דאָס לעבן, שווער איך אייך, ניט ניכע!
אויך א לעבן: פאכעד, בלוט, רעציכע!
און הערצו — האלב הונגער איך, האלב פאסט איך!
איך בין זיכער, ווען מיין הארץ זאָל וויסן יענער פאסטעך,
וואָס פון מויל מיר אויסגעריסן היינט צוויי פיסלעך מיט אן אוי'רל,
וואלט מיט איר איינעם ער באוויינט מיין גוירל!
זאָגט מיר, רעבע — איר זענט באקע הען אין ניגלע הען אין
ניסטער —
זאָגט, פארוואָס אף מיר א שטראָף, א צאָרן אזא וויסטער,
ציען מיין כאיונע פונעם טויט?
און וואָס מער איך לעב, מער רויט
זאָל די זינדיקע נעשאָמע ווערן

*) „שלליט"א"

פונעם בלוט פון קאַשערע בעהיימעס,
וואָס איך מאַזיק, מיימעס —
פרעגט נאָכוואָס? דעם כוימער צו גענערן!
איז דען ניט אַ גאַנטס ראַכמאָנעס אַף די שעפּעלעך, די רינדער?
גלייבט מיר, זאָל איך זיין אַזוי אַ טאַטע מיינע קינדער,
ווי ניט איין מאָל, אין דער סאַמע הייסער גליקלעכער מינוט,
דעמלט, ווען צווישן מיינע ציין
פּלאַטערט, צאַפּלט זיך אַ שעפּעלע, ווען פריש הייס בלוט
שפּריצט, שפּריצט, סע קנאַקט אַביינדל נאָך אַ ביין —
טוט אין האַרצן מיר אַ ריס
און אין גאָרגל זיך אַליין
איך געגיבן וואָלט אַ ביס!"
ריעדט אַזוי דער וואָלף, ער קלאָגט זיך. און דער בער,
ער —
דם ואש, *)
זיצט און לעקט די סלינע: „אוי, אַ שטיקל פלייש!"

*) „דאַמ־וואַייש"

דער לייב און דאָס מײַזל

אין אַ נעץ אַ לייב אַריינגעפאַלן און ער
ליגט — אַ שטומער דונער,
אַ פאַרצווייפלטער,
אַ פאַרפלאָנטערטער, פאַרריפלטער
אין אַ כמאַרע אַ געקייפלטער.
פאַר אַזאַ מין צאַער, מענטש, גלייכגילטיק נישט פאַרבייגיי!
קומט די מויז און קוים נאָר נעענטער צוגיין זיך דערלויבט —
„נעבעך!" רעדט זי שוין, „איך וואָלט דאָס ניט געגלויבט —
מויז און לייב — אַבי מע לעבט נאָר, צאָרעס ניט קיין דייגע!
ווײַ מיר, ווײַ!
דאָס דער לייב? דער ל י י ב? אוי, האָזל, גיי,
רוף די קאַץ, וואָס נעכטן ערשט פאַרצוקט מיין ברודער און מיין שוואָגער,

רוף זי, רוף, און זאָג איר:
קום און קוק: אַ לייב — די ערד געציטערט, ווו געשטעלט אַ פוס ער,

אויסגעצטערט זע און נעם-אַראָפּ אַ מוסער!
וואָס-זשע זאָל אַ קאַץ שוין זאָגן, אַז אַ לייב אַזוי אומגליקלעך?
וואָלט געווען דאָס כאָטש אַ נעץ פון שטריקלעך,
מאַך איך באַלד פון איר שטיקשטיקלעך!
אָבער אייזן! ווײַ, אַ נעץ פון אייזן!
דאָ אַ מויז אַפילע קען קיין גוורע ניט באַווייזן!
עך, פאַראַן אוממיגלעכס אויך פאַר מייזנציינער!
וואָס-זשע טוט מען? זאָל איך ווייסן מיר אַזוי פון שלעכטס!
מיט אַ זיפץ נאָר קען איך העלפן, מיט אַ קרעכץ!

אויך אַ זאַך דאָס, מיטגעפיל וואָס קומט דיר פון געטריישאַפט ריינער —"

„בורדר!!" קייקלט זיך אַ הונגער איין און אויס.
כאַפּט די פיסלעך אַפּן פּליצעלע די מויז,
טראָגט זיך אָפּ, ניט טויט ניט לעבעדיק, צוריק אין לאָך,
דאָרט געבליבן ליגן קראַנק אַ גאַנצע וואָך —
ניט פאַר אייך געזאָגט, געכאַפּט זי אין דער לינקער זייט אַ שטאָך —
און פאַרזאָגט קינדסקינדער און געשווירן:
„וואָס ניט מיט אַ לייב זיך טרעפן, זאָל קיין מויז אים ניט באַדוי'רן!"

דאָס מעסער און די זיבן פלאַמען

הערט דאָס מעסער, אונדזער באַריף, בראָקט שוין
טוירעס-לאָקשן,
שנײַדט ווי אַ באַרסאַמכע, ווי דער לעצטער פּויסעק!
„וואָס איז לעבן, קלערט איר זיך, אַ בלאַט געמאָרע?
יעדער לויט זײַן סײכל און האַסאָגע אין אים אויסעק,
ווער סע ווײַזט-אַרויס בעקיעס, ווער אַ שאַרפע סוואָרע?
מאַכט זיך, קינדערלעך, ניט בוויזעק —
לעבן איז אַ בלעטל לאָקשן, וואָס מע בראָקט,
בראָק נאָך בראָק, בראָק נאָך בראָק,
ביז מע זאָגט:
בראָק — אַ גוטן טאָג!
און מע גייט שוין אין דער יויך
און פון דאָרטן גלײַך אין בויך,
אין דעם הייסן קעסלקאָך,
וואָס ער מאָנט אַלץ נאָך און נאָך,
נעם כאַטש גיב אים אַלע ווײַטיקן און צאָרעס!"
„וואָס-זשע טויג דער גאַנצער אײַסעק?"
„אויף קאַפּאָרעס!
דאָס פאַרשטייט אַ קינד אַפילע — ס'איז דאָך אַלעפבייסיק!"
„ווער-זשע האַלט אײַך אויף, רעב מעסער?
איידער טוירעס-לאָקשן בראָקן, בראָקט מען זיך שוין בעסער!"
„וואָס? צעבראָקן זיך אַליין? וואָס קען דאָך ניט די שאַרפסטע
שווערד!"

„מיר די כאַכמע שוין געהערט!

אַז מע קען זיך נישט צעבּרעקלען, שטעקט מען איין זיך טיף אין דר'ערד,
ווען דאָס לעבן האָט פאַר דיר שוין נישט קיין ווערט!
לעבּסטו — פלאַקער, בּיז דיין אייגן פייער דיך פאַרצערט!"
אַט אַזוי אין העלע גראַמען
קנאַקן זיבּן לעבּעדיקע פלאַמען,
שפּרינגענדיק אין פּאַנעם אוּם — אַ רוך אין זייער מאַמען!

די טעקעלעך

ליגן טעקלעך צוויי אַף איין געלעגערל
און זיי פּלאַפּלען, ווי דער שטייגער,
אַז מע ליגט אַף איין געלעגער.
פּלוצים זיי צערעדט זיך וועגן זייגערל,
וואָס געליגן אַפן טישל לעבן בעטל.
„הערסטו?" זאָגט דאָס טעקל עטל־נעטל,
„וואָס, וואָס — איקער פּאַרט דאָס טשיפּערבלעטל!"
„נו, פאַרשטייט זיך!" ענפערט איר דאָס טעקל
קיש־און־בעקל,
„קלאָר — ניטאָ קיין טשיפּערבלעטעלע, ניטאָ אַף וואָס צו קוקן!
נישט צו מאַכן! מעג דאָס הערצל קלאַפּן דאָרט מעסוקן,
קיינער מאַכט דערפון קיין וועזן!"
„זיכער?" „זיכער!"
„נעבעך! און וואָס זאָגן וועגן דעם די ביכער?
דו האָסט ביכעלעך געלעזן?"
„פע! לאַנגווייליק! אַפן ערשטן בלעטעלע אַ קוק
און גענוג!
קומט צונויף אַמאָל זיך אָנצוחופּן קלוג:
פּאוסט, געטע, שילער, שאָמער,
דאָן קישאָט, באַר־קאָכבע, אַמנען, טאָמער —"
„אוי, דו ווייסט דאָך, שוועסטערל, אַ יאַם! פונוואַנען?"
„כ׳בין אַמאָל ביים ביכערשאַפקעלע געשטאַנען?"
אָבער יאָ, איינס־דעסן —
וואָס געוואָלט איך זאָגן און איך האָב פאַרגעסן?

ערשט געליגן אַף דער צונג מיר גראָדע —"
„וועגן טשיפּערבלעטעלע אוואָדע?"
„יאָ, נו! טשיפּערבלעטעלע, פאַרשטייט זיך, איז דער איקערשט,
נאָר צום טשיפּערבלעטל מוז מען האָבן גליק ערשט —
מאַזל, שוועסטער, מאַזל! שטייגער:
מעגסט מיר גלייבן, איך אַליין געקענט אַ זייגער —
גאָלד, דאָס טשיפּערבלעטעלע — אַ פאַרגעניגן!
און סע גייט ניט, און מע לאָזט עס ליגן!
און פאַרוואָס? ניטאָ קיין גליק!"
„טאַק, טיק, טאַק! טיק, טיק!"
טאַקעוועט דאָס זייגערל איר צו,
„איז ניטאָ קיין מאַזל, העלפט ניט גאָרניט, וואָס ניט טו!
מיך פרעג, שוועסטער, מיך!
ג'יי פאַוואָליע איך,
זאָגן זיי, איך קריך;
נעם איך האַסטיק זיך באַוועגן,
שרייען זיי: ‚סע גייט אַף אים אַ רעגן!
מעגסט אונטער אַ שטיין אים ליגן!'
און געהדרייט מיר די גערעדרימלעך אַהין, אַהער.
שווערלעך, קינד, אָן מאַזל, שווער!
יאָ, וווּהין דו זאָלסט ניט בייגן זיך און נייגן —
האָסטו מאַזל, לויב זיין ליבן נאָמען, דאַנק!"
„דאַנק, דאַנק, דאַנק!" אַרויס דער וואַנטזייגער מיט פולן קלאַנג,
„איידער זיך אַף ביטער מאַזל צו באַקלאָגן,
היט דיין שאָ און וויים דיין רעגע, ריכטיק זי צו שלאָגן!"

ביינאַכט

אָרעמקייט קיין זינד, כאָלילע, ניט —
אַ באַווייז: מע שעמט זיך דאָך דערמיט.
(נו, ווער שעמט זיך היינט מיט זינד?
סיידן נאָר אַ קינד.)
איז דאָס טאַקע ניט קיין זינד, נאָר שמייסן
שמייסט די וועלט דערפאַר,
ווי דעם קנעכט סע שמייסט אַמאָל דער האַר,
גלאַט אַזוי, פאַר ווילטאָג, אַף צופּלייסן.
קומט־אַרויס אַ האַרבסטנאַכט, אָרעם, וויסט און בלינד,
שמייסט זי מיט אַ לאַנגער פייפנדיקער בייטש דער ווינט.
ווייִנט די נאַכט און פון די טיפע אויגנלעכער
גיסט זי טייכן פינצטערע אַף דעכער
פון פאַרשלאָפענע, פאַרהאַקטע שטיבער,
וואָס זיי כראָפּען אין דער וועלט אַריין מיט נעזער־קוימענעס.
אַלץ פאַרטייעט. נאָר ביים האָלצהעקער רעב קלוינעמעס
קלינגט דאָס אַלטע דעכל
מיט אַן אָפּגעריסן בלעכל,
ווי אַ קראַנקער מיט די ציין אין פיבער
(שוין אַזוי פיל און אַזוי פיל,
אַז דאָס הייזל, ניט פאַר אייך געזאָגט, אַ שטיקל כוילע־נויפל).
און אַקעגנאיבער
אין אַ וויסט געביל פאַרגייט זיך ואָמערלעך אַ הונט —
פאַרן קראַנקן הייזל בעט ער דאָס, פאַר זיין געזונט.

נאָר ווער גלייבט עס דען אַ הונט און הערן דען ווער וויל אים,
ווען אַפּילע פּאַר אַ קראַנקן זאָגט ער תהלים? *)
בילט ער, בילט ער, ביז רעב קלונימעס באַווייזט זיך מיטן
שטעקן:
„קיילעוו איינער," שרייט ער, „ניט געפונען וועמען שוין צו
וועקן?

ווער באַגראָבן!
מאַרש! מע דאַרף דיך דאָ ניט האָבן!"
טראָגט זיך אָפּ דער הונט, פאַרשטעקט זיך אין אַ לאָך
און ער זאָגט: „אין טאָך,
וואָס מיר קלונעמעס און וואָס איז מיר זיין בוילע?
גלאַט אַזוי צו בילן אויף אַן אַרבעט זיי'ר אַ ווילע."

*) „טילעם"

דאָס ווינטעלע

לויפט אַ ווינטעלע,
יאָגט זיך נאָך אַ שטערנדל, אַ פּינטעלע.
טאָגט.
קומט אַ סומנעקייט און נאָגט,
און דאָס ווינטעלע סע קלאָגט.
פּינטעלע מיט ווינטעלע סע רייצט זיך —
פּינטעלע סע דרייט זיך,
דרייט זיך אַרום ווינטעלע,
ווינטעלע אַ הינטעלע
דרייט זיך אַרום פּינטעלע.
עך, אַ שווערער יאָגד!
ווינטעלע סע פּייפט, סע קנאַקט —
אר־יו!! ווינטעלע דאָס פּינטעלע געפּאַקט!
אָפּגעשטעלט דער לויף,
נעמט זיך ווינטעלע צונויף,
זעצט זיך אָפּרו׳ן אויף אַ בערגל
און אַזוי זיך גרינגעלעך אַלפּי הערגל
דרייט עס מיט די פליגל פון אַ מיל
און סע מאַכט זיך מיטן פּינטעלע אַ שפּיל —
וואַרפט אַהין עס, וואַרפט אַהער,
פּרווט צו טרעפן אין אַ ציל.
ווער־זשע שאַרכט דאָרט צווישן גראָזן? הער:
קייקלענדיק זיך, פינקלענדיק, אַ גילדן רינגעלע!
שיינט־אַרויס פון אים אַ פלאַמיק צינגעלע,

זאָגט עס שטיל: „געבענטשט דיין יאָגד!
האָב ניט קיין פּאַריבל, וואָס געוואָגט
איך צו שטערן
אַף אַ ווייל דיין שפּיל מיט מיל און שטערן —
איך וויל פרעגן נאָר, צי ביסט אַ באַלן דו אַף זיבן קענדלעך
פייערדיקע רענדלעך?"
„זעלבסטפאַרשטענדלעך!"
„לערן־זשע מיר כאַפּן דעם, נאָך ווען איך זיך יאָג
זיבן יאָר שוין מיט אַ טאָג!"
„ווער-זשע איז דאָס? זאָג!"
„איך!"
„כאַפּן זיך?
הערסטו,
דאָס איז דאָך דאָס שווערסטע!"
ענפערט אים דאָס ווינטעלע
און סע נעמט זיך ווייטער שפּילן מיטן פינטעלע.

דאָס אויגנמענטשעלע

יעדער טראָגט ביי זיך אין אויג א מענטשעלע א פּיצעלע —
טראָגט אזוינס, פאַרשטייט זיך, אויך דאָס שוּכעטל רעב איציעלע.
איינמאָל פאַרן שלאָפן זאָגט רעב איציעלע „המפּיל", *)
טוט א צאַפּל
זיין שוואַרצאַפּל —
נעמט דאָס וואַסער אין דער דייזשע קאָכן, זידן, שוימען,
און דאָס מענטשעלע א פלי־אַרויס זיך דורכן קוימען.
שאַ, די נאַכט וויינט? ניין, א ווינטעלע שטיל ברומט!
און דאָס מענטשעלע סע פליט זיך, פליט זיך, און סע קומט
צו א קלאָיז א גרויסן ביי אַן אַלטער יאַטקע,
וווּ סע שלאָפט דער אַלטער הונט, דער שוואַרצער בילעם,
שטעלט דאָס מענטשל אַפן קלאָיז זיך און זאָגט תהלים:
„למה רגשו" ביז „ננתקה". **)
ווערט דאָס מענטשעלע א שפּילקעקעפּל,
פונעם קעפּל ווערט א קנעפּל,
פונעם קנעפּל גרינער עפּל,
גרינער עפּל ווערט אַן איי, דאָס איי
טוט א דריידל זיך, א דריי
און א שטעל זיך אַפן שפּיץ,
טוט א בליץ
א פאָספאָריש בליצעלע,
שפּרינגט פון איי אַרויס רעב איציעלע,

*) „האמאַפּל"
**) „טילעם" — „לאָמאָ ראָגשו" — „בענאַטקאָ"

גרוים ווי פון אַ בוטל דאָס פאַרשטעקל —
אָבער, ווי מע זאָגט עס, באַקל־מיקל־פלעקל —
מיטן שטריימעלע און מיט די שיך־און־זעקעלעך,
פּייעסלעך געקרייזלטע אין פלעשעלעך און גלעקעלעך,
דאָס קאַפּאָטקעלע מיט שוואַרצלעך־רויטע פלעקעלעך,
הינטן קוקט־אַרויס אַ רויט פאַטשיילעכל
ווי אַ צונג פון אַ געקוילעט לעמעלע,
און דאָס בערדעלע צעשויבערט, ווייסט ניט פון קיין קעמעלע.
מאַכט דאָס שויכיטל די אייגעלעך צו און זינגט אַ פריילעכל:
„איי, איי, טאַטע פאָטערל! אָווינו מיילעכל!
מיין נעשאָמעלע פון דיר אַ טיילעכל,
פון דיין פלאַם אַ פלעמעלע,
ציט דאָס פלעמעלע צום פלאַם
ווי דאָס טייבעלע צום יאַם —
העכער, צו דער שכינע, צו דער מטרוניתא!
איי, מאַכשאָוועס, איי, איי, זיסע!
קדוש! קדוש! קדוש!"*) און אַ שפּרינגל און אַ שפּרינגעלע,
און סע שלעפּט פון הינטערקעשענע דאָס רויטע צינגעלע,
הענגט דערדיף פון יענער זייט אַ גילדן רינגעלע,
שטעקט אין רינגעלע אַ פינגערל,
נאָכן פינגערל אַ הענטעלע, און נאָכן הענטעלע
יענטעלע —
לילים אין אַ פרעמדן מענטעלע
פונעם באַזנס טעכטערל, אַ מיידעלע, אַ זינגערל.
יענטעלע אַ באָרוועסע,
און סע צימערן די יונגע הערשעלעך, דאָס צווילינגפּאָר —
יואָס אַר'?

נעבעך נאַקעטע, אַ קרירע!
אירע
שוואַרצע צעפּ צעפּאַטלטע, צעווינטע!
אַ ראַכמאָנעס! גייט רעב איצ'עלע מיט איר אַ טאַנץ —
לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה!**)

*) מיטרעניסע" — „קאָדיעש"
**) „לעשעם ייכעד קודעשע בעריך הו אושכינטע"

זאָל דער קיסע און זיין ליבער נאָמען ווערן גאַנץ,
זאָלן זינגען באַרג און טאָל אים —
אַה׳ווע, אַכדעס שאָלעם!
איז דערפאַר
פּאַראַוויי־זשע, איציע, זשאַר!
שטאַרקער, איציע! עך, אַ ריקעד! עך, אַ ריקעד!
און דאָס קאָל פון קאָשערע בעהיימעלעך מערוקעט
פונעם קלאָץ אַרויס, דער קלאָץ אַזש פּוקעט:
„שכינע, אַכדעס, ליבע, שאָלעם — ווויל און גוט;
נאָר פּאַרוואָס־זשע טאַנצט עס גאָר אַף אונדזער בלוט?"

בעקאָמע

גייט אין וואלד אריין אַ טאַטער
קאַקוסנים צו זוכן (זיי פארקויפט אין שטאָט ער).
גייט ער, גייט ער,
און אָט שטייט ער
פאַר אַ בוים, אָנגעשפּיגעוועט דער בוים מיט נים —
אָבער, גאָט, ווי הויך ער איז!
און ניט צוגעגרייט, פאַרשטייט זיך, קיינער דאָרט קיין לייטער.
ווי ער טוט אַ קוק: אהאַ —
אַפן בוים אַן אַפּל! זאָגט דער טאַטער: „זיי געלויבט, אַלאַ!
אַז די נים באַקום איך, אַז ניט אַפן בוים געקראָכן —
זיך די אַלטע ביינער ניט געבראָכן —"
וואָס־זשע טוט ער? צילט און טרעפט אין אַפּל ער אַ שטיין.
בייזט דאָס אַפּל, שאַרפט די ציין,
בייסט אַ נוס אָפּ, וואַרפט אין טאַטער.
„וואַרט, דו ווערסט פון מיר שוין אַזוי גיך ניט פּטער!"
זאָגט דער אַלטער
און די נוס באַהאַלט ער.
נאָך אַ שטיינדל — נאָך אַ ריס,
און סע פליען נים אַף נים.
קורץ, סע פלאַקערט אַ מילכאָמע:
טאַטער וואַרפט אין אַפּל שטיינדעלעך און שלאָגט־אוים אַן אויג אוים,
ס'אַפּל זיך און טאַטער נויקעם
(זים איז די נעקאָמע),
נויקעם, נויקעם, ביז —
ביז דער טאַטער טראָגט־אַהיים אַ פולן זאַק מיט נים.

דער שפּיגל און דער מאַלער

קעגן שפּיגל
שטייט אַ וויגל,
אין דעם וויגל שלאָפט אַ קינד.
און דער מאַלער מיט די רעגנבויגנדיקע פּליגל
שטייט צוקאָפּנס און אַ כּאָלעם אים ער שפּינט
פונעם האַניקפּאַדעם, וואָס אים איבער מיילעכל געראָנען,
ווען דאָס קינד נאָך אין גאַנידן אַף אַ טייטלבוים געזעסן
און אַ טייטל דאָרט געגעסן;
אָט דעם פאָדעם דעמלט אויסגעכאַפּט דער מאַלעך און אַנטרונען.
איצטערט שפּינט ער פון אים גליק, איז גליקלעך מיטן קינד אינייִנעם —
שמייכלענדיק גיט־איבער ער זיין כיין אים.
זאָגט דער שפּיגל: „שיינסט? ביסט גליקלעך, ליבער מאַלעך?
איך פאַרגין דיר, פונעם גאַנצן האַרצן דיר פאַרגין איך —
כאָטש אַליין איך ווייט פון מאַזל, ווייט אַ וויַיטן מ׳האַלעך.
איך אַ קינסטלער בין, פאַרשטייסטו מיך, אַ מאָלער בין איך —
וואָס איך זע, דאָס מאָל איך.
איצט דאָס קינד אין וויגל גיב איך איבער — זע, ווי ריכטיק!
און די פאַרבן — קוק, ווי העל, ווי ליכטיק!
גלייך ווי ניט קיין גלאָז — קרישטאָל איך!
און זאָל ווער אַ דאַנקל זאָגן מיר, אַ יאַשער־קויכל!
שטאַרבן מוז אַ קינסטלער, ער זאָל מאַכן ערשט אַ רווישעם?
נאָכן טויט מיר זאָגן שוואַכים? אחרי מות קדושים? *)
מויכל!"

---

*) „אכרע מאָס קעדוישים"

שפּיגל, שפּיגל, זאָל דיך ניט פאַרדריסן!"
זאָגט דער מאַלער מיט אַ שמייכעלע אַ זיסן,
„מאָלן מאָלסטו טאַקע ריכטיק און מיט אַלע קלאָלים,
אָבער דאָס נאָך ווייניק: קינסטלער ביסטו, ווייז דעם כּאָלעם!"

בענקשאַפט

„פון די טיפענישן רוף איך, רוף צו דיר, מיין האַרץ!
איך בין קראַנק, און פינצטער איז מיר דאָ און שוואַרץ!
און איך קען דאָס ניט פאַרשטיין, איך האָב דאָס קיינמאָל ניט
פאַרשטאַנען,

וויאַזוי, פונוואַנען
קומט צו מיר די אַנונג
וועגן דיר און וועגן דיין פאַרהאַנונג!
און איך וויים, איך האָב דאָך ניט די ווערט
בלויז דיין נאָמען צו דערמאַנען.
אָבער דו, אַ ליכטיק האַרץ, וואָס פילט, וואָס הערט
און פאַרנעמט דעם רוף פון מינדסטן ווערעמל און זיין באַגערל,
דו, דו וועסט ניט נעמען פאַר אומגוט, וואָס איך, אַ נישטיק טרערל
פון אַ קראַנקער ראַקאָווינע,
לעכץ, איך הינע
און ניי-אויס נאָך דיר, מיין האַרץ, מיין שכינע!"
אָט אַזוי געוויינט און יאָם אַ פּערל.
און אַז מ'האָט זי פונעם יאָם אַרויסגעצויגן
און מיט נאָך אַסאַך אַזעלכע ווי זי,
דורכגענומענע פון בענקשאַפט־גלי,
אויפגעסיליעט אַף אַ זיידן שנירל,
און די מאַלקע פון דריי יאַמען, מירל,
(ז'האָט אַ שוואַרצן האַר־יאָם און צוויי יאַמען אויגן),
האָט זי אַפן אויצער פון פאַרלאַנגען,
אַפן מיידלהאַרץ אַף אירן אויפגעהאַנגען —

באַלד
זי ווי אירע שוועסטערלעך דערוואַרעמט זיך, צעשטראַלט
אינעם נאַכטעס-ליכט שוין לאַנג געוואַרטן,
און אינייִנעם מיטן האַרץ גענומען אַף א האַרץ ערשט וואַרטן.

איבערן יאַם

איז די נאַכט אַ גוטע שטילע מאַמע? מינעסטאם!
ווי אַ מאַמע איר בען-יאָכיד, נעמט די נאַכט אַרום דעם יאַם.
און זי הערט זיך צו צו אים, און הערט זיך איין, און הערט.
און דער יאַם, ער וואַקסט — דער יאַם האָט זיך פאַרמערט:
אַלע זיבן יאַמים מיטאַמאָל,
און די זיבן אויסגעטון פון צאָל.
וואָס דער יאַם? אַ רויער, ניט פאַרהאַרטעוועטער הימל?
ניין, אַ ציטעריקער דרימל,
דרימל פון איינסאָף.
און דאָרט אויוון, העט אַרויף,
שווים נאָך שווימל,
ציילנדיק איעדן שווים פּאַמעלעך, מיט קאַוואָנע:
אַלעף, בייס, גימל —
שווימט זיך, שווימט זיך די לעוואָנע.
זאָגט צו איר די נאַכט
אַף אַ קאָל, וואָס ניט סע רעדט, נאָר טראַכט:
שאַ!
פרעגט זי די לעוואָנע: האַ?
זאָגט צו איר די נאַכט
אַף אַ קאָל, וואָס ניט סע רעדט, ניט טראַכט, נאָר דאַכט:
פּאַסעך-שין!
פרעגט זי די לעוואָנע: וואָס? וווהין?
זאָגט צו איר די נאַכט
אַף אַ קאָל, וואָס ניט סע רעדט, ניט טראַכט, ניט דאַכט, נאָר וואַכט:

ש-ש-ש!
ענפערט די לעוואָנע: העכער! הויך! איך הער דיך ניש'!
נעמט די נאַכט מיט שטערן שפּייען:
העכער? העכער נאָך ווער קען דען שרייען?

דער רעגנבויגן

דער רעגנבויגן

ווייסט עס דער גוטגוטער!
פרילינג אָנגעפרינגדעט זיך דער הימל אין א וואָלן פוטער
און באַקומען ער א מאַרע פון אַן אַלטער באַבעצע.
האָט דער אַלטיטשקער די נאָז גענומען קאַפּען, קאַפּעט זי;
פון דער נאָז ניט שטייען־אַפּ די קאַלעמוטנע אויגן.
שמוציק־נאַסער אומעט
נעמט דיך דורך, כאַפּט־אַרומעט.
האָט די האָפענונג, א פרישער יונגער רעגנבויגן,
זיך צונויפגעקנוידערט, זיך צונויפגעצויגן,
איינגעדרייט זיך אין א פאַרביק בייגעלע,
זיך פאַרוואַנדלט אין א באַבעטשקע, א זומערפייגעלע,
און אוועק, אוועק געפלויגן
ערגעץ ווייט אונטערן שטעטל,
דאָרט אַוועקגעזעצט זיך אַף א בלעטל
פון א ווייַנענדיקער ווערבע
פאַר אַן אַלטער כערווע
און גענומען פרעגן אַלטע קאַשעס:
„פייערל, וואָס קנאַקסטו, אַז דיין סאָף גאָר קויל און אַש איז?
אַף די פעלדער ניט צעבליט זיך נאָך די זאַנגען —
און ביינאַכט אין הימל לאַנג דער סערפּ שוין אויפגעגאַנגען!
דרייט זיך ווי א קאַרוסעל אַרום דער זון אַן ערדל —
דרייט זיך אום א באָק און שאָקלט מיטן בערדל! —
און א קאַלטער הימל הימלט,
הימלט זיך אין גרינעם טייכעלע און שימלט,

און אַן אַלטע באָבע שטריקט אַ זאָק און דרימלט —
פרעג, נאָכוואָס?"
און די אַלטע באָבעצע דאָרט אויוון שנייצט זיך אַלץ די נאָז,
מעלקט ווי פון אַ פולער אייטער,
און די קאַליע אויגן קוסנען אַלץ און טרערן.
טראַכט דאָס רעגנבויגנדל זיך ווייטער:
„צי דער ערד אַנומלט זיך אַראָפּגעלאָזט אַ בלאָער שטערן
און געבליבן שטעקן אין דער בלאָטע מיסלעך
ווי אַ כרושטש, וואָס איז געפאַלן נאַזנדיק און צאַפּלט מיט די פיסלעך,
און אַ גילגל קוואַקעט אין געמויזעכץ ווי אַ גרינע זשאַבע
און סע טראַכט זיך אויס אום, דאָס איז אוילעם-האַבע.
נו, און איך? נאָכוואָס דאָס נאַרן זיך? אָט פרעג זיך אין דער שטיל איך:
איך אַליין, וואָס טו איך דאָ? וואָס דאַרף איך דאָ? וואָס וויל איך?
וואָס דער טייכל? סאַראַ זין?"
אינדעם זע, אַ שטראַל אַ גילדענער אַף אים געפאַלן דין,
ציטערדיק — וואָס איז?
און דער הימלזשופּעצע אַ רוים —
דאָס די זון באַווייזן מיט איר שפּיז.
און ווי דורך אַ קישעף אַלץ: דער טאַטע הימל
און די מאַמע ערד, דאָס גרעזל און דאָס בלומל,
און דער גרינער קאַלעשלייער (ס'הייסט דער שימל,
וואָס פאַרציט דאָס פּנים פונעם טייכל),
און דער כרושטש, וואָס ליגט אַרויף דאָס בייכל,
און ער ציטערט ווי אַ שטערן מיט די שטראַלעכלעך-שפּיצפיסלעך,
אי די שפּרינגערקע, די קוואַקערקע, די זשאַבע,
אי די גוטע-פרומע שמאַכטעדיקע באָבע,
אי די קלוגע שפּיסלעך,
וואָס זיי קושן זיך און ליובען זיך ווי טויבן מיט די דינע פּיסקלעך
און שפּילכיינעוודיק מיט בלאָסקלעך-בליסקלעך
האַקלען זיי איר אייניקל אַ זאָק,
אי דאָס קאַמיש-טמימעסדיקע בערדל פונעם באָק,

אי דער פלאַטער פון דער פליג, דאָס זשומזשען פון דער בין —
אַלצדינג מיטאַמאָל באַקומען שוין אַ זין.
און דער זון אַקעגן אין זיין גאַנצער גרייס דער רעגנבויגן
אפן שטערן פונעם הימל מאַלכעסדיק זיך אויסגעצויגן.

★

וואָס? די וועלט כסאַרדייאיש?
פינצטער? גלוטשוק? ייִעש *)
און די ביינער עסט זיך איין?
אָבער, כעוורע, אַז די זון וועט טון אַ שיין!

*) „חסר־דעיש" — „יאוש"

רעשימע

נאטוראליזירטע העברעאישע און אראמעישע עלעמענטן אין יידיש, וואָס קומען־פאָר
אין דעם בוך.

פאַרבאַמערקונגען

די רעשימע, וואָס ווערט דאָ געבראַכט, האָט דעם צוועק:
א) גרינגער צו מאַכן דאָס אויפֿנעמען פֿונעם נייעם וואָרטבילד *);
ב) אַ פּאַל פֿון גייטיקייט, צו זיין די בריק צום ווערטערבוך.

1. אין דער רעשימע גייען־אַריין די נאַטוראַליזירטע העברעיזמען, וואָס קומען־פֿאָר אין דעם בוך.
2. רעגיסטרירט עקסטער זענען: א) איטלעכער לעקסיקאַלישער איינס אין זיין גרונטפֿאָרם; ב) אומרעגלמעסיקע פֿעמינינס, די־מינוטיוון און אַדיעקטיוון־אַדווערבן; ג) האָמאָנימען; ד) דובלעטן (אויסלייג-וואַריאַנטן); ה) פֿון צונויפֿזאַצן און שאַטנעז־ווערטער — נאָר אַלטגעזעסענע און ווערבן.
3. דער פּלוראַל ווערט געבראַכט נאָר, אויב ער איז שטאַרק אומרעגלמעסיק. ער שטייט לעבן זיין גרונטפֿאָרם.
4. די אומרעגלמעסיקע אינטאָנאַציע (דער טראָפּ) איז איבערגעגעבן דורך אַן אייבערשטראָך נאָכן וואָקאַל, וואָס טראָגט זי.
5. אין קיילעכדיקע קלאַמערלעך ( ) שטייט אַ צווייטער אויסלייג־אופֿן; אין עקעכדיקע [ ] — אַ דערקלערנדיק הילף־וואָרט.
6. אַ שטערנדל פֿאָרויס ניט־איבער, אַז דאָס וואָרט איז אייגנטלעך ניט קיין העברעיזם.
7. צום העברעישן טייל איז אָנגעווענדט דער מאָלע־אויסלייג.
8. דער סיידער פֿונעם אַלעפֿבייס איז צום טייל אַ נייער — אַ יידישער.

*) אין דעם זין זענען טייל פֿרעמדערע העברעיזמען געבראַכט אין זייער אלטן אויסלייג טאַקע טייקעף אונטערן טעקסט,

א

אוילעם, אוילאַמעס	עולם, עולמות
אוילעם־האַבע	עולם-הבא
אוינעג-שאַבעס	עונג־שבת
אויסעק [זיין]	עוסק
אויצער, אויצערס	אוצר, אוצרות
אוירעך, אָרכים	אורח, אורחים
אוליי	אולי
אומכיין	אומחן
אונסאַנע־טויקעף	ונתנה-תוקף
איבערכאַזערן	איבעחזרן
איבערשמו(ע)סן	איבערשמועסן
אײדע	עדה
אײדעס	עדות
אײמע	אימה
אײנסאָ׳ף	אין־סוף
אײסעק, אַסאָקים	עסק, עסקים
אײצע	עצה (עיצה
איניען, איניאָנים	עינין, עיניבים
אײנעמעסן	אינאמתן
איפּעש	עיפּוש
איקער, איקאָרים	עיקר, עיקרים
אישע, נאָשים	אשה, נשים

אַ

אַגונע	עגונה
אַדאָמע	אדמה
אַדהאַיעם	עד־היום
אַדויני	אדוני
אַ׳דעראַבע	אדרבא
אַ׳האַווע	אהבה
אַוואַדע	אוודאי
אַווידע	עבודה
אַווידע-זאָרע	עבודה־זרה
אַוויידע	אבידה
אַווישאָלעם	אבישלום
אַזעספּאָנעם, אַזעס־פּע׳נעמער	עזות-פּנים, ־פּנימער
אַ׳כבעראָש, אַכבערוישים	עכברוש, עכברושים
אַכדעס	אחדות
אַכו׳ץ	אחוץ
אַכלען	אכלען
אַכראַיעס	אחריות
אַלכע׳ט	על-חטא
אַלעף (א)	אלף
אַלעפבײ׳ס	אלף־בית
אַלעקסאַנדער	אלכסנדר
אַלפּי	על-פּי
אַלקיין (אַלקן)	על־כן
אַמאָרעץ, אַמע־ראַצים	עם-האָרץ, עם הארצים
אַמכאָ	עמך
אַמנען	אמנון
אַמעד־אייש	עמוד־האש
אַני־האַקאָטן	אני הקטן
אַסאַ׳ך	א סך
אַסיפע	אסיפה
אַסיפען	אסיפהן
אַפּאָנעם	אפּנים
אַפּיקוירעס, אַפּיקאָרסים	אפּיקורס, אפּיקורסים

אַפּשיטע	אפשיטא
אַפּילע	אפילו
אַצאָסי	עצתי
אַקאָרע	עקרה
אַקשאָנעס	עקשנות
אַקשן, אַקשאָנים	עקשן, עקשנים
אַ׳שמעדיי	אשמדאי
אַשקענאַזיש	אשכנזי׳ש

אָ

אָדן, אַדוינים	אָדון, אדונים
אָווינו	אָבינו
אָוועס	אבות
אָמעד	עמוד
אָמעק	עמוק
אָס, אויסיעס	אות, אותיות
אָסער	אָסור
אָפּדוכענען	אָפּדוכנען
אָפּטויוולען [זיך]	אָפּטובלען
אָפּסוידען [זיך]	אָפּסודען
אָף, אויפעס	עוף, עופות
אָץ־קויצעץ	אָץ־קוצץ
אָקיאָנעס	אוקינוס
אָרן, אַרוינעס	אָרן, ארונות
אָרעוו	ערב

ב

באַדקען (—קענען)	בדקען (—נען)
באַהאַוונט	באהאוונט
באַטאַמט באַטעמט	(באַהבנט)
באַטלען [באַלוימעס]	בטלען
באַל-אייצע	בעל־עצה
באַלאָנעס	בעלנות
באַל(ע)באַטיש	באַלעבאַטיש
באַל(ע)באָס, באַל(ע)באַטים	באַלעבאָס, —באַטים, (בעל-הבית, בעלי־בתים)
באַל־גייווע	בעל-גאווה
באַלדאָווער (באַל-דאָווער)	בעל־דבר
באַל-טויווע	בעל-טובה
באַל־טייווע	בעל־תאווה
באַל־יויעץ	בעל-יועץ
באַליילע	בלילה
באַלמויפעס	בעל־מופת
באַל־מוסער	בעל-מוסר
באַלמעלאָכע	בעל־מלאכה
באַלן, באַלאָנים	בעלן, בעלנים
באַלעגאָלע	בעל-עגלה
באַל־צורע	בעל-צורה
באַל־ראַכמאָנעס	בעל־רחמנות
באַל-ראַכמים	בעל־רחמים
באַלשע׳ם	בעל-שם
באַסקאָל	בת-קול
באַקאָשע	בקשה
באַקאָל-מיקאָל־קאָל	בכל-מכל־כל
באַרדאַ׳ס	בר־דעת
באַרמיצווע	בר-מיצווה
באַ׳רמענען	בר־מינן
באַרסאַמכע	בר-סמכא
באַר־קאַפּאָרע	בר־כפרה
באַר־קאָכבע	בר-כוכבא
באַשער	באשר
באָוועמייסע (באָבעמייסע)	בבא־מעשה
באָטל	בטל
באָכער, באָ׳כערים	בחור, בחורים
באָלעק	בלק
באָקע, בקיאים	בקי, בקיאים
באָרעך-האַשעם	ברוך-השם
בוילעט	בולט
בוירער, באָררים	בורר, בוררים
בושע	בושה
ביגדע־מאַלכעס	בגדי־מלכות
ביגנייווע	בגניבה
ביזאָיען, ביזוינעס	בזיון, בזיונות
ביטאָכן	ביטחון
ביים (ב)	בית

בײם-אוילעם	בית-עולם
בײם־האַמעדרעש	בית־המדרש
בײקאָל	בת-קול
ביכלאַ׳ל	בכלל
בילבל, בילבולים	בילבול, —ים
בילעם	בלעם
ביקער-כוילים	ביקור־חולים
בישליימעס	בשלימות
בסורע	בשורה
בעאײן־אויפן	באין-אופן
בעאַהאַווע	באהבה
בעדאַ׳ל	בדל
בעהײמע	בהמה
בעזדן	בית־דין
בעזדן־שעל־מײלע	בית-דין של מעלה
בעזיל-האַזאָל	בזיל־הזול (בזילי-זול)
בעזע־האַלאָשן	בזה הלשון
בעטמימעס	בתמימות
בעטעווע	בטבע
ביכאָצע-כינעם	בחצי חינם
בעכײ׳ן (בעכע׳ן)	בכן
בעלי־נײדער	בלי נדר
בעמײלע	במילא
בען, באָנים	בן, בנים
בען־איר	בן־עיר
בענימעס	בנעימות
בעניאָכיד (בען־יאָכיד)	בן־יחיד
בענעמאָנעס	בנאמנות
בען-ציפער	בן-צפור
בעסאָד	בסוד
בעעמעס	באמת
בעפירעש	בפירוש
בעציבער	בציבור
בעקאָוועד	בכבוד
בעקיעס	בקיאות
בעקיצער	בקיצור
בעריע	בריה
בעריען [זיך]	בריהן
בעשטיקע	בשתיקה
בראָכע	ברכה
ברויגעס	ברוגז
ברײרע	ברירה
ברים	ברית
בריע	בריאה

ג

גאַבע, גאַבאָים	גבאי, גבאים
גאַדלען, גאַדלאָנים	גדלן, גדלנים
גאַדלעס	גדלות
גאַזלען, גאַזלאָנים	גזלן, גזלנים
גאַלעך, גאַלאָכים	גלח, גלחים
גאַנווענען	גנבענען
גאַניידן	גן־עדן
גאַניידן־טאַכטן	גן-עדן־תחתון
גאַנעוו, גאַנאָווים	גנב, גנבים
גאַשמיעס	גשמיות
גאָג־מעגאָג	גוג־ומגוג
גאָד	גד
גאָדל, געדוילים	גדול, גדולים
גאָלעס	גלות
גאָען, געאוינים	גאון, גאונים
גווורע (געווורע)	גבורה
גוילעם	גולם
גוימל [בענטשען]	גומל
גוירל, גויראָלעס	גורל, גורלות
גוירעם [זיין]	גורם
גוישן	גושן
גוף	גוף
גופע	גופא
גזיירע	גזירה
גיבער, גיבוירים	גיבור, —ים
גידל־באָנים	גידול-בנים
גייווע	גאווה
גילגל, גילגולים	גילגול, —ים
גימל (ג)	גימל
גירסע	גירסא

גנייווע־גזיילע	גניבה־גזילה
גסיסע	גסיסה
געאולע	גאולה
געדולע	גדולה
געוויר	גביר
געטן [זיך]	גטן
געמאָרע	גמרא
געמאָרעניגן	גמרא-ניגון
	גיהנם (גיהנום)
גער, גיירים	גר, גרים

ד

דאַווקע	דווקא
דאַיען, דאַיאָנים	די(י)ן, —ים
דאַלעד (ד)	דלת
דאַלעס	דלות
דאַ'רדעקע	דרדקי
דאַ'רשענען	דרשענען
דאָגעש-כאָזעק	דגש חזק
דאָוו־בער	דוב־בער
דאָווער־אַכער	דבר-אחר
דאָר, דוירעס	דור, דורות
דאָר־האַפלאָגע	דור־הפלגה
דווייקעס	דביקות
דיבורים	דיבורים
דיבעק, דיבוקים	דיבוק, —ים
דייע	דיעה (דעה)
דייגע	דאגה
דין־טוירע	דין-תורה
דינע	דינה
דעהיינע	דהיינו
דערהאַרגענען	דערהרגענען
דערעך, דראָכים	דרך, דרכים
דערעך־ערעץ	דרך־ארץ
דראָשע	דרשה

ה

האַוואַיע	העוויה
האַוואָרע	הברה
האַיטאָכן	היתכן
האַכנאָסע	הכנסה
האַכנאָע	הכנעה
האַלעלויאָ	הללויה
האַמצאָע	המצאה
האַנאָע	הנאה
האַסאָגע	השגה
האַסכאָלע	התחלה
האַצלאָכע	הצלחה
האַקל	הכל
האַקל-באַקל	הכל-בכל
האַרגענען	הרגענען
האַרכאָווע	הרחבה
האַשאָרע	השערה
האַשגאָכע	השגחה
האָזע	העזה
האָמען	המן
הוידו	הודו
הוילעך	הולך
הויצאָע	הוצאה
הויריעס	הוריות
היי (ה)	הא
הינײ	הנה
היצטאַרכעס	הצטרכות
הישטאַפכעס	השתפכות
העוול	הבל
העיווי'ס	היות
הען	הן
העסעבעט	הסב־בעט
העסקעם	הסכם
העפקער	הפקר
העקדעש, העקדיי־שים	הקדש, הקדשים
הערגל	הרגל
הערעף-אַיען	הרף-עין

וו

וואַיוורעך	ויברח
וואָוו (ו)	ואו (וו)
ווידע	ווידוי
וויקועך, וויקוכים	וויכוח, וויכוחים
וועהאַשיינעס	והשנית

ז

זאַיען (ז)	זיין (זין)
זאַלמען	זלמן
זאָקן, ז(ע)קיינים	זקן, זקנים
זוגאָסע	זוגתי
זויכע [זיין]	זוכה
זייכער	זכר
זיכריוונעס	זכרונות
זיקאָרן	זכרון
זכוס	זכות
זכוס־אָוועס	זכות־אבות
זכוסע־יאָגן	זכותו יגן
זכיע	זכ׳ה (זכייה)
זמירעס	זמירות
זקיינע	זקנה

ח

חעס (ח)	חית

ט

טאַכטוינים	תחתונים
טאַכלעס, טאַכליי־סים	תכלית, תכליתים
טאַלמיד	**תלמיד**
טאַלמיד־כאָכעם	תלמיד־חכם
טאַלעס, טאַלייסים	טלית, טליתים
טאַלעס־קאָטן	טלית־קטן
טאַם, טיימים טיימען	טעם, טעמים, טעמען
טאַם	תם
טאַרבעס	תרבות
טאָך	תוך
טאָמיד	תמיד
טאָמע	טמא
טאָמער	טאָמער (תאמר)
טאָמער	תמר
טאָנעס, טאַניי־סים	תענית, תעניתים
טאָעס, טעאוסים טאָעסן	טעות, טעותים, טעותן
טאָפּל, טפּיילים	טפל, טפילים
טאָרעד	טרוד
טווילע	טבילה
טווערִיע	טבריה
טוווויע	טוב׳יה
טויוולען [זיך]	טובלען
טויווע	טובה
טוירע	תורה
טיטעם	טיטום
טייקעף	תיכף
טייווע	תאווה
טייניג, טאַנוגים	תענוג, תענוגים
טיינע	טענה
טיינען	טענהן (טענען)
טיפּעש, טיפּשים	טיפש, טיפשים
טיפּשע	טיפשה
טיקן	תיקון
טכילעס	תחילת
טמימעס	תמימות
טנוע	תנועה
טעווע	טבע
טעל	תל

טעפעך, טפאָכים	טפח, טפחים
טערכע	טירחה(טורחא)
טערעץ, טערוצים	תירוץ,—ים
טפילן	תפילין
טפילע	תפילה
טפיסע	תפיסה
טקומע	תקומה
טקיע	תקיעה
טקיפעס	תקיפות
טריף	טריף
טריפע	טריפה
טשוווע	תשובה

י

יאַבאַשע	יבשה
יאַד, יאַדאַיים	יד, ידים
יאַד־אַכעס	יד־אחת
יאַכסן, יאַכסאָנים	יחסן, יחסנים
יאַם, יאַמים, יאַמען	ים, ימים, ימען
יאַם־האַגאָדל	ים־הגדול
יאַם־האַמעלאַך	ים־המלח
יאַנקעוו	יעקב
יאַשער-קויעך	יישר-כוח
יאָם	יום
יאָם־קיפּער	יום־כיפור
יאָנטעוו, יאָנטויווים, יאָמים־טויווים	יום־טוב, יום־טובים, ימים־טובים
יאָנטעווסורע	יום-טוב־בשורה
יאָסעם, יעסוימים	יתום, יתומים
יוד (י, י)	יוד
וודע (יעהודע)	יהודה
יויכענען	יוחנן
יוינע	יונה
יוירעש, יאָרשים	יורש, יורשים
יוישער	יושר

ייִעש	יאוש
ייִצערהאָרע (ייִצער־האָרע)	יצר־הרע
ייִכעס	יחוס
ייִרגאָזן	ירגזון
ייִשעוון [זיך]	ישובן
יעדידי	ידידי
יעדיִע	ידיעה
יעניקע	יניקה
יעסורים	יסורים
יעסורים־שעל־אַהאַווע	יסורים של אהבה
יעפיי׳פיע	יפיפיה
יערושאָלאַיים	ירושלים
יערושע	ירושה
יעריד	יריד (יאריד)
יעש	יש
יעשוע	ישוע
יעשוע	ישועה

כ

כאַדגאַדיע	חד־גדיא
כאַדרע־כאַדאָרים	חדרי-חדרים
כאַווע	חווה (חוה)
כאַווער, כאַווייריִם	חבר, חברים
כאַזן, כאַזאָנים	חזן, חזנים
כאַזער, כאַזיירים	חזיר, חזירים
כאַזערן	חזרן
כאַיונע	חיונה (חיונא)
כאַיע	חיה
כאַיעט, כאַיאָטים	חי(י)ט, חי(י)טים
כאַיעם	חיים
כאַיע־ראָע	חיה רעה
כאַכיימעסטע	חכמתטע
כאַלאָשעס	חלשות
כאַלע	חלה
כאַלעף, כאַלאָפים	חלף, חלפים

כאַלעשן	חלשן
כאַם	חם
כאַמאַריש	חמריש
כאַמוי׳ר	חמור
כאַמער, כאַמוירים	חמור, חמורים
כאַסוועשאָלעם	חס־ושלום
כאַס-כאָלילע	חס־חלילה
כאַ׳סענע	חתונה
כאַקרען, כאַקראָנים	חקרן, חקרנים
כאַקרענען	חקרענען
כאַריף	חריף
כאַריפעס	חריפות
כאַרפּע	חרפּה
כאָטע	חטא
כאָכמע	חכמה
כאָכמע־בינע	חכמה-בינה
כאָכעם, כאַכאָמים	חכם, חכמים
כאָכעם־אַטיק	חכם־עתיק
כאָלילע	חלילה
כאָלילע־וועכאַ׳ס	חלילה־וחס
כאָלעם, כאַלוימעס	חלום, חלומות
כאָלעמען	חלומען
כאָמעץ	חמץ
כאָסדאַרגע	חות-דרגא
	(נחות־—)
כאָסיד, כסידים	חסיד, חסידים
כאָסן, כאַסאָנים	חתן, חתנים
כאָסן־קאַלע	חתן־כלה
כאָסער	חסר
כאָצע-דיבער	חצי-דיבור
כאָרעוו	חרוב
כאָרעץ, כאַרוצים	חרוץ, חרוצים
כאָשעוו, כשווים	חשוב, חשובים
כוידעש, כאַדאָשים	חודש, חודשים
כויוו	חוב
כויזעק	חוזק
כויזעקן	חוזקן
כויטעם	חוטם
כוילע	חולה
כוילעם (׳, ו)	חולם
כוילע־נויפל	חולה־נופל

כוימער	חומר
כויקער, כאָקרים	חוקר, חוקרים
כוישעך	חושך
כומעש, כומאָשים	חומש, חומשים
כופּע	חופּה
כויץ	חוץ
כויץ־לאָאַרעץ	חוץ-לאָרץ
כויץ-לעזע׳	חוץ-לזה
כוצפּע	חוצפּה
כידעש, כידושים	חידוש, —ים
כידעשן [זיך]	חידושן
כיידער, כאַדאָרים	חדר, חדרים
כיילעוו	חלב
כיילעק, כאַלאָקים	חלק, חלקים
כיין, כיינען	חן, חנען
כיינדלען [זיך]	חנדלען
כיירעם	חרם
כיישעק	חשק
כיי	חי
כילעק, כילוקים	חילוק, חילוקים
כיסאָרן, כיסרוינעס	חיסרון, —ות
כיעס, (כאַיעס)	חיות
כיריק (.)	חיריק
כסאַדרייאיש	חסר־ד(י)עיש
כעוורע	חברה
כעט, כאַטאָים	חטא, חטאים
כעסל [נאָמען]	חיתל
כעסעד, כסאָדים	חסד, חסדים
כעפציעס	חפציות
כעקירע	חקירה
כערבן, כערבאָנעס	חורבן, —ות
כערווע	חורבה(חורבא)
כעריפעס (כריפעס)	חריפות
כעשבן, כעשבוינעס	חשבון, —ות
כצאָס	חצות
כצופּע	חצופה
כקירע	חקירה
כקירען	חקירהן
כראָמען	חרמהן
כשיוועס	חשיבות

ל

לאַזאַל	לעזאזל
לאַמדן, לאַמדאָנים	למדן, למדנים
לאַמעד (ל)	למד
לאַמעד-וואָוו (ל"ו)	למד־ואו
לאָשן, לעשוינעס	לשון, לשונות
לאָשנקוידעש	לשון־(ה)קודש
לויווע	לווה
לוי־יוצלעך	לא־יוצלח
לוי־יעכרעץ	לא־יחרץ
לולעוו, לולאָווים	לולב, לולבים
ליילע	לילה
לילים	לילית
ליקעכאַמע	ליקוי־חמה
לעאַבעד	לאבד
לעאיבעד	לאיבוד
לעאייסאַטע	לעת־עתה
לעגאַמרע	לגמרי
לעגבוימער	ל"ג־בעומר
לעהאַכעס	להכעיס
לעהאַרעג	להרוג
לעוואָנע	לבנה
לעכאַיים	לחיים
לעמאַן־האַשעם	למען־השם
לעמאָשל	למשל
לעמעך	למך
לעסאַטע	לעת־עתה
לעסאָף	לסוף
לעס-דאַיען	לית־דיין(־דין)
לעס־דין	לית־דין
לעץ־לייצים	לץ, לצים
לעצאָנעס	ליצנות
לעצן	לצן

מ

מאַגייפע	מגיפה
מאַדרייגע	מדריגה
מאַזיק	מזיק
מאַזיקן	מזיקן
מאַזל	מזל
מאַזל־בראָכע	מזל־ברכה
מאַזלטאָוו	מזל־טוב
מאַטאָנע	מתנה
מאַטע-מאַטע	מטה־מטה
מאַטעס	מתת(יהו)
מאַטריעך [זיין]	מטריח
מאַיאָ'סעניק	מה־יעשהניק
מאַכטייסע	מהיכי(מהיכא) תיתי
מאַכמעס	מחמת
מאַכנים־אוירעך	מכנים־אורח
מאַכנע	מחנה
מאַכשאָווע	מחשבה
מאַכשאָוועס	מחשבות
מאַכשייפע	מכשיפה
מאַלאַכי־כאַבאָלע	מלאכי־חבלה
מאַלבעש, מאַלבושים	מלבוש, —ים
מאַלכעס	מלכות
מאַלעגיירעין	מעלה-גרהן
מאַלעך, מאַלאָכים	מלאך, מלאכים
מאַלעך-דוימע	מלאך־דומה
מאַלקע	מלכה
מאַמזער, מאַמזיירים	ממזר, ממזרים
מאַמעש	ממש
מאַפּו	מפו (מאפו)
מאַסע, מאַסאָעס	משא, משאות
מאַסעמאַטן	משא־ומתן
מאַפּאָלע	מפלה
מאַפּסיק	מפסיק
מאַקעס־רעצעך	מכת-רצח
מאַ־ראַש	מה־רעש
מאַריך-אַף	מאריך־אף
מאַרע	מראה
מאַרשאַעס	מרשעת
מאַשגיעך, מאַשגיכים	משגיח, —ים

מאשקן, מאשקאָנעם	משכון,—כנות
מאשקע, מאשקאָעם	משקה,—קאות
מאָלע	מלא
מאָן	מן
מאָעס-כיטן	מעות־חיטין
מאָקעם, מעקוימעס	מקום,מקומות
מאָשל, מעשאָלים	משל, משלים
מוטער	מותר
מויכל [זיין]	מוחל
מוילעד	מולד
מויעוו	מואב
מויעך, מויכעס	מ(ו)ח,מ(ו)חות
מויקדן	מוקדן
מוירע	מורא
מוישע	משה (מושה)
מוכן	מוכן
מוכן־אומעזומען	מוכן-ומזומן
מוסער	מוסר
מוסער-האסקל	מוסר־השכל
מוסערן	מוסרן
מופלעג	מופלג
מידבער, מידבאָריעס	מדבר,מדברות
מיזמער, מיזמוירים	מזמור,—ים
מיזרעך	מזרח
מיוון, מעווינים	מבין, מבינים
מייטיוו [זיין]	מטיב (מיטיב)
מייכל [דימ׳]	מ(ו)חל
מייבע-טייסע	מהיכא־תיתי (מהיכי תית
מיילע	מילא
מיילעך, מעלאָכים	מלך, מלכים
מיימעסן	ממיתן
מייע	מאה
מיי־דאָך	מה-דאָך
מייכל,—כאָלים (מאַ—)	מאכל, מאכלים
מיינע־לאָשן	מענה־לשון
מייסים־טויווים	מעשים־טובים

מייסע	מעשה
מייסע־נוירע	מעשה-נורא
מייסער	מעשר
מיירעוו	מערב
מי־יעכיע	מי יחיה
מיירעך [זיין]	מאריך
מילכאָמע	מ(י)לחמה
מין	מין
מיניען, מיניאָנים	מנין, מנינים
מינעסטאָ׳ם	מן־הסתם
מים (מיעם)	מיאוס
מיסוואַדע [זיך — זיין]	מתוודה
מיסטאָ׳ם	מסתם
מיסטאַמע (מיס-טאָמע)	מסתמא
מיסכאַטן [זיך— זיין]	מתחתן
מיסכער, מיסכאָרים	מ(י)סחר, —ים
מיצאַ׳ד	מצד
מיצווע	מ(י)צווה
מיצראַיים	מצרים
מיקאָל־האַמינים	מכל־המינים
מיקאָלשקן	מכל-שכן
מיקווע, מיקוואָעס	מיקווה,־וואַות
מיקרע	מ(י)קרה
מירטשעם	אם־ירצה־השם
מיריעם	מרים
מישלאַכעס	מש(ו)לחת
מישנע	מ(י)שנה
מישפאָכע	מ(י)שפחה
מעגושעם	מגושם
מעגילע	מגילה
מעדינע	מדינה
מעהאַלעך	מהלך
מעהומע	מהומה
מעוואַטל [זיין]	מבטל
מעוווולבל	מבולבל
מעזומען	מזומן
מעיאַשעוו [זיך — זיין]	מיישב(מישב)

מיוכעם,	מיוחס,
מעיוכאָסים	מיוחסים
מעכאַבל	מחבל
מעכאַבעד [זיין]	מכבד
מעכאַבער,	מחבר,
מעכאַברים	מחברים
מעכאַדעש [זיין]	מחדש
מעכאַיע [זיך—זיין]	מחיה(מחייה)
מעכאַשעף,	מכשף,
מעכאַשפים	מכשפים
מעכוצעף	מחוצף
מעכילע	מחילה
מעכל	מיכל (מיכאל)
מעלאַמעד,	מלמד,
מעלאַמדים	מלמדים
מעלאָכעז	מלאכהן
מעלופּם (ו)	מלאפום
מעלעך, מעלאָכים	מלך, מלכים
מעם (מ, ם)	מם
מעמאַשל	ממשל
מעמיילע	ממילא
מעניייבייי'	מניה-וביה
מעניע	מניעה
מעס, מייסים	מת, מתים
מעסאַדער [זיין]	מסדר
מעסוגל	מסוגל
מעסוקן	מסוכן
מעסיקעס	מתיקות
מעסלע'ס	מעת-לעת
מעפונעק,	מפונק,
מעפונאָקים	מפונקים
מעציע	מציאה
מעקעך, מעקאָכים	מקח, מקחים
מערידע	מרידה
מעשאַדעך [זיך—זיין]	משדך
מעשאָרעס,	משרת,
מעשאָרסים	משרתים
מעשוגאַ'ס	משוגעת
מעשוגע	
מעשיעך, מעשיכים	משיח, משיחים

נ

נאַוונאַ'ד	נע-ונד
נאַכעס	נחת
נאַפקע-מינע	נפקא-מינה
נאָגיד, נעגידים	נגיד, נגידים
נאָווי, נעוויאים	נביא, נביאים
נויעך	נוח (נח)
נויקעם [זיך—זיין]	נוקם
נון (נ, ן)	נון
ניגלע	נ(י)גלה
ניגן, ניגונים	ניגון, ניגונים
ניכע	ניחא
נימעס	נמאס
נימצע	נמצא
ניסטער	נ(י)סתר
ניסן	ניסן
ניקער	ניכר
נישקאָשע	נישקשה
נעגינה	נגינה
נעהאָרע	עין-הרע
נעוויאיש	נביאיש
נעווילע	נבילה
נעוויירע	(נ)עבירה
נעוויעס [זאָגן]	נביאות
נעכאָמע	נחמה
נעלעם [ווערן]	נעלם
נעמען, נעמאָנים	נאמן, נאמנים
נעס, ניסים	נס, ניסים
נעפעש, נעפאָשעס	נפש, נפשות
נעקאָמע	נקמה
נעקודע	נקודה
נעשאָמע	נשמה

ס

סאָך	סך
סאָמעך (ס)	סמך

סאמעך־מעם	סמך-מם
סאמען [זיך]	סמען
סאקאנע	סכנה
סאד, סודעס	סוד, סודות
סאטן	שטן
סאף	סוף
סאפקאלסא׳ף	סוף-כל־סוף
סארע	שרה
סגולע	סגולה
סדאם־אמוירע	סדום-עמורה
סודע	סעודה
סווארע	סברה (סברא)
סוידען [זיך]	סודען
סוחער, סאחרים	סוחר, סוחרים
סוינע, סאנים	שונא, שונאים
סיבע	סיבה
סידער, סידורים	סידור,סידורים
סיידער	סדר
סיידער־אוילעם	סדר־עולם
סייכל	שכל
סייפער, ספארים	ספר, ספרים
סייפער־טוירע	ספר-תורה
סימכע	ש(י)מחה
סימען, סימאנים	סימן, סימנים
סיניי	סיני
סינע	ש(י)נאה
סינעס־כינעם	ש(ינאת-חינם
סכוירע	סחורה
סליכעס	סליחות
סעגל ( )	סגול
סעדרע	סדרה (סדרא)
סעקאנע	סכנה
סעקאנעס	סכנת [־נפשות]
סערל	סערל (שרל)
ספארדיש	ספרדיש
ספייקעס	ספיקות

ע

עווען, עוויונים	אביון,אביונים
עוונטאוו	אבן-טוב
עוון-נעגעף, אוונע־נעגעף	אבן-נגף, אבני־נגף
עכאד	אחד
עלישע	אלישע
עליע	עליע (אליה)
עלעף, אלאפים	אלף, אלפים
עלקאנע	אלקנה
עמונע	אמונה
עמעס	אמת
עפשער	אפשר
עצעם־מאהוס	עצם-מהות
ערעוו	ערב
ערעץ-יסראעל	ארץ-ישראל

פ

פאטעך (-)	פתח
פאטערן	פטרן
פאכדאנעס	פחדנות
פאכדן, פאכדאנים	פחדן, פחדנים
פאכעד, פ(ע)כאדים	פחד, פחדים
פאסעך ( )	פתח
פאסקענען	פסקענען
פארדעס	פרדס
פארנאסע	פרנסה
פארע	פרעה
פאשטעס	פשטות
פאטער	פטור
פאנעם, פע׳נעמער	פנים, פנימער
פאסל	פסול
פאסעק, פסוקים	פסוק, פסוקים
פארן	פרן
פארע־אדומע	פרה־אדומה
פארעש, פ(ע)רושים	פרוש, פרושים
פאשעט	פשוט
פגימע	פגימה
פויסעק, פאסקים	פוסק, פוסקים
פויעלן	פועלן
פוראניעס	פורעניות

פטירע	פטירה
פיזמען, פיזמוינים, פיזמוינעם	פיזמון, פיזמו-נים, —ות
פילע (פעלע), פלאים, פלאעם	פלא, פלאים, פלאות
פייסעך	פסח
פייע	פאה
פיירעש, פערושים	פירוש, —ים
פילעסיפיע (—סר־פיע)	פילוסופיא
פילע־פלאים	פלאי-פלאים
פילפלען	פילפולען
פינקעס, פינקאסים	פינקס, —ים
פיסרען, פיסרוינים	פיתרון, פיתרונים
פיקעך, פיקכים	פיקח, פיקחים
פליימע	פליטה
פסאק	פסק
פסוילעס	פסולת
פעגירע (פגירע)	פגירה
פעכאדים	פחדים
פערעץ	פריץ
פערעק, פראקים	פרק, פרקים
פראט, פראטים	פרט, פרטים
פרויזדער	פרוזדור
פריציש	פריציש
פריצע	פריצה

פֿ

פֿאראקשענען [זיך]	פֿארעקשנען
פֿארגאנווענען [זיך]	פֿארגנבענען
פֿאריאסעמט	פֿאריתומט
פֿארכאלעשט [ווערן]	פֿאר־חלשט
פֿארכאלעמט	פֿארחלומט
פֿארמויכען [זיך]	פֿארמ(ו)חען
פֿארסאמען	פֿארסמען
פֿארצארעט	פֿארצרהט
פֿארקישעפן	פֿארכישופן

צ

צאד, צדאדים	צד, צדדים
צאדיק	צדיק
צאער (צאר)	צער
צאר-באל־כאיים	צער־בעלי-חיים
צאפן	צפון
צארע	צרה
צופאסקענען	צ פסקענען
צורע	צורה
צידקאניס, —מעס	צדקנית, —יות
ציירע ( ) •	צירה
ציצע	ציצה
צנוע	צנועה
צעדאבערן [זיך]	צעדברן
צעדאוועקן [זיך]	צעדווקאן
צע אלען [זיך]	צעיעלהן
צעיי צערהא־רען [זיך]	צעיצר-הרען
צעמעך	צמח
צענע־רענע	צאינה-וראינה

ק

קאבאלע	קבלה
קאבצן, קאבצאנים	קבצן, קבצנים
קאוואנע	כוונה
קאוו-האיאשער	קו־הישר
קאיאר	כאור
קאלע	כלה
קאלפע	קלפי
קאס	כעס
קאעס	כעס
קאפארע	כפרה
קאפאקא׳ל	כף-הקלע
קאפריסן	קפריסין
קאפריסער	קפריסער
קאצעפ, קאצאווים	קצב, קצבים

קארע (קיירע)	קערה
קארקע, קארקאעס	קרקע,קרקעות
קאשע	קשיא
קאשערן	כשרן
קאהאל	קהל
קאוועד	כבוד
קאל	קהל
קאל, קוילעס	קול, קולות
קאלבוינוק	כל־בוניק
קאל־האמינים	כל־המינים
קאל־יועלא׳ך	כל־ולך
קאלזמאן	כל־זמן
קאלטווו	כל־טוב
קאמעץ (ָ)	קמץ
קאס, קויסעס	כוס, כוסות
קאפע־טוווענוק	כפוי־טובהניק
קאץ	כ״ץ
קארבן־מינכע־סי־דער, —סידורים	קרבן־מינחה־סידור,—ים
קארעוו, קרויווים	קרוב, קרובים
קאשע	קשה
קאשער	כשר
קוידעם	קודם
קוידעם־קאל	קודם־כל
קוילע־קוילעס	קולי־קולות
קוינע, קוינים	קונה, קונים
קויעך, קויכעס	כ(ו)ח,כ(ו)חות
קויצע־שעל־יוד	קוצו־של־יוד
קולע	כולו (כולה)
קונדעס, קונדייסים	קונדס,—ים
קיף (ק)	קוף
קיבעד, קיבודים	כיבוד,כיבודים
קידושן	קידושין
קידעש־לעוואנע	קידוש־לבנה
קיווער, קווארים	קבר, קברים
קיילע	כלי
קיילעוו (קעלעוו), קלאווים	כלב, כלבים
קיילע־ר־שעבעקלא־ווים	כלב־שבכלבים
קייפלען	כפלען
קייסן	כעסן
קייסן [זיך]	כעסן
קינע	ק(י)נאה
קינע־סינע	קינאה־שינאה
קיסע	כסא
קיסע־האראבאנעס	כסא־הרבנות
קיצווע	קיצבה
קיצער	קיצור
קישעף	כישוף
קלאל, קלאלים	כלל, כללים
קלאלע	קללה
קלאלען	קללהן
קלאלעס־כראמעס	קללות־חרמות
קלוימערשט	כלומרשט
קלוינעמעס	קלונמוס
קלייזאיען	כלי־זי(י)ן
קליפע	קליפה
קלעזמער	קלעזמער (כלי־זמר)
קסאוו, קסאווים	כתב, כתבים
קסאוויא׳ד	כתב־יד
קעדוימע	כדומה
קעדיי׳	כדי
קעדיי׳	כדאי
קעדעבאע	כדבעי
קעהערעף־איען	כהרף־עין
קעזאיעס	כזית
קעלכל	קולכל(קעלכל)
קעמיילעכל־בינדוד	כמלכל־בגדור
קעסיידער	כסדר
קעפי׳	כפי
קעץ	קץ
קרווו	כרוב
קרירע	קרירה

ר

ראבויסיי	רבותי
ראגלאיים	רגלים

ראַיען, ראַיוינעם	רעיונות
ראַכמאָנעס	רחמנות
ראַכמיִ'ל	(י)רחמיאל
ראַכמים	רכמים
ראַש (ראַעש)	רעש
ראַשן	רעשן
ראַגל, רעגילים	רגיל, רגילים
ראַ״ז, ראַבאָנים	רב, רבנים
ראָוו	רוב
ראָכל	רחל
ראָע	ראוי
ראָצן	רצון
ראָש	ראש
ראָש־האַקאָעל	ראש-הקהל
ראָש־וועריִשן	ראש-וראשון
ראָשע, רעשאָים	רשע, רשעים
רוגזע	רוגזה(רוגזא)
רוווּן	ראובן
רוישעם	רושם
רוך	רוח
רוכניעס	רוחניות
רועך	רוח
רועך־נעוווּע	רוח-נבואה
רייעך, רייכעס	ריח, ריחות
רייש (ר)	ריש
ריישעס	ראשית
ריקעד	ריקוד
רעב	רבּ (ר׳)
רעבע, רעבעס	רבי, רבים
רעגילעס	רגילות
רעגע	רגע
רעפוּע	רפואה
רעציִעך, ראָצכים	רוצח, רוצחים
רעציכע	רציחה
רעשימע	רשימה

ש

שאַבעס, שאַבאָסים	שבת, שבתים
שאַדכאָנעס	שדכנות
שאַדכן, שאַדכאָנים	שדכן, שדכנים
שאַוו־וועשעקער	שוא-ושקר
שאַטנעז	שעטנז
שאַ׳יע	(י)שעיה
שאַ׳יעך	שייך
שאַלמענעסער	שלמנאסר
שאַמעס, שאַמאָסים	שמש, שמשים
שאַקרען, שאַקראָנים	שקרן, שקרנים
שאַרבלאַט	שער-בלאַט
שאָ	שעה
שאָכן, שכיינים	שכן, שכנים
שאָלעם	שלום
שאָלעם־אַליכעם	שלום-עליכם
שאָר־האַניסקל	שור-הנסקל
שוואָך, שוואָכים	שבח, שבחים
שווּעס	שבועות
שויטע	שוטה
שויכן־אָפער	שוכן-עפר
שויכעד	שוחד
שויכעט, שאָכטים	שוחט, שוחטים
שוילעט	שולט
שוימער, שאָמרים	שומר, שומרים
שוירעש, שויראָ־שים	שורש,—ים
שולכן־אָרעך	שולחן-ערוך
שורוק ( )	שורק
שורע	שורה
שטאַדלען, —לאָנים	שתדלן,—ים
שטוסים	שטותים
שידעך, שידוכים	שידוך,—ים
שיווים־לאָשן	שבעים-לשון
שיוורע־קיילע	שבר(י)-כלי
שיטע	שיטה
שייגעץ, שקאָצים	שייגעץ(שקץ), שקצים
שיינעס	שנית
שייקער, שקאָרים	שקר, שקרים
שייכעס	שייכות
שיילע	שאלה
שימען	שמעון
שין (ש)	שין
שיקסע	שיקסע(שקצה)

שיקער	שיכור
שיר	שיעור
שיר-האשירים	שיר־השירים
שמיטע	שחיטה
שכיינע	שכנה
שכיינעם	שכנות
שכינע	שכינה
שלוימע	שלמה(שלומה)
שליטע	שליטה
שליכעם	שליחות
שלימאזל	שלי(ם-)מזל (שלימאזל)
שלימעזאלניק	שלי(ם-)מזלניק
שמאדן [זיד]	שמדן
שמאדשטיק	שמדשטיק
שמום	שמועם (שמועות)
שמוסן	שמועסן (שמועותן)
שמוסער	שמועסער (שמועותער)
שמועם	שמועם
שמועסן	שמועסן
שמיטע	שמיטה
שעד, שיידים	שד, שדים
שעוע	שבע
שעכטן	שעכטן(שחטן)
שעכעיאנו	שהחי(י)נו
שעליטע (שליטע)	שליט"א
שעליכעם (שליכעם)	שליחות
שעל־ראש	של־ראש
שעם	שם
שעמא׳־יסראעל	שמע-ישראל
שעמען	שמען
שעמענעסרע	שמונה-עשרה
שעפע	שפע
שעמעץ	שמץ
שעקולע	שכולו(שכולה)
שעקער, שקארים	שקר, שקרים
שפיפן	שפיפון
שקאץ	שקאץ(שקץ)
שקיע	שקיעה

ת

תאוו (ת)	תיו

אינהאַלט

זײַט

פאָרוואָרט 5

האמער און אײַזן

הײַ, הײַ, העמערל . . .
די פויסט

דער האמער און דאָס שטיק אײַזן 15
דער כאַלעף און די זעג 17
דער וועלטאונטערגאַנג 19
דער קויש 21
דער ראָשע 22
די קאַץ און דער וווּרשט 23
זשאַבעס 24

די מעשאָלים וועלכע . . .

דער שטעקן 30
צוויי פייגעלעך 32
ביי רעב טאָדרעסל אין הויף 34
די שפּיץ און די נאָדל 37
די באַרשט און דער קאַמאַש 39
דער טיש וואָס פרעגט קאַשעס 40
נאָטס סטראַפּטשעס 42
הענגערפלעקלעך 44
דער קײַלעוו 46
האָדל און די נאָדל 47
געשיכטע 49

רויך און כמאַרע

אָט וויל איך אַרויף מיטן רויך . . .
דער קוימען

דער רויך און די כמאַרע 55
דער קלוגער טײַך 56

זייט

רעב כאמאריש 58
דער אמעריקאנער 60
צוויי קאטשקעס 62
דער שווימער 63
צוויי הינער 56
דער גיבער 67
רעב כויטעם 69
קעציש מיטגעפיל 71
דער כאָשעוו 73
דער קלוגער בער 75
דער הונט און די גענדז 77
דאָס זעלצערל 79
דער ויברח פונעם אייזל 82
דער טעלער 85
רעדער 86
פליגן 88
דער פליפיש 91
כיי געלעבט 93
צוויי אייזלעך 94
דער ברויגעסער דאך 96
דער הארבסטשאָג און דער זייגער 97
דער באל־ראכמים 99
די מיל 101
דאָס העמד און דאָס רעקעלע 103
רעב בערלס הויזן 104
דער האנטעך 107
קאָשער 109
רייזנדער 111
דער שפיגל און דאָס בילד 113
דער נאָווי 115
דער כאמעראייזל 117
די נאָזפאטשיילע 119
דער בראווער קערל 121
די דערוואכונג פונעם וואלד 123
דער צונג 125
דער טאנץ (די פינק) 126
דער רעגנבויגן און די פיש 128
קע־קו־אָק 130
דער כאָסן 131

זייט

דאָס שלעכטע מייכל 133
דער הונט און דער יאַם 133
קידעש-לעוואָנע 139
דער כויקער 138
רש"י 139
מיריעמס ברונעם און דער אמעד-אייש 141
גוטע-ברידער 143
די גאַנצע וועלט 145
שיכל, ביכל, טיכל 146

באַלעבאַטים

פאַר די אויגן מיר אָט שטייט ער . . .
ניט באַלבאַטיש

באַלעבאַטים 153
דער אומגליק 155
די מוירע 157
דער טאַם 158
דער כאַזער און דאָס פערד 160
דער כאַזער און דער סאָלאָווײ 162
רעב סוויניאַקע 164
דער פאַרצווייפלטער כאַזער 167
איבערן צעבער 169
דער כאַזער און דער האָן 170

אויסיעס

אויתיות מחכימות.
א, ב
ג 175
דער מעיוכעס 176
דער וויקועך 179
דער פראַגעצייכן און דער אויסרופצייכן 181
דער כאָלעם 183
קויצע-שעל-יוד 185
אי 188

קלינגט דער זײַגער דרײַ

קלינגט דער זייגער דריי . . .
דריי
דאָס בלימעלע 195
דער שרעקלעכער געדאַנק 197

זייט

צוויי רויזן 199
דאָס שוועבעלע 201
פעסלעך 203
ווידע 206
דער לייב און דאָס מייזל 208
דאָס מעסער און די זיבן פלאַמען 210
די טעקעלעך 212
ביינאַכט 214
דאָס ווינטעלע 216
דאָס אויגנמענטשעלע 218
נעקאָמע 221
דער שפּיגל און דער מאַלער 222
בענקשאַפט 224
איבערן יאַם 226

דער רעגנבויגן

דער רעגנבויגן 236

* * *

רעשימע

נאַטוראַליזירטע העברעישע און אַראַמישע עלעמענטן
אין יידיש, וואָס קומען־פאָר אין דעם בוך.
פאַרבאַמערקונגען 237

בוך־פאַראַנטוואָרטלעכער : מ. ריספּלער
טעכנישער רעדאַקטאָר : ג. שטראַמינגער
קאָרעקטאָר : ש. ראָמאַן

איבערגעבן צום זעצן דעם 03.08.55. דרוק געאיק דעם 24.01.56. טיראַזש: 1090 עקז.. פּאַפּיר : װעלין־מאַט. 80 גר. אויף קוו. מ. פֿאָרמאַט 1080/32×840, פֿאַרלאַג־בויגן 6,83. דרוק־בויגן 8,12. ערשטע אויסגאַבע. באַשטעלונג 2216. פּלאַנשע 1, A גר. 02986. קלאַסיפֿיצירונגס־אינדעקס פֿאַר קלײנע ביבליאָטעקן 1—A 8.

געדרוקט־געוואָרן לויט דער באַשטעלונג 1322 אין דער פּאָליגראַפֿישער אינטערנעמונג נומער 1. גאַס, גריגאָרע אַלעקסאַנדרעסקו 95—93, בוקאַרעשט — ר.פּ.ר.